

DAALEA

Moizi lá s̄ia

Yá p̄o kú láe bee guu

Bibeli lá s̄ia t̄on Daalea. A luabe ní d̄uniao kea yā'ow̄e, ì to wà d̄o lá Lua gb̄enazinao k̄e, lá duuna ní taasio ḡe d̄unia guu, lá Lua ì yáe ní gb̄enazinao. Bee gbea lápi bui p̄o w̄i me Isailio bok̄i òlow̄e.

L̄e 1-11. Kpelewa wá f̄o d̄unia p̄o wá kú a guue bee gbá d̄oi? Kpelewa gb̄enazina dei? Dé a de a ũ d̄unia guui? B̄oyāi gb̄enazinao ò ìi ní k̄oi? Vāipi eke kúa? Yāgbeaa beoá wá gb̄adeo yáe ò Daalea lá l̄e 1-11 lé a bok̄ekew̄e: Ḡe ní noeo kea (1-2), an k̄ak̄owa ní Luao (3), Abeli ní K̄ainio (4), N̄ee yá ní idaa d̄uniala yáo (6-9), Babeli kpedidiak̄o (11).

L̄e 12-50 lé lá Lua gb̄enazina suabaayā zek̄ale yā'ow̄e, lá à Isaili dezi k̄aauo s̄isi à ní sé a z̄òblenao ũ. Ablahaū tob̄o a luanaaik̄e ní a misiile a Luaeo yāie, ò aā yākeapi lé gb̄e da z̄ewa e ní a gb̄ao (12.1-25.18). Bee gbea aā né Izaaki ní aā t̄ūna Yak̄obu p̄o w̄i me ò Isailio ní a neḡe gb̄eon kuepla p̄o de Isaili bui kuepla dezi k̄aauo ũo yá (25.19-35.29). Yosefuá Yak̄obu néo doe. Yak̄obu ní a néo ní a daeo taa Egipi b̄usu yá musu, Yosefupi mé ní mide ũ (37.1-50.26).

Daalea lá yá p̄o gb̄e k̄aauo k̄e bok̄ekew̄e, aza-iasa yá p̄o Lua k̄e. Gia s̄ia lápi Lua d̄uniak̄e bok̄ekew̄e. Bee lé Lua z̄oake òlow̄e. Aāpi mé k̄e. Lápi láak̄i Lua leḡe à mè á gi à laaido a gb̄eowae. Za lápi daalea e a mid̄ewa Lua mé mide ũ. I to wà

a dõ, ì yákpalekéríno à ní swágaga, ì a gbèó da zéwa à dónlé, ì to an yá àò wéboá lá á yeiwa.

Wá kẹ kpelewa ni? Lua ye wà a náaike, wí lé pò a gbèò yási, wíó zíkẹ a yādílẹ̀aó ní a ikoyā̀owa. Lápi Isailio felekaayā̀ zio dàu a siuwéé, kẹ̀ wà e dõ lá an dezi káauo Lua náaikè, wí Lua náaike màa gbā sō.

Lua dúnia kea

¹ Asínizí Lua musu ní zílẹ̀o kẹ̀. ² Gu da pǎe, a kekẹ̀aó, gusia mé da ísía, ò Lua Nisína lé yàakpa ípia. ³ Ǿ Lua mè: Gu pu!* Ǿ gu pù. ⁴ A è gupuapi maa, ò à gupua kè̀aa ní gusiao. ⁵ A tókpà gupuae fāane, gusia sō gwāasína. Gu sí, gu dò, a gɔɔ séian we.

⁶ Ǿ Lua mè: Báluma àò ku íò zānguo, kẹ̀ à ípio kékṑwa. ⁷ Ǿ à báluma kẹ̀ màa, à í pò kú báluma zíe kékṑwa ní í pò kú a musuo.† ⁸ Ǿ à tókpà bálumapie luabe. Gu sí, gu dò, a gɔɔ plaaden we.

⁹ Ǿ Lua mè: I pò kú zílẹ̀ káaa gudoũ, gugii bo. Ǿ à kẹ̀ màa. ¹⁰ A tókpà gugiipie tóle, ò à tókpà í pò káaae ísia. Ǿ a è à kẹ̀ maa. ¹¹ Ǿ Lua mè: Láo bọ̀le tóle ní sè̀ wedeo ní lí nedeo, baade ní a buio. Ǿ à kẹ̀ màa, ¹² láo bọ̀le tóle ní sè̀ wedeo ní lí nedeo, baade ní a buio. Ǿ Lua è à kẹ̀ maa. ¹³ Gu sí, gu dò, a gɔɔ àaóden we.

¹⁴ Ǿ Lua mè: Pɔgupunao aao ku musu, aao fāane kékṑwa ní gwáo, aao dikpẹ̀o ní gɔɔo ní wḕo oloné. ¹⁵ Aao de pɔgupunao ũ musu, kẹ̀ aao dúnia pu. Ǿ à kẹ̀ màa. ¹⁶ A pɔgupuna zɔɔo kẹ̀ mèn pla, a pò pò gbāa íò kible fāane, a pò pò busẹ̀ íò kible gwá. A saanao kẹ̀ lo. ¹⁷ A ní pẹ̀pe musu aao dúnia pu, ¹⁸ aao kible fāane

* **1:3** 2Kln 4.6 † **1:7** 2Pie 3.5

ń gwāasinao, aao gupua kēkōwa ń gusiao. Ǿ a è à kè maa. ¹⁹ Gu sǐ, gu dō, a gōo sǐiōden we.

²⁰ Ǿ Lua mè: Pó wēnide ń í pa yǎeyǎe, bāo ligua musu, aao vua bālumau. ²¹ Ǿ à pó wēnide pó kú íu yǎeyǎe kè ń kpò gbēnēo píi baade ń a buio. A bāo kè píi lo baade ń a buio. Ǿ a è à kè maa. ²² A báaadāngu à mē, aao nē'i, aaió kó, kpoo i ísia pa, bāo i kō tōle. ²³ Gu sǐ, gu dō, a gōo sooden we.

²⁴ Ǿ Lua mè: Pó wēnide ń aao ku tōle, pōtuoo ń pōtaa'onkuawao ń sēanōbōo baade ń a buio. Ǿ à kè maa. ²⁵ Lua sēanōbōo kè baade ń a buio. A pōtuoo kè baade ń a buio. A pōtaa'onkuawao kè baade ń a buio. Ǿ a è à kè maa.

²⁶ Ǿ Lua mè: Wà gbēnazinao ke wá taa ũ, aaió dewáwa, † aaió iko ví kpōowa ń bāo ń pōtuoo ń sēanōbōo ń pōtaa'onkuawao píi. ²⁷ Ǿ Lua gbēnazinao kè azia taa ũ. Aà zia taa ũ à ń ké a ũ. A ń ké gōe ń nōeoe. § ²⁸ A báaadāngu a òné: Aó nē'i, ío kó, í dúnia pa, ío gbāablewà. Aó iko ví kpōowa ń bāo ń pó wēnide pó í taa'o tōlewao píi.

²⁹ Ǿ Lua mè: Ma pó wénade pó kú tōlewao kpàwá á poblea ũ píie ń lí nedeo píi. ³⁰ Ma ble pó í bole tōlewa kpà pó wēnideowa píi an ble ũe, nòbōo ń bāo ń pōtaa'onkuawao píi. Ǿ à kè maa. ³¹ Lua pó pó á kēo è píi, à kè maa wásawasa. Gu sǐ, gu dō, a gōo sooloden we.

2

¹ Maa Lua musu ń zǐleo kè ń ń pōo píi. ² E a gōo soplade zǐ ào ká, zǐ pó àle kēpi làa. A gōo sopladepi

† 1:26 1Kln 11.7 § 1:27 Mat 19.4

zí ̄ à kámabò ní zǐ pó á kèò.* 3 Ǿ à báaadà gɔɔ
sopladepiu a dǐle a pó ũ, ké zǐbeezi à kámabò ní zǐ
pó á kèò píi yáí.†

Edeni lu

4 Musu ní zǐleɔ kea yán ke: Gɔɔ pó Dii Lua zǐle ní
musuo kè, 5 bua pɔe i bɔle tɔɔlewa yáao, baa sē, asa
Dii Lua i to lou mào, mé gbēe ku à tɔɔle zíkɔ. 6 Sua
mé ì kpa dúniau, ̄ ì m̀sepisi tɔɔlewa píi.

7 Dii Lua gɔe ikása ní b̀sutio. Ké à ʼan wēnide pè
aà níu, ̄ gɔepi g̀ gbé b́e ũ.‡ 8 Dii Lua lu kèke gukpe
oi gu pó wǐ me Edeni, ̄ à gɔe pó á kèpi dàu we. 9 Dii
Lua tò lí bui píi b̀le tɔɔle. Lípiɔ kefeũ, mé an be blea
na. Lí wēnide§ ku lupi guo, mé lí pó ì d̄sa maa ní a
vãio iné kú we ɔ.

10 Swa ku Edeni, ̄ m̀sepisi lupiwa. Bɔa we à
gɔnakè s̄ī. 11 A s̄ia tón Pis̄, ̄me liaa Avila b̀sui
píi. Vua ku b̀supiu, 12 mé vuapi kefeũ. Z̄go'ɔ kú
we ɔ ní gbè beede pó wǐ me onisio. 13 Swapi gɔna
plaade tón Gī, a liaa Kusi b̀sui píi. 14 A gɔna àāde
tón Tigilisi, a d̀ɔ t̄a Asili b̀su gukpe oi. Swapi gɔna
s̄īde tón Uflata.

15 Dii Lua gɔepi dǐle Edeni lupi guu, aà a zíkɔ, ɔ
gwa. 16 Ǿ à yád̄ilè à mè: Nȳ f̄ ñ lupi lí píi be ble,
17 āma r̄su lí pó ì d̄sa maa ní a vãio iné be bleo, asa
tó ní blè, n gae.

18 Dii Lua mè: Gɔe kua ado maa. Má d̄nlede kèè
aà gbēdo ũ. 19 Ǿ à b̀su sè à ǹbɔ kèò píi ní b̄a píi,
̄ à m̀n̄n̄ gɔe k̄i, ké à e lá a tókpané. Tó pó gɔepi kpà
pó wēnidepiɔne píi g̀ ní tó ũ. 20 Gɔepi tɔkpà pɔtuɔne

* 2:2 Ebe 4.4 † 2:3 Bɔa 20.11 ‡ 2:7 1Kln 15.45 § 2:9 Zia
2.7, 22.2, 14

píi ní bǎo ní sèǎnɔbɔo píi, ǎma i dɔnlɛde e ní guu a gbẽdo ũo. ²¹ Ǿ Dii Lua tò gɔ̃ɛpi gè ní io. Ké àlɛ i'o, ɔ à aà gbàtɛɛwa m̀endo b̀, ɔ à aà mɛ tàta a gbɛu. ²² Ǿ à gɔ̃ɛpi gbàtɛɛwa p̀ó á b̀òpi lílɛ nɔɛ ũ, ɔ à g̀èaàno aà kíi. ²³ Ǿ gɔ̃ɛpi m̀è:

Gb́ɛ bee sa,
 aà wá b̀ò ma wá guuɛ,
 mé aà mɛ b̀ò ma mɛ guuɛ.
 Wàli oè nɔɛ,
 ké wà aà b̀ò gɔ̃ɛ guu yáí.

²⁴ Ayǎmɛto gɔ̃ɛ í go a de ní a daowa, í na a nawa, ɔ aǎi gɔ̃ lán sàwakula ní gbalaowa.* ²⁵ Gɔ̃ɛ ní a nao ku puizi an pla nípii, kási wí lí ní kũo.

3

Gb̃ɛnazina k̃ɛak̃wa ní Luao

¹ Ml̃ɛ* mé k̃ni ṽi de sèǎnɔbɔo p̀ó Dii Lua k̀òla píi, ɔ à nɔɛ là à m̀è: Lua m̀è ásu lupi líe bɛ bleoɛa? ² Ǿ nɔɛ wè ml̃ɛpiwa: Wá f̃ wà lupi libɛ ble, ³ ǎma lí p̀ó kú lupi guo, Lua m̀è wásu wà a bɛ bleo, wásu ɔk̃wà seo, ké wásu gao yáí. ⁴ Ǿ ml̃ɛ òè: A ga seo!† ⁵ Lua d̃ó tó á blè, á wé a k̃é, í gɔ̃ láawa, ío maa ní ṽáio d̃ó.

⁶ Ké nɔɛ è lípi bɛ kɛfɛũ mé a blea aɔ na, a to gb́ɛ wé k̃é, ɔ à a bɛ b̀ò a blè.‡ A kpà a źáwa, ɔ a blè s̃ó.§ ⁷ An pla nípii an wé k̃é, ɔ aa d̃ó sa ké wa ku puizi. Ǿ aa goola lá nàmi aa nàrízi.

⁸ Ké gɔ̃ɛ ní a nao Dii Lua kíi mà, àlɛ bebɛ luu oosielɛ, ɔ aa ùlèè lupi láu. ⁹ Ǿ Dii Lua lezù gɔ̃ɛzi à

* **2:24** Mat 19.5, 1Kln 6.16, Efe 5.31 * **3:1** Zia 12.9, 20.2 † **3:4** Zāa 8.44 ‡ **3:6** 2Kln 11.3 § **3:6** Lom 5.12-21

mè: N kú má ni? ¹⁰ A wèwà à mè: Ké ma n kíi mà, ò
 vĩa ma kũ, ké má kú puizi yáí, ò ma ulé. ¹¹ ☩ Dii Lua
 aà là à mè: Déme òne ní kú puiziei? Lí pò ma gine ò
 a be ble, ní blè yà? ¹² A wèwà à mè: Nòe pò ní kpàa àò
 kumanò mé lípi be kpàa, ò má blè. ¹³ ☩ Dii Lua nòe
 là à mè: Bóyáí ní kèi màai? A wèwà à mè: Mlè mé
 ma sāsā, ò má blè. * ¹⁴ ☩ Dii Lua ò mlèe:

Lá ní kè màa, níyò de láaipò ù
 de potuoò ní sèanòbòola píi,
 níyò táa'o n gbεεwae,
 luutē iò gē n léu e n wēni léu.

¹⁵ Mpi ní nòeo, má íida á zānguo,
 n bui ní aà buio zānguo.

Aà bui a n mi wí, †
 mé níyò aà gbatoe ké'ia.

¹⁶ ☩ a ò nòee:
 Má n nòsia taasi káfine,
 níò ñe'i ní wāwāo. ‡
 N zá ni aliò kumaε,
 mé aò iko vīmaε.

¹⁷ ☩ a ò gōee:
 Lá n n na yāmà,
 n lí pò ma gine ò a be ble blè,
 tòòe a gō láaipò ù n yáí, §
 taasi guu ò níyòli blé eu e n wēni léu.

¹⁸ Bua pòò ò níyòli ble,
 ali lèò ní lá úadeò bolenε.

¹⁹ Isimagakpaa guu ò níyòli blébleu,*
 e ò ea ò gēò tíu,
 asa wekíi ma n bòu.

* **3:13** 2Kln 11.3, 1Tim 2.14 † **3:15** Lom 16.20, Zia 12.17 ‡ **3:16**

1Tim 2.15 § **3:17** Lom 8.20 * **3:19** 2Tes 3.12

Bùsutin n ũ,
 mé nýṣ̄ ea gō būsutipi ũε.†

20 Adamu† tōkpà a naε Eva,§ asa gbēpii daziε. 21 Dii Lua báa ula kè Adamuε ní a nao a dāné. 22 Ǿ à mè: Gbēnazína maa ní vāio dō sa, à gō lāwáwa. Wà giè aà lí wēnide be bo ble, ké asu ào ku gōōpiio yáí.* 23 Ǿ Dii Lua aà yà à aà bō Edeni lupi guu. Ǿ Adamu gè tōle pó Lua aà kèò zíkè. 24 Ké Dii Lua aà yà, ǿ à malaika gāsīadeo kàε Edeni lupi gukpe oi, aao lí wēnide zé dōa ní fēnda pó lé liasāizō, a wētē lé tεkeo.

4

Kainu ní Abelio

1 Adamu a na Eva dō nōε ũ, ǿ à nōsí à Kainu* í. Ǿ à mè: Ma gōε í ní Dii gbāao. 2 Ǿ à aà dāuna Abeli í lo. Abeli kè sādāna ũ mé Kainu kè sēwana ũ. 3 Gōōewa Kainu mò ní a buapóo à Dii gbà. 4 Abeli sō à mò ní a sāne séia mekpāao. Abeli yá kà Diigu, ǿ à aà gba sí.† 5 Kainu sō, aà yá i ka Diigu, ǿ i aà gba sio. Ǿ Kainu pō pà maamaa, aà oa òokpà. 6 Ǿ Dii ò Kainuε: Bóyái n pō fèii? Akεa n oa òokpái? 7 Tó n ze ní yāmaao, n oa aō weeao lé? Tó ni ze ní yāmaao sōo, duuna naalene n kpeεε. N ni lé aà de, sema n ziblewà.

8 Ǿ Kainu ò a dāuna Abeliε: Wà gé sēu. Ké aa kà we, ǿ à fēε ní a dānao à aà dē.† 9 Dii Kainu là à mè: Má n dāuna Abeli kuui? A wēwà à mè: Má dōo. Ma dāuna dōanan ma ũa? 10 Ǿ Dii mè: Bó ní kèi? N dāuna au lé lezumazi za tōle mà

† 3:19 Sou 90.3 † 3:20 Bee mè gbēnazína. § 3:20 Bee mè wēni. * 3:22 Zia 22.14 * 4:1 Bee mè ma nēí. † 4:4 Ebe 11.4 † 4:8 Mat 23.35, 1Zaa 3.12, Yud 11

zeano. § 11 Tiasa ñyõ gõ láaipõ ùe, ní zākū n tõe pò n dāuna au mĩ n ɔziõ. 12 Tó n sēwà, tõe a káfiakeneo. Nyõ sòkiikpakpa ñyõ liaaliaa dúnia guue. 13 Ǿ Kainu ò Dii: ɪadamae bee gbãa demala, má fõo. 14 Nle ma ya tõe la gbãe sa. Máo kēamae sa. Máo sòkiikpakpa, mío liaaliaa dúnia guu, gbé pò kpàaũmanõ i ma de. 15 Ǿ Dii òè: Maa no! Tó gbé n de, wa n pò tõe sine gẽn soplae. Ǿ Dii wēsãe kè Kainuwa, ké gbé pò kpàaũaànõ su aà deo yáí. 16 Ǿ Kainu dàzeu à kè Diiwa. A gè zòle Nõdi būsuu Edeni gukpe oi.

17 Kainu wùle n a nõo, õ à nõsĩ à Enoki ì. A gbẽa Kainu wéle kàle, õ à a népi tó kpàè. 18 Enoki ɪladi ì, ɪladi Meuyae ì, Meuyae Metusae ì, Metusae Lemeki ì. 19 Lemeki nõsè mèn pla, ado tón Ada, ado Zila. 20 Ada Yabali ì. Ǿme pòdãna pò aãõ ku zwãakpeuo dezi káau ù. 21 Aà dāuna tón Yubali. Ǿme mɔɔnlenõ n kulepenõ dezi káau ù. 22 Zila sõ, õme Tubali Kainu ì. Sian aà ù. I pópíi pí n mɔsio n mɔgotõo. Aà dãe tón Naama. 23 Lemeki ò a naone:

Aà n Zilao, à ma yãma,
ma naõ, à swákpa ma yáí.

Gbẽe ma ke'ia, õ ma aà dè,
èwaasopi ma lee, õ ma aà kàale.

24 Wa Kainu pò tõiè gẽn soplae,
ma Lemeki ma pò sõ,
gẽn bàaõkwi n soplao.*

25 Adamu wùle n a nõo lo, õ à negõe ì. A tokpàè Seti, †
asa à mè Lua a gba né pãle Abeli pò Kainu aà dè gẽe

§ 4:10 Ebe 12.24 * 4:24 Mat 18.22 † 4:25 Bee mè gẽe.

ũε. ²⁶ Seti s̄ à nεḡε Ì, s̄ à tɔkpàè Εnosi. Za zibeezī s̄ wà nà Dii sísiawa.

5

Adamu buīs *(1Lad 1.1-4)*

¹ Adamu buīs yán κε: Goo p̄o Lua gbēnazinaō kè, à ní ké láawae. ² A ḡε kè ní n̄εo, s̄ à báaadàngu. A tɔkpáné Gbēnazina.

³ Adamu w̄ε basoolokwide (130) guu s̄ à nε̄ĩ láawa a taa ũ, s̄ à tɔkpàè Seti. ⁴ Seti ia gbεa à kè w̄ε òaa síīs (800), à né p̄aleō Ì lō ḡεō ní n̄εo. ⁵ Ké à kà w̄ε òaa síīs ní basoolokwio (930), s̄ à gà.

⁶ Seti w̄ε basoōs̄ode (105) guu s̄ à Εnosi Ì. ⁷ A gbεa à kè w̄ε òaa síīs ní soplao (807), à né p̄aleō Ì lō ḡεō ní n̄εo. ⁸ Ké à kà w̄ε òaa síīs ní basookwi ní plao (912), s̄ à gà.

⁹ Εnosi w̄ε basiīskwide (90) guu s̄ à Kena Ì. ¹⁰ A gbεa à kè w̄ε òaa síīs ní ḡεoo (815), à né p̄aleō Ì lō ḡεō ní n̄εo. ¹¹ Ké à kà w̄ε òaa síīs ní basoōs̄ooo (905), s̄ à gà.

¹² Kena w̄ε bàã̄skwide (70) guu s̄ à Maalalee Ì. ¹³ A gbεa à kè w̄ε òaa síīs ní blao (840), à né p̄aleō Ì lō ḡεō ní n̄εo. ¹⁴ Ké à kà w̄ε òaa síīs ní basookwio (910), s̄ à gà.

¹⁵ Maalalee w̄ε bàã̄s̄ode (65) guu s̄ à Yelēdi Ì. ¹⁶ A gbεa à kè w̄ε òaa síīs ní baakwio (830), à né p̄aleō Ì lō ḡεō ní n̄εo. ¹⁷ Ké à kà w̄ε òaa síīs ní basoō s̄osaio (895), s̄ à gà.

¹⁸ Yelēdi w̄ε baswaās̄ ní plaode (162) guu s̄ à Εnoki Ì. ¹⁹ A gbεa à kè w̄ε òaa síīs (800), à né p̄aleō Ì lō ḡεō

dè nɔɔ ũ, mé aa néo ìrɔ. An népio mé negɔna pɔ aa tɔbò za káauɔ ũ.

⁵ Ké Dii è gbēnazinaɔ yāvāikè zɔɔ dúniaɔ, gɔɔpii yābēε lāasoo ɔ aalɔ ke ado,† ⁶ ɔ aà pɔ yà gbēnazina pɔ á kè tɔɔε yá musu. Aà nòse òòkpà, ⁷ ɔ à mè: Má gbēnazina pɔ má kè waa tɔɔεwae, gbēnazinaɔ ní nòbɔɔ ní pɔtaa'onkuawaɔ ní bāɔ, asa ma pɔ yà an kea yá musuε. ⁸ ɔ Dii Nɔee wegwà.

Nɔee yá

⁹ Nɔee buio yán ke: Nɔeeá gbēmaae. Aà gɔɔ aàpi mé tàae vɔ, à tè Luazi. ¹⁰ Nɔee negɔɔ ì gbēɔn àaɔ, Seũ ní Haũo ní Yafetio. ¹¹ Gbēpii òòkpa Luaε, vāikea ní gbāao dúnia pà. ¹² Ké Lua dúnia gwà, a è a òòkpà, asa gbēpii zé kolea sèε.

¹³ ɔ Lua ò Nɔeeε: Má è gbēpii kà kaalea, asa an yáí vāikea ní gbāao lí dúniaa. Má ní kaale sānu ní dúniaoe. ¹⁴ Gó'ílēna ke ní lipereεo, ní ke ní a kpeaɔ, ní kɔtaa lēwà a guu ní a kpeo. ¹⁵ Lá nýɔ gópi ken ke: A gbāa àò gàsɔsuu òaa do ní basɔoε, a yàasa gàsɔsuu blakwi, a lesí sɔ gàsɔsuu baakwi. ¹⁶ Póku gópia, ní gupua to a lé zānguo ní góo gàsɔsuu do. Ní a lé bɔ a gbātēεu, ní gópi kpaale lēε àaɔ didiakɔa.

¹⁷ Mapi sɔ má tó í da dúniaa, ké mà pɔ pɔ ían wēnide kú ní guuɔ kaale píi. Pɔ pɔ kú dúnia guuɔ gaga píi. ¹⁸ N beeo ma bàa aɔ kunnɔ, ní gē gópi guu ní n negɔɔ ní n nao ní n néo nao. ¹⁹ Ní pɔ wēnide píi se gērínɔ mèn plapla, ké aa e wàò ku. ²⁰ Bā buio ní nòbɔ buio ní pɔtaa'onkuawa buio píi aa mɔ n kǐi mèn

† 6:5 Mat 24.37-39, 1Pie 3.20

plapla, ké aa e wàò ku. ²¹ Blε pò wí ble píi séle kãaa á kùsũa ũ, ápiò ní pópìò. ²² Ǿ Nɔee kè màa, à yá pò Lua òe kè píi.†

7

Idaa dúniaa

¹ Ǿ Dii ò Nɔee: Gẽ gó guu ní n bedeo, asa má è míme ní maameε tiadeo guu. ² Nòò pò wí sa'òòò se gèò da ní sao soplapla, ní nòò pò wíli sa'òòò se mèn plapla da ní sao. ³ Bãò se gèò lo da ní sao soplapla, ké an bui e aao ku dúniau gupiiu. ⁴ Asa gɔɔ soplá gbεa má tó lou ma tɔɔle e gɔɔ bla fáane ní gwãasíno, ké mà pò wɛnide pò má kèò waa tɔɔlewa píi.

⁵ Nɔee yá pò Dii òe kè píi. ⁶ Gɔɔ pò í dà dúniaa, Nɔee wè òaa àaãe. ⁷ A gèè gó'ilena guu ní a néo ní a nao ní a néo nao, ké aa e bo ípi yáu. ⁸ Ǿ nòò pò wí sa'òòò ní nòò pò wíli sa'òòò ní bãò ní póttaa'onkuawao ⁹ mò Nɔee kíi gó guu mèn plapla da ní sao lá Lua òèwa. ¹⁰ Gɔɔ soplá gbεa í zɔɔpi dúnia lè. ¹¹ Nɔee wè òaa àaãde, a mo plaade gɔɔ gèò ní plaode zí, ò ísi pò kú tɔɔle zíe nibɔnao pùna píi, mé loupɔɔ fè. ¹² Lou mà e gɔɔ bla fáane ní gwãasíno.

¹³ Zibeezi Nɔee gèè gó guu ní a néo Seũ ní Haũo ní Yafetio ní a nao ní a néo nao gbèon àaã,* ¹⁴ ní sèanɔboɔ píi ní buiwa ní pɔtuoo píi ní buiwa ní póttaa'onkuawao píi ní buiwa ní pò vuaao píi ní buiwa, bãò ní pò gàsítadeo píi. ¹⁵ Pò pò í weo mò Nɔee kíi gó guu bui ní buio mèn plapla. ¹⁶ Pò wɛnideo bui píi gèè da ní sao lá Lua díleèwa. Ǿ Dii gbatàríle.

† 6:22 Ebe 11.7 * 7:13 2Pie 2.5

17 Lou mà e gɔɔ bla. Ké í lé káfi, ɔ à gó sè fèlèò tɔɔlɛa. 18 I fèlɛ à káfi maamaa, à dà tɔɔlɛa, ɔ gópi da ía. 19 I káfi à dà tɔɔlɛa nàai, à kù gbèsisí lɛsí pɔ kú dúniaɔla míɔ. 20 I fèlɛ kù gbèsisípiɔla e gàsísuu gɛo. 21 Pɔ wɛnide pɔ í táa'o tɔɔlɛwɔ gága pii, bāó n pɔtuɔɔ n sɛ̀anɔbɔɔ n pɔtaa'onkuawɔ n gbɛ̀nazinaɔ pii. 22 Pɔ pɔ í we mé a ku sísiaɔ gága pii. 23 Pɔ wɛnide pɔ kú sísiaɔ mĩde pii. Gbɛ̀nazinaɔ n nɔbɔɔ n pɔtaa'onkuawɔ n bāó mĩde dúnia guu. Nɔee mé b̀ò ado n pɔ pɔ kuaàɔ gó guu.† 24 Ǿ í daa dúniaa màa e gɔɔ basoplakwi.

8

I goa dúniaa

1 Nɔee n sɛ̀anɔbɔɔ n pɔtuɔ pɔ kuaàɔ gó guu pii yá d̀ò Luagu. Ké à íanapè tɔɔlɛwa, ɔ í nà baawa. 2 Isi pɔ kú tɔɔlɛ zíe nibɔnaɔ n loupɔɔfɔ́aɔ tàta, ɔ lou kè. 3 Ipi lé ba busebuse, àlɛ lao e gɔɔ basoplakwi. 4 Mɔ soplade gɔɔ gɛo n plaode zí, gópi d̀i gbèsisí pɔ wĩ mɛ Alalatawa. 5 Ipi lé lao e mɔ kwideu. Mɔ kwidepi gɔɔ sɛ́ia zí gbèsisíɔ misonaɔ b̀ò.

6 Gɔɔ bla gbɛa Nɔee gó fɛnɛnti pɔ á b̀ò wɛ̀, 7 ɔ à gbagbaa gbàɛ. Alɛ vua, ɔ gé le, ɔ su la, e í gè bà tɔɔlɛwa. 8 A felena gbàɛ lɔ, ké à e d̀ɔ tó í lào tɔɔlɛwa. 9 Ké felenapi i pékíi eo, ɔ à èa sùwà gó guu, asa í daa dúniaa píiɛ. Nɔee ɔ̀b̀ò a kù à gè̀ò gó guu. 10 A kámab̀ò e gɔɔ soplá, ɔ à èa felena gbàɛ lɔ. 11 Felenapi èa sùwà oosi, à kùla kàso kpaá a lézĩ. Ǿ Nɔee d̀ɔ ké í lào tɔɔlɛwa. 12 A kámab̀ò gɔɔ soplá lɔ, ɔ

† 7:23 2Pie 3.6

à ɛa felenapi gbàɛ, i ɛa sùwà ɔɔ. ¹³ Nɔee wɛ̀ ɔ̀aa àaɔ́ ní m̀endoode, a mɔ sɛ́ia ɔ̀ɔ sɛ́ia zɛ́, í bà ɔ̀ɔlewa, ɔ̀ à gópi musu gò. Ké à gugwà, a è í làa ɔ̀ɔlewa. ¹⁴ A mɔ plaade ɔ̀ɔ baasɔ́ ní plaode zɛ́ ɔ̀ɔle giigàga.

¹⁵ Ǿ Lua yá'ò Nɔeee à mè: ¹⁶ Bɔ́ gó guu ní n nao ní n nɛgɔ́ɛɔ ní n néɔ́ nao. ¹⁷ Pó wɛ̀nide pó kunnɔ́ɔ ɔ̀ɔle píi, bǎɔ́ ní nòbɔ́ɔ́ ní pótáa'onkuawao píi, aa fáaa ɔ̀ɔle, aaib nɛ'i, aaib káfi dúnia guu. ¹⁸ Ǿ Nɔee b̀ ní a néɔ́ ní a nao ní a néɔ́ nao. ¹⁹ Nòbɔ́ɔ́ píi ní pótáa'onkuawao píi ní bǎɔ́ píi ní pó pó ì táa'o ɔ̀ɔlewaɔ́ pii, aa b̀ɔ́le gó guu bui ní buio.

²⁰ Ǿ Nɔee Dii gbagbakii b̀. A nòbɔ́ ní bǎ́ pó wí sa'oòɔ́ kù, ɔ̀ à sa pó wí a pó kátɛu à tékù òòwà. ²¹ Ké Dii a gíma, à kèè na, ɔ̀ à làasookè à mè: Má ɛa láaizí ɔ̀ɔlewa gbɛ̀nazina yáí ɔ̀ɔ, asa gbɛ̀nazina làasoo ìb vǎi za aà èwaasogɔ́ɔɛ. Má ɛa pó wɛ̀nideɔ́ kaale lá má kèwa ɔ̀ɔ. ²² E dúnia ge àò kuò pótɔ́a ní pòkɛkɛao, íana ní guwǎao, buzie ní saeo, fáane ní gwǎasínao, a kee a midɛo.

9

Lua bàa kua ní Nɔeeo

¹ Ǿ Lua báaadà Nɔeeegu ní aà néɔ́, a òné: Aɔ́ nɛ'i àò káfi, í dúnia pa.* ² Nòbɔ́ɔ́ ní bǎɔ́ ní pótáa'onkuawao ní kpɔ́ɔ́ píi aao á vǎi ví. Ma ní naé á ɔ̀ziɛ.† ³ Pó pó ì táa'oo píi aao de á pòblea ũ.‡ Ma ní kpáwá píie, lá ma ble pó ì ɔ̀ɔle ɔ̀ɔlewaɔ́ kpáwá yáawa.§ ⁴ Ama ásuli nòɔ́ pó wi a kòlokpao soo, asa a au mé a wɛ̀ni ũ.* ⁵ Má á au pó de á wɛ̀ni ũ ɔ̀siéɛ. Tó nòɔ́ gbɛ̀dè, ge tó gbé́ a gbé́dee

* **9:1** Daa 1.28 † **9:2** Zaa 3.7 ‡ **9:3** 1Tim 4.3-4 § **9:3** Daa 1.29 * **9:4** Zln 15.20

dè, má aà au tɔsiè. Má tɔsi gbé pɔ a gbédee dèwa.†
 6 Tó gbé gbédè, wàli ade de, asa ma gbēnazina kè ma
 taa ũe.‡ 7 Aɔ ne'i àò káfi, í li dúniaa, íò kǒ.

8 Lua yá'ò Nɔeeé ní aà néɔ ɔ à mè: 9 Ma bàa aɔ
 kúánɔ ní á buiɔe, 10 ní pɔ wēnide pɔ kúánɔ aa bò gó
 guuɔ pii, bāɔ ní pɔtuɔɔ ní sēanɔbɔɔ ní pɔ pɔ kú tɔɔlewaɔ
 pii. 11 Ma bàa aɔ kúánɔe. Má pɔ wēnideɔ mide pii ní
 í daa dúniaaɔ ɔ. I a da dúniala à kaale ɔ. § 12 ɔ
 Lua èa mè: Ma bàa aɔ kúánɔ ní pɔ wēnide pɔ kúánɔ
 e gɔɔpii. A seelan ke: 13 Má a nàali ɔ louwa ma
 bàa kua ní dúniaɔ seela ũ. 14 Tó má tò lou sǐsi mé
 nàali bòwà, 15 lá ma bàa kúánɔ ní pɔ wēnide bui
 píio, a yá ali dɔmagu. Má tó í zɔɔkú à pɔ wēnide
 kaale pii ɔ. 16 Tó ma nàali è louwa, ma bàa kua ní
 pɔ wēnide bui píio e gɔɔpii yá ali dɔmagu. 17 ɔ Lua
 ò Nɔeeé: Ma bàa kua ní pɔ wēnide pɔ kú dúnia guu
 píio seelan we.

Nɔee néɔ

18 Nɔee né pɔ aa bòle gó guu tón ke: Seũ, Haũ,
 Yafeti. Haũ mé Kanaa de'ia ũ. 19 Nɔee néɔn we
 gbēɔn àaɔ. An buiɔ mé kpále dúnia guu pii.

20 Nɔeeá sēwanae, ɔ à vēebu kè. 21 Ké à vēmǐ à
 kà, ɔ aà pɔɔ píliwà a kpéu. 22 Ké Kanaa de'ia Haũ
 ní mae puizi è, à bò ge ò Seũe ní Yafetio. 23 ɔ Seũ ní
 Yafetio ulada sè wa kà ní gàu ní pla, aa táa'ò ní kpeo,
 an ae dɔa gupāle oi ké aasu ní mae puizi eo yáí, aa
 gè ní mae puizi ùlèð. 24 Ké Nɔee vēe wèewà à vù, a
 mà lá a né gbezā kèe, 25 ɔ à mè:

Kanaa* a gǔ láaiɔ ũe,

† 9:5 Bɔa 20.13 ‡ 9:6 Daa 1.26 § 9:11 Isa 54.9 * 9:25 Bee
 mè mǐsiilena.

õme aɔ a gbéó zɔnkēsāna ũ.

²⁶ ¶ à mè:

Wà Dii Sɛũ† Lua sáaukpa,
Kanaa buiɔ aɔɔ de Sɛũ buiɔ zɔɔ ũɛ.

²⁷ Lua káfiake Yafetiɛ,‡

Yafeti buiɔ bekpá n̄ Sɛũ buiɔ,
Kanaa buiɔ aɔɔ de Yafeti buiɔ zɔɔ ũɛ.

²⁸ I daa dúniaa gbɛa Nɔee kè wè òaa do n̄ basoplak-
wio (350). ²⁹ A kè wè òaa síiɔ n̄ basoplakwioɛ (950),
õ à gà.

10

Nɔee buiɔ *(1Lad 1.5-23)*

¹ Nɔee negɔɛ Sɛũ n̄ Haũo n̄ Yafetio n̄ n̄ negɔɛ pɔ
aa i i daa dúniaa gbɛaɔ yán ke: ² Yafeti negɔɛ tón
ke: Gomɛɛ, Magɔgu, Mɛde, Gelesi, Tubali, Mɛseki
n̄ Tilasio. ³ Gomɛɛ negɔɛ tón ke: Asenazi, Lifa,
Tɔgaama. ⁴ Gelesi negɔɛ tón ke: Elisa, Taasisi, Sipi,
Lodani. ⁵ Buipiɔ mé lĩgua ísiageɛwa, aa kɔkpaalè
bùsu n̄ bùsuo, bui n̄ buio daɛdaɛ, baade n̄ a buiyāo.

⁶ Haũ negɔɛ tón ke: Etiopi, Egipi, Libii, Kanaa.
⁷ Etiopi negɔɛ tón ke: Saba, Avila, Sabata, Laama
n̄ Sabatekao. Laama negɔɛɔn Seba n̄ Dedāo ũ.

⁸ Niũlodiá Etiopi buiɛ b. Ōme dúnia negɔn̄ tɔde
séia ũ. ⁹ A de Diiɛ toensa ũ. A yái tò wĩ mɛ: Lán
Niũlodi de toensa ũ Diiɛwa. ¹⁰ Babiloni bùsu pɔ à
kiblèwà káau mɛɛwiaɔn Babeli n̄ Elekio n̄ Akadio n̄
Kalɛnɔo. ¹¹ Bɔa we à gè Asili bùsuo, õ à Niniva kàlɛ
n̄ Leobotiio n̄ Kalao ¹² n̄ Lesɛ pɔ kú Niniva zānguo
n̄ Kala pɔ de mɛɛwia zɔɔ ũo.

† 9:26 Bee mè t́. ‡ 9:27 Bee mè káfia.

¹³ Egipi buiɔn ke: Ludi buiɔ, Anaũ buiɔ, Leaba buiɔ, Nafetu buiɔ, ¹⁴ Patusi buiɔ, Kasulu buiɔ, Keleti bui pɔ Filitɛɔ bɔ̀ n̄ guuɔ.

¹⁵ Kanaa negɔɛ sɛ́ia Sidɔ buiɔn ke: Iti buiɔ, ¹⁶ Yebusi buiɔ, Amɔle buiɔ, Giigasi buiɔ, ¹⁷ Ivi buiɔ, Aaka buiɔ, Sini buiɔ, ¹⁸ Aavadi buiɔ, Zemali buiɔ, Amata buiɔ. Kanaa buipɔɔ l̄gua gbɛzãɛ, ¹⁹ an b̄usu zelɛn ke: Bɔa za Sidɔ gea Gelaa pɔ kú Gaza sae e Sɔɔɔũ n̄ Gɔmɔɔo n̄ Ademao n̄ Zeboiũ pɔ kú Lasa saeo. ²⁰ Haũ negɔɛɔn we bui n̄ buio, b̄usu n̄ b̄usuo daedaɛ, baade n̄ a buiyão.

²¹ Yafeti d̄auna Sɛũ buikɛ̀ lɔ. Ɔme Ebelu buiɔ dezi káau ũ. ²² Sɛũ negɔɛɔ tɔn ke: Elaũ, Asili, Aapasa, Ludi, Alaũ. ²³ Alaũ negɔɛɔ tɔn ke: Uzu, Hulu, Getɛɛ, Meseki. ²⁴ Aapasa mé Sela ì, ñ Sela Ebelu ì. ²⁵ Ebelu negɔɛɔ ì pla. Ado tɔn Pelegi,* asa aã gɔɔ ñ wà kɛ̀kɔwa d̄unia guu. Aã d̄auna tɔn Yotã. ²⁶ Yotã negɔɛɔ tɔn ke: Alemɔda, Selefi, Azemave, Yela, ²⁷ Adolaũ, Uzali, Dikala, ²⁸ Obali, Abimaɛ, Seba, ²⁹ Ofii, Avila, Yobaba. Yotã negɔɛɔn we pii. ³⁰ Bɔa Mesa gea Sefaa n̄ gbɛ̀sɪsɪ pɔ kú gukpe oio mé n̄ b̄usu ũ. ³¹ Sɛũ negɔɛɔn we pii bui n̄ buio, b̄usu n̄ b̄usuo daedaɛ, baade n̄ a buiyão.

³² Nɔee negɔɛɔ buiɔn we daedaɛ b̄usu n̄ b̄usuo. An k̄ii d̄unia bui pii b̄ou, aa l̄gua í daa d̄uniaa gbɛa.

11

Babeli kpɛdidiakɔa

¹ D̄unia guu yãa pii bui m̄endoɛ, yá doũ w̄i o.
² Lá gbɛ́ɔ lé s̄k̄iikpakpa gukpe oi, ké aa kà Babiloni

* **10:25** Bee m̄e k̄ɛaa.

bùsu gusalalau, ɔ̃ aa zòlɛ we. ³ Aa òkɔɛ: Wà ge wà bilikibɔ, wí kpasa maamaa. Biliki mé ní gbɛ ũ, kɔtaa mé ní símaa ũ. ⁴ ɔ̃ aa mè: Wà mɛɛwia kálɛ wà kpɛdidiakɔa bo, a misona zɔ̃ luabɛwa. Wà wázia tɔbɔ, ké wásu gɔ̃ gbándodo dúnia guuo yáí.

⁵ ɔ̃ Dii pílá à mɛɛwiapi gwà ní kpé lesí pɔ gbɛnazínaɔ bòo. ⁶ ɔ̃ à mè: Ampii an bui douɛ, yá dou aai o, ɔ̃ yá pɔ aa bòn laa? Yá pɔ aa a làasookè, tiasa aa kɛɛ, pɔɛ a kpáné a guu bo. ⁷ Wà pila gé we wà ní yá yáalené, ké aasu kɔ̃ yáma bo. ⁸ ɔ̃ Dii ní fáaa we gbándodo dúnia guu píi, ɔ̃ aa ní mɛɛwia kálɛa tò. ⁹ Ayámɛto wà tɔkpà wélepɛ Babeli,* asa wekii ɔ̃ Dii tò dúnia bui píi yá bɔ̃. Za wekii à ní fáaa dúnia guu píi.

*Seũ ní Telao bui
(1Lad 1.24-27)*

¹⁰ Seũ bui yán kɛ: Seũ wè basɔode guu ɔ̃ à Aapasa í í daa dúniaa gbɛa wè pla. ¹¹ A gbɛa à kè wè òaa pla ní basɔo, à né páleɔ̃ í bo gɔ̃ɛɔ ní nɔɛɔ.

¹² Aapasa wè bla sɔosaide guu ɔ̃ à Sela í. ¹³ A gbɛa à kè wè òaa pla ní àaɔo, à né páleɔ̃ í bo gɔ̃ɛɔ ní nɔɛɔ.

¹⁴ Sela wè baakwide guu ɔ̃ à Ebelu í. ¹⁵ A gbɛa à kè wè òaa pla ní àaɔo, à né páleɔ̃ í bo gɔ̃ɛɔ ní nɔɛɔ.

¹⁶ Ebelu wè baakwi ní síiɔode guu ɔ̃ à Pelɛgi í. ¹⁷ A gbɛa à kè wè òaa pla ní baakwio, à né páleɔ̃ í bo gɔ̃ɛɔ ní nɔɛɔ.

¹⁸ Pelɛgi wè baakwide guu ɔ̃ à Leu í. ¹⁹ A gbɛa à kè wè òaa do ní kɛokwio, à né páleɔ̃ í bo gɔ̃ɛɔ ní nɔɛɔ.

* **11:9** Bee mè yáale. Zia 16.19, 17.5, 18.2

20 Leu wè baakwi ní plaode guu ɔ̃ à Selugi ì. 21 A gbɛa à kè wè òaa do ní soplao, à né pàlɛɔ̃ ì lɔ gɔ̃ɛɔ̃ ní nɔ̃ɛɔ̃.

22 Selugi wè baakwide guu ɔ̃ à Nakɔɔ̃ ì. 23 A gbɛa à kè wè òaa do, à né pàlɛɔ̃ ì lɔ gɔ̃ɛɔ̃ ní nɔ̃ɛɔ̃.

24 Nakɔɔ̃ wè baakwi dosaide guu ɔ̃ à Tela ì. 25 A gbɛa à kè wè basoolo m̀̀ndosai, à né pàlɛɔ̃ ì lɔ gɔ̃ɛɔ̃ ní nɔ̃ɛɔ̃.

26 Tela wè bààɔ̃kwide guu ɔ̃ à Ablaũ ní Nakɔɔ̃ɔ̃ ní Halanao ì.

27 Tela buiɔ̃ yán ke: Tela Ablaũ ní Nakɔɔ̃ɔ̃ ní Halanao ì, ɔ̃ Halana Lotu ì. 28 Halana gà a mae Tela wáa Uluɛ, Babiloni bùsuu, gu pɔ̃ wà aà ìu. 29 Ablaũ ní Nakɔɔ̃ɔ̃ nɔ̃sè. Ablaũ na tɔ́n Salai, Nakɔɔ̃ na s̃ɔ̃ òn Halana né Milika ù. Halanapi mé Isika ì lɔ. 30 Salaiá fiiɛ, i né'io.

31 Ǿ Tela a né Ablaũ ní a tɔ̃ina Lotuo ní Ablaũ na Salaiɔ̃ sè b̀̀lɛrínɔ̃ Ulu, Babiloni bùsuu, aale gé Kanaa bùsuu. Ké aa kà Halana, aa z̃̀lɛ we. 32 Tela wè òaa do ní sɔ̃oode guu ɔ̃ à gà Halana.

12

Dii oa Ablaũɛ aà bɔ̃ a bùsuu

1 Dii ò Ablaũɛ: Bɔ̃ n bùsuu n buiɔ̃ guu n mae bɛ, ní gé bùsu pɔ̃ má ɔ̃lɔnɛu.*

2 Má tó n bui dasikū. Má báaadangu, mí n tɔ̃ɔ̃,

n kíi ɔ̃ wáli èfāai eu.

3 Má báaada gbé pɔ̃ aa samaa'onɛɔ̃gu, mí gbé pɔ̃ aa savāi'onɛɔ̃ ká.

Dúnia bui pii a èfāai e n sabai.†

* 12:1 Zin 7.2-3, Ebe 11.8 † 12:3 Zin 3.25, Gal 3.8

4 Ǿ Ablaũ dāzeu lá Dii òewa. Lotu gèaàno. Aa wè basiiṣ soosaideu ṣ à bò Halana 5 ní a na Salaio ní a vìi né Lotuo ní ní àizee pò aa vìṣ ní gbé pò aa è Halanao. Maa aa bò Halana aa dà Kanaa zéu.

Ké aa kà we, 6 aa pà būsúpiá e aa kà Mòle gbéneli kíi Sikéũ. Kanaao ku būsúpiu gṛṛ bee. 7 Ǿ Dii bò mò Ablaũwa à mè: Má būsue bee kpa n buiṣwae.† Ǿ à Diipi gbagbakíi kè we. 8 Ké à fèle we, à mipè gbèsíṣí pò kú Beteli gukpéowa, ṣ à bòokpà we, Beteli ku be'ae oi, Ai ku gukpé oi. A Dii gbagbakíi bò we lṣ, ṣ à aà sísi. 9 Ǿ à dāzeu lṣ, à mipè Negewewa.

10 Ké imina kà būsúpiu, ṣ Ablaũ gè gṛṛplakei Egipi, asa iminapi kè zàié. 11 Ké à kà kái ní Egipio, a ò a nae: Má dṣ nṣanan n ũ. 12 Tó Egipio n e, aa me ma nan n ũ, aa ma dee, aai n tó. 13 Oné ma dāenṢ n ũ, ké wà e ma kũ ṣplapla n yái. Lá nýṣ ma misin we. 14 Ké aa kà Egipi, Egipio è nṣepi maa kè zài. 15 Ké Egipio kí Falaṣṣo Iwaṣo aà è, aa aà maabòè, ṣ wà aà sè gèò Falaṣṣe a be. 16 Ǿ à Ablaũ yàaekè maamaa aà yái, à sṣo kpàwà ní zuṣ ní zàa'inaṣo ní zṣgṣeo ní zṣnṣeo ní yiongoṣ. 17 Ǿ Dii gyá pásíṣo kà Falaṣṣogu ní a bedeo Ablaũ napi yái. 18 Ǿ Falaṣṣo Ablaũ sísi a òè: Bó yá ní kèmeé màai? Bóyái ní oimeé n naeo ní? 19 Akéa n mè n dāee, ṣ ma aà sè nṣo ũi? N nṣo ké! N n pò se tað. 20 Falaṣṣo yá'ò a gbéṣṣe Ablaũ yá musu, ṣ aa gè zèè ní a nao ní a àizeeo pii.

13

Ablaũ kēakōwa ní Lotuo

† 12:7 Daa 13.15, 15.18, 17.8, Zln 7.5, Gal 3.16 § 12:13 Daa 20.2, 26.7

¹ Ǿ Ablaũ b̀ Egipi à s̀ Nεγενέ ní a nao ní a àizeεε Ǿ p̃íi ní Lɔtu. ² Ablaũá Ǿdee, a Ǿtuɔɔ ṽí dasi ní ánusuo ní vuao. ³ Bɔa Nεγενέ à s̃k̃iikpákpa e à gè kàò Beteli, gu Ǿ́ à b̀òokpàù káau Beteli zānguo ní Aio, ⁴ gu Ǿ́ à sa'ók̃i b̀òu yāa. Ǿ à Dii s̃isi we.

⁵ Lɔtu Ǿ̀ be ní Ablaũo sānu. A s̃āɔ ní zuɔ ní zwāakpεε ṽí s̃. ⁶ An Ǿtuɔɔ dasi, gupi s̃ē i mómá m̃piio. A yáí aa f̃ wàɔ ku sānu Ǿ̀. ⁷ Ǿ lekpa gè Ablaũ Ǿdānaɔ ní Lɔtu Ǿdānaɔ guu. Zibeez̃í s̃ Kanaa ní Peliz̃iɔ ku b̀supiu. ⁸ Ǿ Ablaũ ò Lɔtuε: A maa lekpa aɔ kú wá zānguo, ge ma Ǿdānaɔ ní n Ǿdānaɔ zānguo, asa wá daε doũε. ⁹ B̀su gwa da n ae p̃íi. Wà k̃ēaa. Tó n ge ɔzei, mí gé ɔplai. Tó n ge ɔplaiε s̃, mí gé ɔzei. ¹⁰ Ké Lɔtu gugwà, a è Yuudē guzulε p̃ii m̀se ṽí maamaε. E Dii aɔ gé Sɔɔɔ́ ní Gɔmɔɔo kaalei, guzulεpi de lán Dii luwa, * lán Egipi b̀suwa, e à gè Ǿ Zoaawa. ¹¹ Ǿ Lɔtu Yuudē guzulε sè p̃íi. Aa k̃ēk̃wa, ɔ Lɔtu dàzeu gukpε oi. ¹² Ablaũ gè Kanaa b̀suu, mé Lɔtu ku Yuudē guzulε wéleɔ zānguo. A b̀okpà Sɔɔɔ́ saε. ¹³ Sɔɔɔ́deɔ s̃ aa ṽaiε, duunken saɔn ní ũ Diiε.

¹⁴ Lɔtu taa gbεa Dii ò Ablaũε: Gu Ǿ́ ní zeu, wese ñ gūgbāntoo ní geɔmidɔk̃iio ní gukpεo ní be'aeo gwa. ¹⁵ Tɔɔle Ǿ́ ní èe p̃íi, má n gbεε, Ǿ de mpi ní n buiɔ Ǿ́ ũ e gɔɔpii. ¹⁶ Má tó n buiɔ dasik̃ú lán b̀su'ũfāawa. Tó gbēε a f̃ b̀su'ũfāa nao, a f̃ n buiɔ nao s̃ε. ¹⁷ Fele bebebebe b̀supi guu, ní a gbāa ní a yāasao gwa, asa má n gbεε. ¹⁸ Ablaũ f̃le gè b̀okpà Mamale gb̃éneli Ǿ́ kú Hebl̃ɔ k̃íi, ɔ à Dii gbagbak̃i b̀ò we.

* **13:10** Daa 2.10

14

Ablaū Lotu suabaa

¹ Ziewa Babiloni būsū kí Amafeli ní Elasaā būsū kí Aliokio ní Elaū būsū kí Kεdɔlaomεεo ní Goiū būsū kí Tidalio ² aale zika ní Sɔdɔū kí Belao ní Gɔmɔɔ kí Biisao ní Adema kí Sinabio ní Zeboiū kí Semεβεεo ní Bela pó wí me tia Zoaa kíao. ³ Kía gběɔn sɔopio kɔ kàaa píi Sidiū guzulεu. Ɔme Isida Wiside ũ tia. ⁴ Aaib falubɔ Kεdɔlaomεεε à kà wè kuepla. A wè kue'aaɔde ɔ aa gĩ bɔiè. ⁵ A wè gēo mēndosaide ɔ Kεdɔlaomεε ní kía pó kuaànɔɔ mò. Ɔ aa zìblè Lefaiɔwa Asalo Kaanaiū. Aa zìblè Zuziɔwa Haū. Aa zìblè Emiɔwa Save Kiliataiū. ⁶ Aa zìblè Oliɔwa an gbèsisí pó wí me Seiwa e à gè pè Elipalana guwaiwaiwa. ⁷ Ɔ aa èa sù Misipa nibɔnai, ɔ wí me tia Kadési. Aa zìblè Amaleki būsūwa píi ní Amɔle bui pó kú Asasɔ Tamaaɔwa ɔ.

⁸ Ɔ Sɔdɔū kía ní Gɔmɔɔ kíao ní Adema kíao ní Zeboiū kíao ní Bela pó wí me tia Zoaa kíao fεle gè zikairnɔ Sidiū guzulεu. ⁹ Aale zika ní Elaū būsū kíao ní Goiū būsū kíao ní Babiloni būsū kíao ní Elasaā būsū kíao. Kía gběɔn síiɔpiɔ lé zika ní kía gběɔn sɔɔ. ¹⁰ Sidiū guzulε kɔtaa ε ví dasi. Ké Sɔdɔū kía ní Gɔmɔɔ kíao lé bàale, ɔ aa kwè a guu, ɔ an gbé kɔniɔ bàalè gè gusisideu. ¹¹ Zìblenaɔ Sɔdɔū ní Gɔmɔɔo àizeεo ní ní pɔbleaɔ sèle píi aa tàò. ¹² A mɔ lè Ablaū v̄i ní Lotu ku Sɔdɔū, ɔ aa aà kù wà tàò ní aà àizeεo ɔ.

¹³ Ɔ gbé pó p̄limá ge ò Ebelu bui Ablaūε Mamale gbénεliɔ k̄i. Mamale ní a dāunaɔ Esikoli ní Anεεoá Amɔle buiɔne, an lé doū ní Ablaūo. ¹⁴ Ké Ablaū mà wà a dae kù wà tàò, ɔ à a be zīgɔ sèle gběɔn òaa do ní basoolo plasaio (318), à pèle kíapiɔzi, ɔ à ní lé

Dã. ¹⁵ Ǿ à a gbéǒ kpaalè, ǿ aa síngu gwãasina. Aa zíblèmá aa pè má e Hoba, Damasi gugbántoo oi.

¹⁶ A èa sù ní àizεεπιϐ píi ní a v̄i ní Lotuo ní aà àizεεϐ. A sù ní n̄εϐ ní gbēpāleϐ l̄o.

¹⁷ Ké Ablaū zíblè Kεd̄laomεεwa ní kía p̄o kuaàn̄o, àle su, ǿ S̄ōd̄ōú kí b̄ò d̄àaàle Save guzulε p̄o w̄i mε tia Kía Guzulεu. ¹⁸ Ǿ Salema kí Mεkizεdε* m̄ò ní p̄εεo ní v̄εεo. Aàpiá Lua Musude gbàgbanaε.

¹⁹ Ǿ à samaa'ò Ablaūε à m̄è:

Lua Musude musu ní z̄íleo Kena báaada Ablaūgu.

²⁰ Wà Lua Musude sáaukpa!

A n̄ ibεεo n̄ànε n̄ ōz̄i.

Ǿ Ablaū p̄o p̄o a èo kwide kpawà píi. ²¹ S̄ōd̄ōú kía ò Ablaūε: Ma gbéǒ kpaá, níó àizεε k̄ua n̄ p̄o ũ. ²² Ǿ

Ablaū òè: Má s̄i ní Dii Lua Musude musu ní z̄íleo Kena, ²³ má n̄ p̄oε seo, baa kyale niba, ké nsu o m̄mε ní tò ma ke ōde ũo yáí. ²⁴ Má p̄oε seo, sema p̄o p̄o ma gbéǒ blè bàasio. Ama Anεε ní Esik̄olio ní Mamale p̄o aa gèman̄o, to aa ní baa sé.

15

Lua bàa kua ní Ablaūo

¹ Bee gbεa Dii yá'ò Ablaūε wépungu'ea guu à m̄è: Ablaū! N̄su to v̄ia n̄ k̄ūo.

Mámε má n̄ sèngbao ũ,

n̄ asea āo z̄̄o maamaaε.

² Ǿ Ablaū m̄è: Dii Lua, b̄o níȳo ma gbai? Má né v̄io. Damasi gbéǒ Eliεzεε mé āo de ma bε túbiblena ũ. ³ Lá ni ma gba néo, ma bε z̄ikenapi mé āo de ma túbiblena ũ. ⁴ Ǿ Dii òè: Aàpi mé āo de n̄ túbiblena ũo. Né p̄o a b̄o n̄ pleu mé āo de n̄ túbiblena ũ. ⁵ Ǿ

* **14:18** Soū 110.4, Ebe 7.1-10

1 Ablaũ na Salai i ne'io. A zɔɔɔe vi Egipi gbé ũ, wĩ me Hagaa. 2 Ǿ Salai ò Ablaũe: Lá Dii ma ke fi ũe, wúle ní ma zɔɔɔeo. Má gí néɔ ei aà sabaia? Ǿ Ablaũ Salai yāmà. 3 Ablaũ wè kwi kea Kanaa bùsuu gbea ɔ Salai a zɔ Hagaa kpàwà nɔ ũ. 4 Ablaũ wùleaàɔ, ɔ à nɔsí. Ké a è á nɔsia, à d̀e a diiwa. 5 Ǿ Salai ò Ablaũe: Tàae pɔ wa kèmɛɛ g̀ n yá ũe. Ma a zɔ kpàma. Ké a è á nɔsia, ɔ Ìɔ d̀e. Mpi ní mapio, Dii mé a yágɔgɔwèe. 6 Ǿ Ablaũ wèwà à mè: N zɔ ku n pɔ ũe. Kèè lá ní yeiwa. Ké Salai ìadàwà, ɔ à bàalèè.

7 Dii Malaika aà è nibɔna kí gbáau, nibɔnapi ku Sulu zé sae. 8 Ǿ à aà là à mè: Salai zɔɔɔe Hagaa, n bɔ má ni? Nlɛ gé má ni? Ǿ a wèwà à mè: Mále bàale ma dii Salaiɛ. 9 Ǿ Dii Malaika òè: Ea ta n diipiwa, níɔ misiilèè.

10 Má n bui káfi
aaɔ dasi, wa f̀ ní lé d̀o.

11 N nɔsia, níyɔ ne'i g̀e ũ,
ní tókpaè Isimaela,*
asa Dii n yāmà n taasikea guu.

12 Aɔ de lán sèa zàa'ɪnawa,
a íbeleɛe ní gbépiio,
gbépii i íbeleɛeaàɔ sɔ.

Aɔ ku kɔ yáí ní a gbépio gbèeoo.

13 Ǿ Hagaa mè: Lakii ma wesi Lua pɔ í ma ele. Ǿ à tókpa Dii pɔ yá'òe Luapɔima'e. 14 Ayāmeto wà tókpa Ìɔpi Luabèepɔima'elɔ. A ku Kadesi ní Beledio zānguoe.

* 16:11 Bee mè Lua í yāma.

15 Hagua negõε ì ní Abლაო, ო Abლაუ tokpàè Isimaεla.† 16 Goo pò Hagua Isimaεla ì, Abლაუ wè basiiᵛsoo ní mènᵛdooe.

17

Lua tᵛzᵛya dilea Abლაუε

1 Ké Abლაუ kà wè basoo mènᵛdosai, Dii bò mᵛwà à mè: Mámεmaa Lua Gbãapiide. Temazi, níᵛ ku tàaesai. 2 Ma bàakuannᵛ aᵛ gεε, mí n bui káfine maamaa. 3 Abლაუ wùε a gbεεu Lua aε, ᵛ Lua òè: 4 Lá ma bàa kunnᵛ, níᵛ gᵛ bui dasiᵛ dezi ũ. 5 Wàli onε Abლაუ bo, sema Ablahaŭ,* asa má n ke buiᵛ dezi ũε.† 6 Má tó n bui dasikŭ, buiᵛ ní kíaᵛ bo n kíε. 7 Ma bàa aᵛ kunnᵛ ní n buiᵛ e gᵛᵛpiiε.‡ Máᵛ de n Lua ũ ní n buiᵛ n kpe. 8 Má Kanaa bùsu pò ní kú a guu nibᵛ ũ kpama píi ní n buiᵛ n kpe, ké aᵛ vī gᵛᵛpii, míᵛ de ní Lua ũ.

9 Lua èa ò Ablahaŭε: Mpi ní n buiᵛ, àᵛ ma bàakuaánᵛ yá kŭa e á buiwa. 10 Mpi ní n buiᵛ, yá pò máε dileé àᵛ kŭan ke: Sema á gᵛε píi lí tᵛzᵛ. 11 A tᵛzᵛ ma bàakuaánᵛ seela ũ.§ 12 Sema n bui negᵛεᵛ lí tᵛzᵛ an gᵛᵛ swaaᵛde zī e an buiwa, né pò wà ní í n beᵛ ní zᵛ pò wa lù buipāleᵛwaᵛ píi. 13 Wà aà ì n ben nò, wa lù zᵛ ũn nò, sema aà tᵛzᵛ. Bee iᵛ de ma bàakuaánᵛ gᵛᵛpii seela ũ á mewa. 14 Sema àli gyafᵛde bo á guu, asa gbé pò i tᵛzᵛᵛ i ma bàakuaánᵛ yādaε.

15 ∩ Lua èa ò Ablahaŭε: Nsuli o n naε Salai bo, nīli oè sa Sala.* 16 Má báaadaaᵛgu, mí tó aà ne'ì gᵛε ũ, i gᵛ buiᵛ dazi ũ. Bùsu kíaᵛ bo aà kíε. 17 ∩ Ablahaŭ

† 16:15 Gal 4.22 * 17:5 Bee mè buidaside. † 17:5 Lom 4.17

‡ 17:7 Luk 1.55 § 17:11 Zln 7.8, Lom 4.11 * 17:15 Bee mè

kía nenᵛε.

wùle a gbɛɛu Lua aɛ, à yáalò a ò a nòse guu: Gbé pò kà wɛ̀ basoo a ne'ie? Lá Sala kà wɛ̀ basiiòkwi, a ne'ie? ¹⁸ Ǿ à èa ò Luaɛ: Sue! Nyõ Isimaela gwa. ¹⁹ Lua mè: Síana guu n na Sala a ne'i gõe ũ, ní tókpaè Izaaki.† Ma bàa aɔ kuaànɔ ní aà buio e gɔɔpiie. ²⁰ Isimaela yá musu, ma n yāmà. Má báaadaaàgu, a ne'i, i káfi maamaa. A ne gɔɔe i gbɛɔn kuɛpla, mé aa gɔ kía ũ, aà bui i dasikū. ²¹ N beeo ma bàakuanno a gɔ Izaakiɛɛ. Zii maa'i õ Sala a aà i. ²² Ké Lua yá'ò Ablahaũ a làa, õ à gòàala à tà musu.

²³ Ǿ Ablahaũ a né Isimaela sè ní a be gõe pò wà ní í a beo ní zo pò wà ní lúo píi, õ à tɔzɔ̀né zibeezi gɔ̀o lá Lua òewa. ²⁴ Ablahaũ kà wɛ̀ basoo m̀endosai, õ à gbàsa tɔzɔ̀, ²⁵ aà né Isimaela sõ wɛ̀ kuɛ'aaõ. ²⁶ Zí doũ zí õ Ablahaũ tɔzɔ̀ ní a né Isimaelao ²⁷ ní a be gõe pò wà ní í aà beo ní zo pò wà ní lú buipáleɔwao píi. Aa tɔzɔ̀ gɔɔ doũ zíɛ.

18

Malaikaɔ bɔ mɔa Ablahaũwa

¹ Dii bò m̀ Ablahaũwa Mamale gb́eneliɔ kíi. Ablahaũ zõlea a zwàakpe kpele faane. ² Ké à wezù, à gbɛɔn àaõ è zea.* Ké à ní é màa, õ à f̀le a kpele ní bao, à gè dàrile à wùle a gbɛɛu ³ à mè: Dii, ma wegwa, nísu gẽ mapi n zòblenaao. ⁴ Má móé ní ío à gbá pípi, í kámabo lí gbáu la. ⁵ Lá a bɔle ní ma beo, má ge móé ní bleo yoo à gbãa e, í gbasa dazeu. Ǿ aa mè: Too, ke lá ní òwa. ⁶ Ǿ à gè Sala kíi kpéu à mè: P̄ɛti dā zaa le àaõ, p̄ɛke kpakpa. ⁷ Ǿ à bàalè

† 17:19 Bee mè yaalb. * 18:2 Ebe 13.2

gè a zuo guu, à zunεbo lo maa kù a kpà a zikenawa, ò zikenapi γε kèκε kpakpa. ⁸ Ɔ Ablahaũ vífāai ní ví'ipuo ní zu pó wa kèκεpio sè gèò, a dilené. Goo pó aale poble, a kú ní sae azia lí gbáu we.

⁹ Ɔ aa à là aa mè: N na Sala kú má ni? A mè: A ku kpéu we. ¹⁰ Ɔ Dii mè: Má εa mo n kú zii maa'i, n na Sala i ne'i gōε ũ.† Sala kú kpeεε aà kpe, àle ma. ¹¹ Ablahaũ ní Salao aa zikù, Sala lé noεo pó ke lo. Ɔ Sala yáalò a ò a sō guu: ¹² Ma zikù, mé Baa‡ zikù lo. Má pona yápi dō be? ¹³ Ɔ Dii Ablahaũ là à mè: Akεa Sala yáalò? A mè a gbé pó a zikù á fō ne'i be? ¹⁴ Yāe lío zī'ūμεεο. § Zii maa'i tó a goo kà, má mó n kú, Sala i gbasa ne'i gōε ũ. ¹⁵ Ɔ Sala lelekpà à mè i yáalo, asa vía aà kùε. Ɔ Dii mè: E'e, n yáalò se.

Ablahaũ awakpaa Diε Sodoũ yá musu

¹⁶ Ké gbépio fēle, Ablahaũ gè zéiné, ò aa Sodoũ kú oi gwà. ¹⁷ Ɔ Dii mè: Má yá pó má ye ke ule Ablahaũεο. ¹⁸ Aà buio aao zōo mé aao gbāa ví. Bui pó kú toleo píi aa éfāi e aà sabaie. ¹⁹ Asa ma aà sè, ké aà o a néone ní a buio a kpe aao ma yá kú, aai yāmaa zede ke, mí yá pó ma a legbèè kèè. ²⁰ Ɔ Dii èa mè: Yá pó wàle o Sodoũ ní Gomoōo musu dasikù, an duuna zōokù maamae. ²¹ Má gé we sa mà gwa, tó yá pó aale ke vāi kà lá mále mawa. Tó aa de màa sōo, mío dō. ²² Ké an gbēon plaō dàzeu, aale gé Sodoũpi, ò Dii gō ní Ablahaũo we.

²³ Ɔ Ablahaũ sōaazi à mè: Nyō gbēmaao waa sānu ní gbēvāio yà? ²⁴ Tó gbēmaao ku wélepi guu

† 18:10 Lom 9.9 ‡ 18:12 1Pie 3.6 § 18:14 Luk 1.37

gbẽon blakwi, n̄yõ n̄ waa yà? Nyõ sùuuke n̄ wélep̄io gbẽmaa gbẽon blakwipiõ yáio lé? ²⁵ Sùuuke! Nsu ke màao, n̄su gbẽmaaõ dede s̄anu n̄ gbẽváiõ lá aa douwaeo. Sùuuke! Nsu ke màao. N gbé p̄o n̄ de dúnia búu yákpalekena ũ, n̄yõ yáke a zéwao lé? ²⁶ Ǿ Dii m̄è: Tó ma gbẽmaaõ è S̄od̄õ gbẽon blakwi, má sùuuke n̄ wélep̄io an yái.

²⁷ Ǿ Ablahaũ èa ò lo: Ma gbé p̄o má de bùsuti n̄ túfuo ũ, gáafaakeme mà èa yá'one, Dii. ²⁸ Tó gbẽon s̄o k̄es̄a gbẽon blakwipi guu, gbẽon s̄op̄io yái ò n̄yõ wélep̄i kaaleia? Ǿ Dii m̄è: Tó ma gbẽmaaõ è gbẽon blas̄o, má wélep̄i kaaleo. ²⁹ Ǿ Ablahaũ ḡi lé yá'oè à m̄è: Tó gbẽmaaõ kà bla s̄õ be? Ǿ Dii m̄è: Má yáe keo gbẽon blap̄io yái. ³⁰ Ǿ à m̄è: Dii, n̄ yá na! Nsu to n̄ p̄o pao, má ye yá'o lo. Tó gbẽmaaõ kà baakwi s̄õ be? A wèwà à m̄è: Tó ma gbẽmaaõ è gbẽon baakwi, má yáe keo. ³¹ Ǿ à m̄è: Gáafaakeme lo Dii, mà yá'one. Tó gbẽmaaõ kà gbẽon bao s̄õ be? A wèwà à m̄è: Má wélep̄i kaaleo gbẽon baop̄io yái. ³² Ǿ à m̄è: Dii, n̄su to n̄ p̄o pao, yáe bee bàasio má yá'o lo. Tó gbẽmaaõ kà kwi s̄õ be? A wèwà à m̄è: Má wélep̄i kaaleo gbẽon kwipiõ yái. ³³ Ké Dii yá'ò Ablahaũe a làa, à gèz̄ea, ò Ablahaũ èa tà be.

19

S̄od̄õ n̄ Ḡom̄õõ kaalea

¹ Ké malaika gbẽon plap̄io kà S̄od̄õ oosi, Lotu z̄õlea S̄od̄õ b̄ii b̄oleu. Ké à n̄ é, à f̄ele gè dànl̄e à k̄ulené, à w̄ule a gb̄eu ² à m̄è: Ma diiõ, á yá na! A m̄o ḡe pilai mapi á z̄òblena be, í zu'o, í i la, zia k̄õ káaukau í dazeu. Aa m̄è: Aawo, wá i ḡaae. ³ Lotu

nàemá maamaae, ɔ̃ aa gbàsa gè àà be ua aa p̃ila. A ní yàaekè maamaa, à kàa kènÉ, ɔ̃ aa sò.

⁴ E aao wúlε, Sɔɔɔ̃udeɔ̃ lia Lɔtu kpéi. Wé̃lɛpi gɔ̃εɔ̃ kàaa we míɔ̃míɔ̃ε, èwaasɔ̃ ní gbɛ̃zɔ̃ɔ̃ p̃ii. ⁵ Aa lezù Lɔtuzi aa mè: Gb̃é p̃ó p̃ila n be oosiaɔ̃ ku má ni? Bɔ̃lew̃é̃ñɔ̃ wà ní d̃àakpa.* ⁶ Lɔtu b̃ò ní k̃íi kpεεε, à gbatà ní kpεo ⁷ à mè: Gb̃éɔ̃, ásu yāvāikεo. ⁸ Má nenɔ̃enaɔ̃ ṽí gb̃εɔ̃n pla aa g̃ɔ̃ε d̃ɔ̃o, má b̃olẽé̃ñɔ̃. Lá á yei à k̃ér̃ñɔ̃,† áma ásu yāe ke gb̃é̃ε beeɔ̃neɔ̃, asa aa p̃ila ma beε. ⁹ Aa òè: Gow̃εε we! ɔ̃ aa mè lɔ: Gb̃é̃piá b̃ò̃m̃ɔ̃ε, ɔ̃ a ye ke wá yá̃kpalek̃ena ũa? Wá yāvāik̃ene d̃ẽñla. ɔ̃ aale ñɔ̃ñɔ̃aaãzi ní gb̃āao, aale mó gba gbooi. ¹⁰ ɔ̃ gb̃εɔ̃n plapiɔ̃ ɔ̃b̃ò Lɔtu k̃ù aa g̃èd̃ kp̃éu, ɔ̃ aa zetà. ¹¹ Aa tò gb̃é p̃ó k̃ú kpεεεɔ̃ ṽiák̃ù ñéf̃ē̃nen gb̃ε̃zɔ̃ p̃ii,‡ ɔ̃ aale zew̃εεε e aa kpàsa. ¹² Gb̃εɔ̃n plapiɔ̃ ò Lɔtue: Dé ní ní ṽí la lɔi? Nεg̃ɔ̃εɔ̃, nenɔ̃εɔ̃, an g̃ɔ̃kpamaɔ̃ ní gb̃é p̃ó d̃e n gb̃é ũ w̃é̃le guuɔ̃ p̃ii. B̃olẽñɔ̃, ¹³ asa wa m̃o guε bee kaaleiε. Yá sa p̃ó wàle o w̃é̃lẽpideɔ̃ musu yá g̃è Dii swáú, ɔ̃ à wá z̃í w̃é̃lɛpi kaalei. ¹⁴ Lɔtu b̃ò gε ò a ñéɔ̃ g̃ɔ̃kpamaɔ̃ne à mè: A fεε wà b̃ole, asa Dii a w̃é̃lεε beepi kaale tiaε. ɔ̃ aale e àle faaiboε.

¹⁵ Ké gu d̃ò malaikapiɔ̃ ñàε Lɔtuwa aa mè: Fεε ñ n na ní n nenɔ̃ena gb̃εɔ̃n plaεɔ̃ séle b̃olẽñɔ̃ la, ké ñsu ga w̃é̃lɛpi kaalea guuo yáí. ¹⁶ Ké Lɔtu lé bésebesenake, Dii aà w̃ēnagwà,§ ɔ̃ gb̃εɔ̃n plapiɔ̃ aà k̃ù a ɔ̃wa ní aà nao ní aà nenɔ̃ε plaao, aa b̃ò̃lẽñɔ̃ w̃éñkpε. ¹⁷ Ké aa b̃ò̃lẽñɔ̃ màa, ɔ̃ malaikapiɔ̃ do ò Lɔtue: Bàale ñ nzia misi. Nsu ñ n kpε gwao, ñsu ze guzulɛpiuo. Bàale

* **19:5** Yud 7 † **19:8** Dɔa 19.22-24 ‡ **19:11** 2Kia 6.18 § **19:16** 2P̃ie 2.7

mipe gbèsisíwá, ké nsu gao yáí. ¹⁸ Ǿ a òné: Aawo ma dii! N yá na! ¹⁹ N mapi n zòblena wegwà, n gbèkèkèmmè maamaa, n ma mìsi. Ama má fĩ bàale mà gbèsisípíò kí leo. E màò gé kái we, kaalepi a ma le mà gae. ²⁰ Wélee gwa kee. Lá a kái, má fĩ bàale mà le, mé wéle nénae. To mà bàasi mà ta we, míò aafia. A nénaũ nolo? ²¹ Ǿ a òè: Ma n gba zé ló, má wéle pò níle opi kaaleo. ²² Bàale ta we kpakpa, asa má yáe kè gíao, e ò ge ò kaò we. Ayãmeto wà tókpa wélepie Zoaa.*

²³ Ké Lotu Zoaa lè, íatè lé fèle, ²⁴ ẽ Dii tò té ní íatègbõò bò musu à kà Sòdũ ní Gómòòogu. ²⁵ A wélepio kàale ní ní gbéò ní guzulepio ní líò ní sèò píi.†

²⁶ Ké Lotu na a kpe gwà, ẽ à gè zea wisi gbe ũ.‡

²⁷ Ké gu dè, Ablahaũ fèle kòkòò, à gè gu pò á kúu yáa ní Diiopiu. ²⁸ Ké à Sòdũ ní Gómòòò kí oi gwà ní guzulepio pii, a è telu lé fèle tóle lán mua teluwa. ²⁹ Beewa ké Lua guzule pò Lotu kuu wéleò kàale, Ablahaũ yá d̀aàgu, ẽ à Lotu b̀ wéle pò á kàalepio guu.

Lotu bui

³⁰ Ké Lotu b̀ Zoaa, à gè zòle gusísídeu ní a nenòena plaaò, ké a kua Zoaa vía ví yáí. Ǿ à gè ku gbè'eu ní a nenòenapíò. ³¹ Ǿ Yõ ò Báae: Wá mae zikù, mé gõee ku bùsuu la à wúlewanò lá wí kɛwao. ³² Mò wà v̄e kákàè, wí wúleaànò ké wà e wàò wá bui kũa aà sabai. ³³ Gwãasína bee aa v̄e kákàè, ẽ Yõ gè wúleaànò. Lotu i d̄s gòò pò à wúleano ge gòò pò à fèleo.

* **19:22** Bee m̀è nénaũ. † **19:25** Mat 10.15, Luk 17.28-29, 2Píe 2.6

‡ **19:26** Luk 17.32

34 Ké gu dō Yō ò Bāae: Ma wule ní ma maeo gia. Wà v̄e kákaè oosia lɔ, ní gé wúleiaànɔ s̄, ké wà e wàò wá bui kúaa à sabai. 35 Gwāasina bee lɔ aa v̄e kákaè, ̄ Bāa gè wúleiaànɔ. Lotu i dō gɔɔ pó à wúleianɔ ge gɔɔ pó à f̄leɔ. 36 Maa Lotu nenɔe plaapiɔ kè aa nɔsiaànɔ. 37 Yō ne ̄i ḡe ũ, ̄ à tɔkpàè Mɔabu. Š Aàpi mé Mɔabu bui pó kú e gbāɔ dezi s̄ia ũ. 38 Bāa ne ̄i ḡe ũ s̄, ̄ à tɔkpàè Bēnami. * Aàpi mé Amɔni bui pó kú e gbāɔ dezi s̄ia ũ.

20

Ablahaū n̄ Abimeleki

1 Ǿ Ablahaū f̄le we, à gè Negene bùsuu Kadesi ní Suluo zānguo. Ké à gè z̄le Gelaa, 2 à mè a na Salaá a dāe, ̄ Gelaa kí Abimeleki gb̄é z̄i à à sè sùò. 3 Ǿ Lua bò m̄ Abimelekiwa nana guu gwāasina a òè: Nyō ga nɔ pó ní s̄epi yáí, asa nɔzāe. 4 A m̄ lè Abimeleki i wúleiaànɔ yāao, ̄ à mè: Dii, níyō bui pó aai yāe keoɔ d̄eɔ yà? 5 Aàpi mé òm̄e a dāeɔ lé? Nɔepi s̄ à mè a dāe. Ma yākè a z̄eɔe, má tàae v̄io. 6 Ǿ Lua òè nanapi guu: Ao, má d̄ ké n yākè a z̄eɔe. Ayāmeto ma kpane n̄ duunakem̄e, mi we n ɔkà nɔepiwao. 7 Tiasa, ḡepi dee nɔ kpawà, asa ānabi, i wabikene, ké n̄ e n̄ ḡó ní aafiao. Tó ni aà nɔpi kpawà s̄o, ñyō d̄ ké n gae, mpi ní n gb̄éɔ ápii.

8 Ǿ Abimeleki f̄le kɔɔkɔɔ, à a gb̄éɔ sisi à yápi d̄au a siuné pii, ̄ v̄ia ní kú maamaa. 9 Ǿ Abimeleki Ablahaū sisi a òè: Bó yá ní k̄ew̄e m̄ai? Bó yá ma zāwàne, ̄ n gbasa ní tò ma ḡo duunde ũ ní ma

Š 19:37 Bee mè ma mae né. * 19:38 Bee mè ma dae né.

bùsuoi? N yá pò de wà keo kèmeε. ¹⁰ Bó làasoo ní kè n gbasa n yápi kèi? ¹¹ Ablahaũ wèwà à mè: Mále e yãa gbēε Lua vĩa vĩ bùsuε bee guuo, mé wasu ma de ma nò yáí. ¹² Bee gbεa nɔɛpiá ma dāεε síana. Wá de douε, baade ní a dao, ɔ à g̃s̃ ma nò ũ. ¹³ Ké Lua ma bɔ ma mae be yãa, mále bebebebe, ɔ má ò ma nɔɛpie gu pò wa su geu píi, aà gbēkekeεε, aàli o a dāɔn ma ũ. ¹⁴ Ǿ Abimeleki mò ní sãɔ ní zuɔ ní zɔg̃s̃εɔ ní zɔnɔεɔ, a kpà Ablahaũwa, ɔ à aà na s̃aaε. ¹⁵ Ǿ Abimeleki mè: Ma bùsun ke, z̃s̃le gu pò ní yei. ¹⁶ Ǿ a ò Salae: Ma ánsu ɔwatē òaa sɔɔ kpà n dāɔwa awakpabɔ ũ, ké gbé pò kunnɔɔ píi, aai d̃s̃ ké ni tàaεkeo. ¹⁷ Ǿ Ablahaũ wabikè Luawa, ɔ Lua Abimeleki gbàgbã ní aà nao ní aà nò pò i méseɔdilenéɔɔ, ké aa e ne'i, ¹⁸ asa Dii tò Abimeleki be nɔεɔ fikũε Ablahaũ napi yá musu.

21

Izaaki ia

¹ Dii èfãaikè Salae lá a òwa, a kèè lá à a legbèwa. ² Ǿ à nɔs̃i à ne'i ní Ablahaũo g̃s̃ε ũ a zikũ guu gɔɔ pò Lua ðileεwa.* ³ Ablahaũ tɔkpà népie Izaaki. ⁴ A t̃s̃z̃è a gɔɔ swaaɔde z̃í lá Lua ðileεwa.† ⁵ A kà wè basɔɔ a népi igɔɔ. ⁶ Ǿ Sala mè: Lua yaalɔyã kèmeε, mé gbé pò mà píi a yáalɔmanɔ. ⁷ A ò ɔ: Wa we o Ablahaũε yãa má g̃s̃ neade ũε? Kási ma ne g̃s̃ε òaàno aà zikũ guu.

⁸ Népi gbākũ à kè yówa, ɔ Ablahaũ aà kēa yówa dikpeke. ⁹ Sala è né pò Egipi nɔε Hagaa ï ní Ablahaũo ïo Izaaki yáalbe, ¹⁰ ɔ a ò Ablahaũε: Zɔpi ya ní a néo,

* **21:2** Ebe 11.11 † **21:4** Daa 17.12, Zln 7.8

asa zo né a e túbible ní ma né Izaakioo.† 11 Yápi Ablahaũ pɔ yà maamaa, asa aà néε, 12 ̄ Lua òè: Nsu to n pɔ ya n né ní n zɔnɔepio yá musuo. Yá pɔ Sala lé onε píi ma, asa Izaaki buiɔ ̄ wali oné n buiɔ. § 13 Má tó zo népi buike s̄, asa n néε. 14 ̄ Ablahaũ f̄le kɔɔkɔɔ, à blε s̄ ní ituuo, a kpà Hagaawa. A ð̄è, ̄ à aà né kpàwà lɔ. A aà gbàε, ̄ à gè lé liaaliaa Bεεεba guwawaiu. 15 Ké í làamá, à èwaasonapi tò lí gbáu, 16 ̄ à gè z̄le aε kazu lélea zā léu, asa à mè á ye à a né gaa eo. Ké à gè z̄le k̄aa màa, ̄ à nà ɔɔlwa.

17 Lua èwaasonapi ɔɔl mà, ̄ Lua Malaika lezù Hagaazi za musu à mè: Bóme n lei Hagaa? Nsu víakεo, asa Lua népi ɔɔl mà gu pɔ a kuu. 18 Fεle ñ n népi se ñ aà kũ a ɔwa, asa má tó aà ḡ bui z̄ɔ ũε. 19 Lua nɔepi wé k̄èè, ̄ à lɔ è. A gè itò tùu pai, ̄ à mɔ kpà a népiwa, a m̄.

20 Lua kú ní népio e à gè z̄ɔkù. Iɔ ku guwawaiu, ̄ à ḡ toena ũ. 21 Gɔɔ pɔ a ku Palana guwawaiu ̄ aà da Egipi bùsu nɔ s̄è.

Ablahaũ ní Abimelekiò lēdoūkεa

22 Gɔɔ bee Abimeleki ní a z̄iḡɔ gb̄z̄ɔ Pikɔlio gè Ablahaũ k̄í aa òè: Lua kunnɔ yá pɔ níle ke guu píi. 23 Lēgb̄εmεε la ḡɔ ñ mε ní s̄ ní Luao, ké íȳɔ bɔ ma kpεo ge ma néo ge ma buiɔ. Lá ma gb̄εkek̄εnε, kemεε màa ní bùsu pɔ ní kú a guu gb̄é. 24 ̄ Ablahaũ òè: Má lēgb̄εnε. 25 ̄ Ablahaũ lɔ pɔ Abimeleki z̄ikεnaɔ s̄iwa yá s̄le s̄iùè. 26 Abimeleki mè: Má gb̄é pɔ aa yá bee k̄è d̄ɔ, ni omεε ȳāo, ma maàn gb̄ā. 27 ̄ Ablahaũ s̄āo ní zuɔ kù a kpà Abimelekiwa, ̄ aa

† 21:10 Gal 4.29-30 § 21:12 Lom 9.7, Ebe 11.18

ledoukè ní kōo. ²⁸ Ǿ Ablahaũ sãnunu mèn soplaɔ bɔ kàle nído. ²⁹ Abimeleki aà là à mè: Sã mèn sopla pɔ n ní kàle nídoapiɔ yá de kpelewa ni? ³⁰ Ǿ a wèwà à mè: Sã mèn soplaɔ si seela ũ ké máme ma lɔpi yè. ³¹ Ayãmeto wà tɔkpà gupie Beeseba, * asa wekii ɔ aa legbèukɔ. ³² Maa ɔ aa ledoukè Beeseba, ɔ Abimeleki ní a zīgɔɔ gbɛzɔɔ Pikɔlio èa tà Filitɛɔ būsuu. ³³ Ablahaũ baali bà Beeseba, ɔ à Dii Lua Gɔɔpiide sisi we. ³⁴ Ǿ à gɔɔplakè Filitɛ būsui.

22

Ablahaũ Izaaki kpaa sa'obɔ ũ

¹ Bee gbɛa Lua Ablahaũ lè a gwà. A òè: Ablahaũ! Ǿ a wèwà à mè: Má ké! ² Ǿ Lua òè: N n né mëndona yenzide* Izaaki se ñ geð Mɔlia† būsuu, ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū oð gbèsísi pɔ má onɛwa. ³ Ké à fɛle kɔɔkɔɔ, à káoyè a zaa'inae, ɔ à a zíkɛna gbɛɔn plaɔ sè ní a né Izaakipio. A sa'oyaa pàa, ɔ à dàzeu, àle gé gu pɔ Lua òeu. ⁴ A gɔɔ àaɔde zíké à wezù, à gupi è káaa. ⁵ Ǿ a ò a zíkɛnapionɛ: A gɔ ní zaa'inao la. Mapi ní èwaasonaɛ beeo wá gé aɛ kúlei Luaɛ, wí ea su wá á le la.

⁶ Ablahaũ sa'oyaa se ði a népiɛ, † ɔ a tékūa ní fɛnao, aale gé sãnu. ⁷ Ǿ Izaaki ò a maɛ à mè: Baa! Ǿ a wèwà à mè: Bó ni né? Ǿ népi òè: Wá té kūa ní yàao, sã pɔ wá sa'òò ku má ni? ⁸ Ǿ Ablahaũ mè: Ma né, Lua mé a sa'osã kpá. § Ǿ aa tekɔi, aale gé. ⁹ Ké aa kà gu pɔ Lua òèu, à sa'okii bò we, à yàakáa. Ǿ a a népi yè a dà yàapila sa'okii musu.* ¹⁰ Ké à fɛɛ sè, à ɔbò à

* **21:31** Bee mè legbèlɔɔ. * **22:2** Mat 3.17 † **22:2** 2Lad 3.1

† **22:6** Zaa 19.17 § **22:8** Zaa 1.29 * **22:9** Ebe 11.17-19, Zaa 2.21

a népi kòlokpa, ¹¹ ̄ Dii Malaika lezùaàzi za musu à mè: Ablahaũ! Ablahaũ! A wèwà à mè: Má ké! ¹² ̄ à mè: Nsu ɔ̀ká népiwao, ńsu yãe keèo. Má d̄ò sa ké ń ma v̄ia v̄i, ni gimεε ń n né m̀endonao. † ¹³ Ablahaũ wezù, ̄ à s̄asakao è d̄oa a kóbawa kána guu. ̄ à ge kù, à sa p̄ó w̄i a p̄ó káteu à tékũ òò a né gb̄eu. ¹⁴ ̄ à t̄okpà gupie Diiakpa, ̄ w̄i ɔ̀ o e ń a gb̄ao w̄i me: Dii a kpa a gb̄es̄is̄i musu. ‡

¹⁵ Dii Malaika èa lezù Ablahaũzi za musu ɔ̀ ¹⁶ à mè: Ma Dii ma legb̄è ń ma kuao§ ma mè, lá n yápi kè, ni ḡi ń n né m̀endonao, ¹⁷ má báaadangu, mí n bui káfine lán saanaɔ̀wa, aao dasi lán ísiale ũf̄aawa. * N bui aao iko v̄i ń ib̄eɔ̀wa. ¹⁸ Má báaada d̄únia bui píigu n bui sabai, † ké n ma yãmà yáí.

¹⁹ Ké Ablahaũ èa sù a zikenaɔ̀wa, aa f̄ele tà Beeseba, ̄ à goɔ̀plakè we.

²⁰ Bee gb̄ea wa ò Ablahaũe wà mè: N v̄i Nak̄oo na Milika neḡɔ̀e ń. ²¹ Aà neḡɔ̀e s̄éia tón Uzu. Aà d̄aunaɔ̀ tón ke: Buzu, Alaũ de'ia Kemue, ²² Kesedi, Azo, Pidasi, Yidafi, Betue. ²³ Betuepi mé Lebeka ń. Neḡɔ̀e gb̄eɔ̀n swaaɔ̀ p̄ó Milika ń ń Ablahaũ v̄i Nak̄ooɔ̀n we. ²⁴ Aà nɔ̀ Leuma p̄ó i méseɔ̀dileèò néo tón ke: Teba, Gaaũ, Taasu ń Maakao.

23

Sala gaa

¹ Sala kè w̄è basoolos̄oo ń plaoe, ² ̄ à gbàsa gà Kiliataaba p̄ó w̄i me tia Hebl̄õ, Kanaa bùsuu. ̄ Ablahaũ aà beekè, à ɔ̀lò aà gaa yá musu. ³ Ké à gò

† **22:12** Lom 8.32 ‡ **22:14** Z̄aa 3.16 § **22:16** Ebe 6.13-14

* **22:17** Ebe 11.12 † **22:18** Z̄in 3.25

aà gea, à gè a ò Iti buiɔne: ⁴ Nibɔ̀ bòmɔn ma ũ á guu.*
 A tɔle yíaa gevíkii ũ, mà gevíu. ⁵ Aa òè: ⁶ Mae, wá
 yāma. Lua gbé báaaden n ũ wá guu. N n ge ví gè'ε
 pò kènε maa guu. Wá gbēε a gine ní gè'εo ké n ge
 víuo. ⁷ Ǿ Ablahaũ fεle kùle bùsupideɔne, ⁸ a òné: A
 ma yāma, tó a we mà ge ví la. A wabikεμεε Zohaa
 né Efɔnɔwa, ⁹ aà Mapela gbè'ε pò kú aà bú lé yíaa a
 ɔawa, i gō ma gevíkii ũ á bùsuu la.

¹⁰ Efɔnɔ zɔlea ní guu a wéle bíibɔleu we, ɔ a ò
 Ablahaũε Itiɔ wáa píi à mè: ¹¹ Aawo mae, ma yāma.
 Ma n gba buapi ní gbè'ε pò kú weoε. Ma n gba ma
 gbéɔ wáaε. Ma n gbaε n ge víu. ¹² Ablahaũ kùle
 bùsupideɔne, ¹³ ɔ a ò Efɔnɔε an wáa nípii: Swákpa
 n ma yāma. Má buapi fiaboε. Ma ɔa sí, mí ge víu.
¹⁴ Ǿ Efɔnɔ òè: ¹⁵ Mae, ma yāma. Tɔle pò a ɔa ánuusu
 ɔwatε òa plaε, bón bee ũ wá zānguoi? N n ge ví.
¹⁶ Ablahaũ aà yāmà, ɔ à ánuusu pò a ò yòè gbéɔ wáa
 laatanaɔ zaau.† ¹⁷ Beewa ɔ Efɔnɔ bú pò kú Mapela,
 Mamale saε, gò Ablahaũ pò ũ ní gbè'ε pò kúuo ní lí pò
 kú we e búpi léwaɔ píi. ¹⁸ A gò Ablahaũ pò ũ Iti pò
 mò wéle bíibɔleu weɔ wáa píi.

¹⁹ Bee gbea Ablahaũ a na vè Mapela bua gbè'εpi
 guu Mamale pò wí me tia Heblɔ saε, Kanaa bùsuu.
²⁰ Maa bú ní gbè'ε pò de yāa Itiɔ pò ũo gò Ablahaũε
 gevíkii ũ.

24

Nɔwelea Izaakie

* 23:4 Ebe 11.13 † 23:16 Zin 7.16

1 Ablahaũ zikù à kà zà, mé Dii èfãaikèè yápii guu. 2 Ɔ a ò a zòblenaɔ gbèzɔɔ pɔ de a pɔpii yãgɔgɔna ũe: Ɔsɔlɔ ma gbala taau, 3 mí tó ñ legbè ní Dii musu ní zílɛo Lua tɔo, ké ñyɔ Kanaa bùsu pɔ má kúu nɔ se ma néeo. 4 Gé ma be bùsuu ma daeɔ guu, ní nɔse ma née we. 5 Ɔ aà zòblenapi aà là à mè: Tó nɔepi i we bɔ temazi à sùmanɔ bùsue beu sɔo be? Má gé ní n néo bùsu pɔ n bɔu yà? 6 Ablahaũ òè: Laaika! Nsu gé ní ma néo weo. 7 Dii Lua Musude ma bɔ ma mae be ma daeɔ bùsuu, ɔ à yã'òmɛɛ, à legbè à mè á bùsue bee kpa ma buiɔwae. Aàpi mé a a Malaika zĩ aà daane. Wekii ɔ ñyɔ nɔseu ma née. 8 Tó nɔepi i we bɔ tenzio, ñyɔ bɔ lé pɔ má tò ní gbè guue. Nsu gé we ní ma néoo fá! 9 Ɔ aà zòblenapi a ɔ sòlɔ a dii gbala taau, à legbèè yápi musu.

10 Zòblenapi a dii yiongoɔ sè mèn kwi ní a dii àizee bui piio, ɔ à fɛle gè Nakɔɔ be wéleu Sili Mesɔpɔtami bùsuu. 11 Ké à kà we, a tò yiongoɔ kámabò lɔo sae wénkpe. Ké oosi kè, gɔɔ pɔ nɔeo ì bɔle ítɔi, 12 ɔ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, gbèkèkè ma diie. To ma tá ke na oosia. 13 Gwa, má zea lɔo sae ke. Tó wéle wéndiaɔ bɔle ítɔi, 14 wéndia pɔ má òè aà a lo pila à idámɛɛ mà mi, tó a òmɛɛ mà mi, í kpá ma yiongoɔwa lɔ, má dɔ ké n gbèkèkè ma diie, nɔe pɔ ní ðile n zòblena Izaaki pɔ ũn we.

15 I yápi o a làao, ɔ Betue né Lebeka bɔ ní loo dia a gàu. Betueá Ablahaũ v̄i Nakɔɔ né pɔ a ì ní a na Milikaoe. 16 Nɔ kefenaɛ, mé a léso, gɔee i wúleaaɔnɔ yãao. A mò lɔoi, à itò lo pai, ɔ à èa lé tá. 17 Ɔ zòblenapi bàalè gè guzɔè à mè: Ma gba í mà mi, baa yɔɔ. 18 Nɔepi mè: Mi Baa! Ɔ à a lo pila gɔɔ, à í kpàwà,

a mĩ. ¹⁹ Ké à í kpàwà a mĩ a làa, à mè: Má tó rí yiongoɔne lɔ, aa mi e aa ká. ²⁰ Ǿ à a lo í kà pɔɔ imibɔu gɔ̀ɔ, à èa bàalè gè ítɔi lɔ̀ɔi, ɔ̀ à itò yiongoɔne píi. ²¹ Ǿ gɔ̀ɔepi zè, àlɛ aà gwa soee, ké à e dɔ́ tó Dii a to a tá ke na, ge a ke nao. ²² Ké yiongoɔ imĩ aa làa, ɔ̀ gɔ̀ɔepi vua tāana maa dà nɔpiɛ a níu, à vua zā'ɔana dàè mèn pla. Tāanapi gbia kà galaũ sɔɔ, zā'ɔanapiɔ sɔ̀ galaũ basɔɔbasɔɔ. ²³ Ǿ à aà là à mè: Omɛɛ, dé nén n ũi? Wá ikii e n mae bea? ²⁴ Ǿ a wèwà à mè: Betue nén ma ũ, Milika rí Nakɔɔɔ tɔ̀ũna. ²⁵ Sē rí taaao di wá beɛ, mé ikii kú lɔ. ²⁶ Ǿ gɔ̀ɔepi mipèlɛ à kùlɛ Diie à mè: ²⁷ Wà Dii ma dii Ablahaũ Lua sáaukpa, ké i gí gbèke rí náaio yákeièò yáí. Mapi sɔ̀, Dii d̀̀aamɛɛ ma dii daɛɔ bɛ.

²⁸ Ǿ wéndiapi bàalè gè yápi d̀̀au a s̃u a bɛdeɔne. ²⁹ Lebekapi d̀̀aɔ vĩ, wĩ mɛ̀è Labā. A b̀̀ò wénkpe rí bao, à gè gɔ̀ɔepi lè l̀̀ɔ'ea, ³⁰ asa a è a d̀̀ae tāana rí zāo daa, mé à yá pɔ́ gɔ̀ɔepi òè mà. Ké à gè aà lè rí yiongoɔ l̀̀ɔ'ea, ³¹ à mè: Mó, n gbé pɔ́ Dii báaadàngu! Akɛa rí zɛa wénkpei? Ma kpekèkɛne rí yiongoɔ d̀̀ɔd̀̀kiiio. ³² Gɔ̀ɔepi gè ua, ɔ̀ Labā yiongoɔ aso p̀̀olo à s̃ɛla nie rí taaao kpámá, à í kpà gɔ̀ɔepiwa, ɔ̀ à gbá p̀̀ipiò rí a gbéɔ r̃pii.

³³ Wà ble d̃lɛ̀è, ɔ̀ à mè: Má p̀̀oble g̃iao e mà yá pɔ́ ma m̀̀ò o. Ǿ Labā mè: O. ³⁴ Ǿ à mè: Ablahaũ z̀̀ɔ̀blenan ma ũ. ³⁵ Dii èf̃aaikè ma diie maamaa, ɔ̀ à g̀̀ò ɔ̀de ũ. A aà gbà s̃āo rí zuo rí ánusuo rí vuaɔ rí zɔ̀g̃ɔ̀ɛɔ rí zɔ̀nɔɛɔ rí yiongoɔ rí zāa'inaɔ. ³⁶ Ma diipi na Sala ñ'ĩ g̃ɔ̀ɛ ũ a zikũ guu, ɔ̀ ma dii pɔ́ pɔ́ á vĩ kpà népiwa píi. ³⁷ Ma dii tò ma legbè̀, asa à mè másu Kanaa bùsu pɔ́ á kúu nɔ se a néɛo. ³⁸ A mè mà gé a

de be a bui guu, mí nɔse a née we. ³⁹ Ǿ ma a dii là ma mè, tó nɔepi i we bò temazio sɔ be? ⁴⁰ A wèa à mè, Dii pɔ á teaazi, ɔme a a Malaika zɔ àà gé zeimee, ké ma tá e ke na, mí nɔse a née a de be daɔ guu. ⁴¹ A mè tó ma ge a buio kíi, tó wi weio, ma bo lé pɔ má gbèè guun we.

⁴² Ké ma ka lòoi gbã ma mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, tó n wei, to ma tá ke na. ⁴³ Má kú lò'ea. Wéndia pɔ mò ítɔi, mé má òè aà ma gba í yoo mà mi, ⁴⁴ tó a ò mà mi, ítɔ ma yiongoɔne bo, má dɔ ké wéndia pɔ ní òiɛ à ke ma dii né pɔ ũn we. ⁴⁵ E màò yápi o ma nòse guu màò láa, ɔ Lebeke bò ní loo dia a gàu, à mò lò'ea à itò. Ǿ má òè aà ma gba í mà mi. ⁴⁶ A a lo pila gòò, à mè mà mi, í kpá ma yiongoɔwa bo. Má mĩ ɔ a kpá ma yiongoɔwa. ⁴⁷ Ǿ ma aà là, dé nén aà ũi? A mè Betue nén a ũ, Milika ní Nakoo tɔũna. Ǿ ma tãanadàè a níu, ma zã dàè a ɔɔwa. ⁴⁸ Ǿ ma mipèɛ ma kule Dii ma dii Ablahaũ Luae, ma aà sáaukpà, asa à d̀aamee zé súsu guu, ké mà a dii vìi tɔũna sé aà née. ⁴⁹ Tiasa tó á we gbèke ní náaio yáke ma diie, à omee. Tó i wei sɔo, à omee, mí gé gupálei. ⁵⁰ Labã ní Betueo wèwà aa mè: Yápi bò Dii kíie, wá yáe oa vío, a maa ge a vái. ⁵¹ Lebeke ke, ò aà se taò, i gɔ n dii né na ũ lá Dii òwa. ⁵² Ké Ablahaũ zòbɛnapi ní yãmà, à wùɛ tɔɔɛ Diie. ⁵³ Ǿ à nɔamblebo pɔ wa kè ní ánusuo ní vuaoo ní pɔkasoo b̀ɛɛ kpà Lebekawa. A aà d̀ão ní aà dao gbà pɔ ɔdeɔ bo. ⁵⁴ Ǿ aapi ní gbé pɔ kuaànɔo pɔblè aa imĩ, ɔ aa i we.

Ké aa f̀ɛɛ koo à mè: A ma gbae mà ta ma diiwa. ⁵⁵ Nɔ d̀ão ní aà dao mè: To népi gɔwanoo baa gɔo kwi, í gbasa tá. ⁵⁶ Ǿ gɔepi òné: Lá Dii ma tá kèna kéwa,

ásu ma dɔdɔ. A ma gbae mà ta ma diiwa. ⁵⁷ Ǿ aa m̀e: Wà népi sísi wà aà la. ⁵⁸ Ǿ aa Lebeka sísi aa aà là aa m̀e: Nyõ tá ní gbépioa? Ǿ Lebeka m̀e: Má tá. ⁵⁹ Ǿ aa Lebeka gbàe ní zɔ pɔ à aà gwà za aà nézɔ, aale tá ní Ablahaũ zòblenao ní aà gbé. ⁶⁰ Aa samaa'ò Lebekae aa òè:

Né, nýõ gõ gbé dasidasiɔ dazi ũ,
n buiɔ iɔ iko ví ní zangudeɔwa.

⁶¹ Ǿ Lebeka f̀e ní a zɔnɔɔ, aa kà yiongoɔ kpe, aa b̀ò te gõepizi, ò à tàíno.

⁶² A mo lè Izaaki sù ní l̀ò pɔ wí me Luabèpɔima'eo, à z̀le Negene b̀usu. ⁶³ A b̀ò gè làasookèi s̀eu oosi, ò ké à wezù, a è yiongo lé m̀ó.

⁶⁴ Lebeka wezù à Izaaki è s̀ò, ò à p̀ila a yiongo kpe kpakpa, ⁶⁵ à zòblenapi là à m̀e: Dén g̀e pɔ be s̀eu àle m̀ó daiwále kee ũi? Ǿ zòblenapi wèwà à m̀e: Ma diie. Ǿ Lebeka a p̀obgãu se kù a wéa. ⁶⁶ Ké aa kà Izaaki kíi, zòblenapi yá pɔ á kè s̀e s̀eu p̀ii.

⁶⁷ Izaaki gè ní Lebekao a da Sala zwàakpeu, ò à aà s̀è, à g̀ò aà nɔ ũ. A yeaàzi, ò aà ǹse níni a da gaa gbea.

25

Ablahaũ né pãle

¹ Ablahaũ nɔ pãle s̀è l̀ò, aà tón Ketula. ² Né pɔ a íaànɔ tón ke: Zimana, Yosã, Medã, Madiã, Isebaki, Sua. ³ Yosã mé Seba ní Dedão ì. Dedã buiɔn Asuliɔ ní Letusiɔ ní Leumiɔ ũ. ⁴ Madiã neg̀eɔ tón ke: Efa, Efee, Anoki, Abida, Eledaa. Ampii Ketula buiɔne.

⁵ Ablahaũ a àizee kpà Izaakiwa p̀ii, ⁶ ò à gbadà a nɔ pɔ i mésedilenéó néɔne, à ní gbáe gukpe oi e àò gé gai, ké aasu wàò kù ní Izaakioo.

Ablahaũ gaa

⁷ Ablahaũ kè wè baswaaɔkwi ní sɔoo, ⁸ ɔ à gà. A zikù táotao, ɔ à gbàsa zù a gbéɔ guu. ⁹ Àà néo Izaaki ní Isimaelao aà v̄l Mapela gbè'e guu, Mamale gukpɛ, bua pò de Iti bui Zohaa né Efɔno pò ũ yāa, ¹⁰ ɔ Ablahaũpi lù Itiɔwa.* Wekii ɔ wà aà viũ ní a na Salao. ¹¹ Ablahaũ gaa gbea Lua báaadà aà né Izaakigu. A zɔlea Luabɛɛpɔima'e lɔo sae.

Isimaela buio

¹² Ablahaũ né Isimaela buio yán ke: Sala zɔnoɛ Hagaa, Egipi noɛ ɔ à népi iaàno. ¹³ Àà negɔɛo tón ke an iawa. Àà negɔɛ sɛia tón Nebaio. Àà dāunao tón ke: Kedaa, Adibɛli, Mibisā, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetuu, Nafisi, Kedema. ¹⁶ Isimaela negɔɛo tón we. An baade a tɔkpà a wélee ge a bòoɛ. Aame bui kuɛplao dezi káauo ũ.

¹⁷ Isimaela kè wè basopla aaɔsai, ɔ à gà à zù a gbéɔ guu. ¹⁸ Àà buio zòle za Avila e à gè pèò Suluwa Egipi bùsu léi taa Asili bùsu oi. Aali kɔtesí ní Ablahaũ bui kíniɔ.

Esau ní Yakɔbuo ia

¹⁹ Ablahaũ né Izaaki buio yán ke: Ablahaũ Izaaki i. ²⁰ Ké Izaaki kà wè bla ɔ à Labā dāe Lebeka sè. Ōme Sili bùsu gbé Betue pò bò Mesɔpɔtami bùsuu né ũ. ²¹ Izaaki wabikè Diiwa a nae, asa fiie, ɔ Dii siaàno, aà napi nosi. ²² Siaɔ lé dɛeka aà gbɛɛu, ɔ à mè: Bóyái yá bee taa ma lei? Ō à gè Dii lai. ²³ Dii òè: Bui mèn pla ku n neasakpɛu, gbɛɔn pla pò kú n gbɛɛupiɔ aa kɛkɔwa. Bui mènɔ gbāa aɔ de adola,

* **25:10** Daa 23.17

a pò bò káau a gõ né ũ gbé záε.†

²⁴ Ké aà ne'igɔɔ kà, à s̄iaɔ ì gɔɔ ũ. ²⁵ Ké gbé káau lé bɔ, à bò téndɔɔdɔɔ. Aà meká kà ula ũ, ñ wà tɔkpàè Esau.† ²⁶ Bee gbεa ké né plaade lé bɔ, à dò Esau gbatoewa, ñ wà tɔkpàè Yakɔbu. § Izaaki wè bàaɔdeu ñ à népio ì.

²⁷ Népio zɔɔkù. Esau kè toensa pò lí ké s̄əawao ũ. Yakɔbu s̄əegwanaε. ²⁸ Izaaki ye Esauzi, ké a lé'u v̄í yáí. Lεbεka s̄əa ye Yakɔbuzi.

²⁹ Ziεwa Yakɔbu lé dokuu, ñ Esau sù ní s̄əao, nɔana lé aà de. ³⁰ ɔ a ò Yakɔbuε: N yá na! To mà ble t̄εa bee e ble, asa nɔana lé ma deε. Ayāmeto wà tɔkpà Esauε Edɔũ. * ³¹ Yakɔbu mè: N n yoakeze† kpaá ḡia. ³² ɔ Esau mè: Ma ka gaaε, bó ma yoakezeε a kemεi? ³³ ɔ Yakɔbu òè: Mε ní s̄í ní Luao ḡia. ɔ à mè á s̄í ní Luao, a a yoakezeε kpàwàε.† ³⁴ ɔ Yakɔbu p̄εε ní bláa dopio kpàwà. A blè à im̄, ñ à f̄εle bò. Beewa Esau a yoakezeε dilε p̄á.

26

Izaaki n̄ Abimeleki

¹ Imina kà bùsupiu, a s̄éia pò kà Ablahaũ gɔɔ bàasi, ñ Izaaki f̄εle gè Filit̄εɔ kí Abimeleki kíi Gelaa.

² ɔ Dii bò m̀òwà à mè:
Nsu ta Egipto.

Z̄ɔle gu pò má onεu.

³ Nyɔ ku bùsue beeu ḡia.

† **25:23** Lom 9.12 Buipio kíi sia ia guu, né pò bò káau ñme ì gbēz̄ɔ ũ. † **25:25** Bee m̀è káde. § **25:26** Bee m̀è gbatoek̄una ge k̄n̄ikenεde. * **25:30** Bee m̀è t̄εa. † **25:31** Neḡε s̄éia mé gbēz̄ɔ ũ, ñme ì túbi sé deñla. † **25:33** Ebe 12.16

Má kunnɔ, mí ɛf̄aaikɛnɛ.
 Má bùsue bee kpamaɛ píi ní n buiɔ,
 mí lé pɔ má gb̄ɛ n maɛɛ kɛnɛ.

⁴ Má n bui káfi lán saanaɔwa,
 mí bùsue bee kpámá píi.

Bui pɔ kú tɔɔɔ píi
 aa ɛf̄ai e n bui sabai,

⁵ ké Ablahaũ ma yāma yái.

A ma ɔtonɔkii gwà,

mé a yá pɔ má ðileɔ kũa

ní ma yádilenɛɔ ní ma ikoyáɔ.

⁶ ɔ Izaaki gò Gelaa. ⁷ Ké beleɔ lé aà la aà na yái,
 à mè a dāɛɛ. Asa àɛ v̄iake, àɛ e tó à mè a naɛ, wa
 a de nɔpi yáiɛ, asa nɔpiá nɔanaɛ. ⁸ Ké àɛ gɔɔplake
 we, Filit̄ɔ kí Abimeleki lé z̄ile gwa fenentiu, ɔ à su è
 Izaaki lé b̄ɔnɔble ní a nao. ⁹ ɔ à Izaaki sisi à mè: Asi
 n naɛ fá! Akɛa n mè n dāɛɛi? A wèwà à mè: Málɛ e
 wa ma de aà yáiɛ. ¹⁰ Abimeleki mè: Bó yá ní kèwɛɛ
 màai? Yɔɔnnɔ mé gò ké wá gb̄ɛ wúɛ ní n napio, d̄ɔ
 yāa n wá dá tàaeu. ¹¹ ɔ Abimeleki lezà gb̄épiiwa à
 mè: Gb̄é pɔ ɔkà ḡɔɛpiwa ní aà nao, wa ade de.

¹² Izaaki pɔt̄ɔ bùsupiu, ɔ à pɔ è wɛ bee ɛɛ basɔ,
 ké Dii ɛf̄aaidàuè yái. ¹³ A z̄ɔkù, mé aà àizɛɛ Ìɔ káfi
 e à kè ɔde sà bílibili ũ. ¹⁴ A s̄aɔ ní zuɔ v̄i dasi ní
 zɔɔ, ɔ Filit̄ɔ z̄aaàgu. ¹⁵ ɔ aa l̄ɔɔ pɔ aà mae Ablahaũ
 zikenaɔ ȳɔ a gɔɔɔ kàka ní bùsuo píi. ¹⁶ ɔ Abimeleki ò
 Izaakie: Gowála, asa n gb̄aa dewála maamaaɛ.

¹⁷ ɔ Izaaki b̄ɔ we, à b̄òkpa Gelaa guzulɛu, ɔ à
 gɔɔplakè we. ¹⁸ L̄ɔɔ pɔ wa ȳɔ aà mae Ablahaũ gɔɔ
 mé Filit̄ɔ kàka aà gaa gb̄ɛaɔ ɔ à èa b̄òb̄ɔ, à t̄ɔ doũ pɔ a
 mae kpàné yāaɔ kpàné lɔ. ¹⁹ Izaaki zikenaɔ l̄ɔɔ p̄ale

yò guzulepiu, ò aa bò í maawa. ²⁰ Ǿ Gelaa pɔdānaɔ lekpaakè ní Izaaki pɔɔ aa mè: Wá íe. Ǿ à tɔkpà lɔɔpiɛ Sòle, ké aa sòlekèaànaɔ yáí. ²¹ Aa lɔɔ pàle yò, ò wà lekpaakè lɔɔpi yá musu lɔ, ò à tɔkpàè Ibele. ²² A gò we, ò à lɔɔ pàle yò lɔ, aai lekpaake a yá musu lɔ. Ǿ à tɔkpàè Dèepoo, asa à mè: Dii wá gbá dèepookíi, wá ɔta sa.

²³ Bee gbea à gè Beeseba. ²⁴ Dii bò mòwà gwāasina bee à mè:

Máme má n mae Ablahaũ Lua ũ,
ńsu vɪakeo, asa má kunnɔ.

Má èfāaikene, mí n bui káfi
ma zòblena Ablahaũ yáí.

²⁵ We à sa'okii bòu à Dii sɪsiu. Ǿ à bòokpà we, aà zikenaɔ lé lɔɔ yó. ²⁶ Ǿ Abimeleki bò Gelaa à mò Izaaki kíi ní a kwāasi Ahuzao ní a zígɔɔ gbēzɔɔ Pikɔlio.*
²⁷ Izaaki ní lá à mè: Lá a zamagu a ma ya á be, àkea a mɔ ma kíi? ²⁸ Aa wèwà aa mè: Wá è Dii kunnɔe, ò wa mè a maa wà ledouke, wí legbèkɔe a yá musu,
²⁹ ké ńsu yāvāie kewēe, asa wí ñadamao. Yāmaa ò wá kènɛ, wa n gbae aafiae, ò Dii èfāaikènɛ. ³⁰ Ǿ Izaaki ní yàaekè, aa pɔblè aa imi. ³¹ Ké aa fèle kɔɔ, aa legbèkɔe, ò Izaaki zèné, aa bò aà kíi aafia. ³² Zibeezi Izaaki zikenaɔ mò lɔɔ pɔ aa yò yá'òè aa mè: Wa í è.
³³ Ǿ à tɔkpàè Seba. Ayāmeto wí me wélepiɛ Beeseba† e ní a gbāo.

³⁴ Ké Esau kà wè bla, à Iti nɔ sè gbēɔn pla, Beeli né Yudi ní Eloni né Basɛmao. ³⁵ Izaaki ní Lebekao nòse lɔ ɔɔkpaa an yáíe.

* **26:26** Daa 21.22 † **26:33** Bee mè legbèlɔɔ.

27

Izaaki sa'olekea Yakɔbu

¹ Izaaki zikù, aà wé gbáa lɔo, àle gu'e maao. ɔ̃ à a yoa sìsi à mè: Né! ɔ̃ a wèwà à mè: Ma mɔ. ² Izaaki mè: Ma zikù, má a gagɔɔ dɔo. ³ N n sá sé ní n gbàlao, ge sɛ̀anɔɔ wɛɛɛmɛɛ. ⁴ Ma pɔɛã do kuu n̄ mɔomɛɛ mà ble, mí sa'olekenɛ e mào ga.

⁵ Lebeka yá pɔ̃ Izaaki lé o Esauɛpi mà. Ké Esau fɛ̀le gè toekai, ⁶ ɔ̃ à gè a ò Yakɔbuɛ à mè: Má mà n mae lé yá'o n v̄iɛ à mè, ⁷ aà ge n̄o dɛɛ, i a pɔɛã do kuuoɛ à ble, í sa'olekèè ní Dii tɔo e ào gé gai. ⁸ ɔ̃ Lebeka èa òè: Ma yāma, ní yá pɔ̃ má dānɛ ke. ⁹ Gé bleɔ guu, blenɛ maa kũ mèn pla n̄ de, ní kekɛ n̄ mɔò, mí n mae pɔɛã do kuuè, ¹⁰ ní geoè aà ble, i sa'olekenɛ e ào ga. ¹¹ ɔ̃ Yakɔbu ò a daɛ: Ma v̄i ká v̄i mé má yɔɔ. ¹² Tó ma mae ɔ̄kàa mé à ma dɔ, a dile mále a ke pɔɔpɔɔɛ, i lekemɛɛ sa'ole gbɛu. ¹³ ɔ̃ aà da òè: Lua to lekɛanɛ bee gɔmɛɛ. Ma yāma lé! Ge n̄ de n̄ mɔomɛɛ.

¹⁴ ɔ̃ Yakɔbu gè blepiɔ dè à m̄ò a daɛ, ɔ̃ à aà mae pɔɛã do kùoè. ¹⁵ ɔ̃ à a yoa pɔkasa maa pɔ kú a kpéu se dà a né Sedeɛ. ¹⁶ A blenɛ báa f̄i aà ɔ̄ ní aà waa pɔ ká v̄iowa. ¹⁷ ɔ̃ à do ní p̄ɛ pɔ á kèò kpàwà.

¹⁸ Yakɔbu gè a mae k̄i à mè: Baa! A mè: Má ké! Ma né kpele ni? ¹⁹ Yakɔbu wèwà à mè: Mámɛmaa Esau n yoa. Lá ní òmɛɛ, má kè. Fɛ̀le zɔ̀le n̄ ma ɔ̄'i ble, ní sa'olekemɛɛ. ²⁰ ɔ̃ Izaaki ò a n̄é: O'ò! N è k̄a? A wèwà à mè: Dii n Lua mé saakpaa. ²¹ ɔ̃ Izaaki òè: S̄mazi mà ɔ̄kàma, ké mà e dɔ tó ma né Esauɛ s̄iana. ²² Yakɔbu s̄̄ a maezi, ɔ̃ à ɔ̄kàwà à mè: Lɔɔɛ beeá Yakɔbu lɔɔɛ, kási ɔɛ beeá Esau ɔɛ. ²³ ɔ̃ i aà dɔo, ké aà ɔ̄ ká v̄i lán Esau pɔwa yái. A ye sa'olekèè, ²⁴ ɔ̃ à aà

là gĩa: Ma né Esaun n ũ sīanaa? A m̀è: Ao, máme!
 25 Ǿ à m̀è: Pó kpaá mà n ɔ'i ble, mí sa'olekene. Ké a
 dīlèè, ɔ a blè. A m̀èè ní v̄εεo, a mí lo. 26 Ǿ aà maepi òè:
 Sōmazi, ní lépea. 27 Ǿ à s̄aàzi à lepèwà. Ké Izaaki
 aà p̄okasaɔ gĩmà, ɔ à sa'olekèè à m̀è:

Ma né gĩ de lán bua p̄o Dii èf̄aaidauwa.

28 Lua n gba m̀èse b̄oa za musu,
 i n gba t̄oole táaede,
 p̄ówena ní v̄εεo lo dinzi.

29 Gb̄éɔ z̄oblene,
 buio k̄ulene,
 níɔ de n gb̄éɔ dii ũ,
 n da néo i k̄ulene.
 Lua leke gb̄é p̄o lekèneɔne,

aà báaada gb̄é p̄o samaa'òneɔgu.*

30 Ké Izaaki sa'olekè Yak̄obue a làa, ɔ Yak̄obu gò aà
 kíi. Ké aà v̄ii sù ní toekao ḡò, 31 ɔ à blkè a mae s̄o,
 à gèòè, ɔ a òè: Baa! F̄ele n̄ ma ɔ'i ble, ní sa'olekemee.

32 Ǿ aà mae aà là à m̀è: Mm̄enn déi? A wèwà à
 m̀è: Mám̄ema n yoa Esau. 33 Yápi dī Izaakiwa, àle
 lualua à m̀è: Déme n̄ò dè à m̀òm̄ee yāa e ñȳó gé
 m̄óí, má s̄oì? Ma sa'olekè adee k̄ò, mé a èf̄aaiipi ee.

34 Ké Esau a mae yápi mà, à búbuap̄ale à ɔ̀lò à kè
 w̄ēna, ɔ à m̀è: Baa! Sa'olekemee s̄o.† 35 Ǿ à m̀è: N
 d̄auna m̀ò ní k̄ōnio à n sa'ole s̄i k̄ò. 36 Ǿ Esau m̀è: Aà
 t̄ón Yak̄obuo‡ lò? A ɔ̀n̄k̄em̄ee à kè ḡēn plan we sa.
 A ma yoakeze s̄ia yāa,§ ɔ à ma sa'ole s̄ia ke lo. Má
 sa'ole e lo lé? 37 Izaaki wèwà à m̀è: Ma aà d̄ile n dii
 ũ, ma aà daeɔ kè aà z̄ikenaɔ ũ, ma p̄ówena ní v̄εεo
 kp̄awà. Bó má f̄̄o kene lo? 38 Esau ò a mae: Baa,

* 27:29 Ebe 11.20 † 27:34 Ebe 12.17 ‡ 27:36 Bee m̀è
 k̄ōnikene. § 27:36 Daa 25.31

sa'ole bee ñ ní ví adoa? Sa'ole pãle kemεε sō Baa. 39 Ɔ àà mae wèwà à mè:
 Tɔɔle pɔ níyɔ kuu aɔ táae vío,
 mɔse a bɔne za musuo.
 40 Nyɔ fɛnda kũa gɔɔpiie,
 níyɔ zɔble n dãunaε.
 Lá n sō a dadoũo,
 níyɔ àà zuu bɔnla.

41 Esau íbelesè ní Yakɔbuo sa'ole pɔ a mae kèè yáí, ñ
 a ò a sũ: Ma mae gaa zào, mí gbasa mà a dãuna de.
 42 Wà yá pɔ Esau ò kɔmalekè Lebekaε, ñ à Yakɔbu sɔsi
 à mè: Esau ye a pɔ tɔsima à n deε. 43 Ma yãma sa.
 Fele bàale gé ma dão Labã be Halana, 44 níɔ kuaàno
 we gia e n v̄ipi pɔkũma kpáε. 45 Tó àà pɔ wèe, mé
 yá pɔ ní kèè sàaàgu, má gbé zí n gbesii. Má ye mà
 kua ma né gbɛɔn plaɔwa píi zidoũzió.

46 Ɔ Lebeka ò Izaakiε: Iti nɔε ni bòmala. Tó
 Yakɔbu Iti nɔ sè bùsuu la lán Esau nɔε beeɔwa, ma
 kua aɔ namεε bo.

28

Yakɔbu bàasi taa Labã kíi

1 Ɔ Izaaki Yakɔbu sɔsi, à samaa'òè à yãdileè à mè:
 Nsu nɔse Kanaa nɔεo guuo. 2 Fele gé Mesopotami
 bùsuu n da mae Betue be, ní nɔse we n desè Labã
 néo guu.

3 Lua Gbãapiide báaadangu,
 àà to ñ ne'i maamaa, aaiɔ káfí,
 ní gɔ buio dezi ũ.

4 Lua báaa pɔ a dà Ablahaũgu dangu ní n buio píi,
 ké bùsu pɔ níε nibɔbleu gɔne,
 bùsu pɔ a kpà Ablahaũwae bee.

⁵ Ǿ Izaaki Yakɔbu gbàe àà gé Labā kíi Mesɔptami búsuu. Labāá Sili búsuu gbé Betue née, Yakɔbu ní Esauo desēe.

⁶ Esau mà Izaaki samaa'ò Yakɔbuε, à àà gbàe Mesɔptami, ké àà nɔse we. Ké à sa maapi òè à mē, asu nɔse Kanaa nɔeɔ guuo. ⁷ A è Yakɔbu a mae ní a dao yāmà, à dà Mesɔptami zéu. ⁸ Ǿ a dō sa ké Kanaa búsuu nɔeɔ lí ká a maeguo. ⁹ Ǿ à gè Ablahaũ né Isimaela kíi, à àà né Maalata se dà a nɔ séiaɔ guu. Maalataá Nebaio dāeε.

Yakɔbu nana'oa Beteli

¹⁰ Yakɔbu bò Beeseba, à dà Halana zéu. ¹¹ Ké à kà guei, àle i we ké íatē gē kpéu yáí. Ǿ à gbε sè gupiu midibɔ ũ, à wùle we. ¹² Ǿ à nana'ò, a è dōgēgaa pélea tɔle e à gè zò luawa, Lua malaikaɔ lé dedewà, aale pila.* ¹³ A è Dii zeaala à mē:

Mámamaa Dii n dezi Ablahaũ
ní n mae Izaakio Lua.

Má tɔle pɔ ní wúlewàe bee kpamaε,
mpi ní n buio.

¹⁴ N buio aao dasi lán búsuu'ũfāawa,
aa ligua gukpe ní be'aεo
ní gugbāntooó ní γεmidokíio.

Dúnia bui píi a èfāai e
mpi ní n buio sabai.

¹⁵ Máo kunnɔe,
máo n dǎa gu pɔ níle géu píi,
mí εa sunno búsue beeu,
asa má n to weo,
má yá pɔ má òne keε.

* **28:12** Zāa 1.51

16 Ké Yakɔbu wù ní io à mè: Dii ku guεε, ɔ mi dɔo fá! 17 Vía aà kù à mè: Gue beeá viague. Luakukúie, luabε zéε.

18 Yakɔbu fêε kɔɔ, à gbε pɔ a kè midibo ũpi sè a pèle dɔngubɔ ũ, ɔ à nísikàwà. 19 Ǿ à tɔkpà gupie Beteli, † āma wéε pɔ wa kàε we tó séian Luzu. 20 Yakɔbu lekè Diiwa à mè: Tó ní kumanɔ, mé níε ma dɔa ma wéíεε bee gea guu, mé níε ma gba pɔblea ní pɔkasɔ, 21 e ma γε suò ma mae be aafia, níyɔ de ma Lua ũε. 22 Gbε pɔ má pèle dɔngubɔ ũpi a gɔ n gbabakii ũε, mé pɔ pɔ n ma gba pii, má a kwide kpamaε.

29

Yakɔbu kaa Labā be

1 Yakɔbu εa dàzeu, à gè gukpεdeɔ bùsuu. 2 Ké à kà we, à lò è sɛu, sã kpàsa leε àaɔ kálea a saε, asa lòopi í ɔ wí kpámá. Gbè gbèε ta lòopile. 3 Tó kpàsa pɔɔ kàaa we pii, ɔ wí gbepi go lòopile wà í kpámá, ɔ wí εa gbepi taε a gbεu. 4 Ǿ Yakɔbu sãdānaɔ là à mè: Gbécɔ, a bɔ má ni? Aa wèwà aa mè: Wa bɔ Halanaε. 5 Ǿ à ní lá à mè: A Nakɔɔ tɔŭna Labā dɔa? Aa wèwà aa mè: Wá aà dɔ. 6 Ǿ à ní lá à mè: A aafiaó? Aa mè: A aafia. Aà né Laseli gwa, àε mɔ ní sãɔ kee. 7 Ǿ Yakɔbu mè: Fāanε lé ke, sãɔ tagɔɔ i ka yāao. A í kpámá, í gé ní dádái. 8 Ǿ aa mè: Wá fɔo. Mé i ke sã kpàsaɔ kàaa pii bàasio, wíli gbε go lòole wà í kpá pɔɔwao.

9 Lá àε yá'oné màa, Laseli mò ní a mae sãɔ, asa sãdānan aà ũ. 10 Ké Yakɔbu a desē Labā nenɔε Laseli è ní aà mae sãɔ, à sɔ lòoi à gbε gò lòole, ɔ à í kpà a desē sãɔwa. 11 Ǿ à lepè Laseliwa, à pɔna ólò. 12 Ǿ a òè aà mae daen a ũ, Lebeka néε. Ǿ Laseli bàalè γε ò a

† 28:19 Bee mè Lua ua.

maee. ¹³ Ké Labā a dāe né Yakɔbu bao mà, à bàalè gè daiaàlè. Ké à kà, ɔ à kùsiwà à lèpèwà à tàaàno a be. ɔ Yakɔbu yá pò kèò òè píi. ¹⁴ ɔ Labā òè: Ma aun n ũ síana.

Yakɔbu Lea ní Laselio se

Yakɔbu kè Labā be mo do, ¹⁵ ɔ Labā òè: Ké ní de ma dae ũ yáí ɔ níyɔ zíkemeɛ pāa? Lá má fiabone omee. ¹⁶ Labā sɔ a nenɔeɔ ví gbɛɔn pla. Yɔ tón Lea, Bāa sɔ Laseli. ¹⁷ Lea wé gbāao, Laseli sɔ nɔanae, mé aà kákaa maa. ¹⁸ Yakɔbu ye Laselizi, ɔ a ò Labāe: Má zíkene wè soplá n né bāade Laseli yáí. ¹⁹ Labā mè: Ma aà kpaama sí de mà kpa gbɛpálewala. Nyɔ ku ma be.

²⁰ ɔ Yakɔbu zíkèè wè soplá Laseli yáí, kási à kèè lán gɔɔplawaɛ, ké a yeaàzi yáí. ²¹ ɔ a ò Labāe: Lá ma zígɔɔ pà, ma nɔ kpaa mà sé. ²² ɔ Labā wekiideɔ kàaa píi, à nɔseble kèné. ²³ Ké oosi kè, ɔ à a né Lea se kpàwà, ɔ Yakɔbu wùleaaɔ. ²⁴ Labā a zɔnɔe Zilipa kpà Leawa aà zíkèè. ²⁵ Ké gu dò Yakɔbu su è Leae, ɔ a ò Labāe: Bó yá ní kèmeɛ màai? Laseli yáí ɔ ma zíkèneo lò? Bóyáí n ma kpánguakèi? ²⁶ Labā mè: Lakii wili Bāa kpa gɔwa Yɔ āao. ²⁷ Asāa do ke ní gbé beeo gia, mí aà gbèdo kpama, ní zíkemeɛ wè soplá lɔ. ²⁸ Yakɔbu wèi, à āsāa dopi kè ní Leao, ɔ Labā a né Laseli kpàwà nɔ ũ. ²⁹ Labā a zɔnɔe Bila kpà Laseliwa aà zíkèè. ³⁰ Yakɔbu wùle ní Laselio sɔ, mé a yeaàzi de Leala. ɔ à èa zíkè Labāe e wè soplá lɔ.

Yakɔbu né

³¹ Dii è Yakɔbu ye Leazio, ɔ à aà kè neade ũ, Laseli sɔ fii ũ. ³² Lea nɔsí à ne'í gɔe ũ, ɔ à tɔkpàè Lubeni,*

* **29:32** Bee mè negɔe gwa.

asa à mè: Dii ma taasikεa gwàε. Ma zá aɔ yemazi sa. ³³ Ké à nɔsɪ ɓ, à ne'ɪ gɔε ũ, ɔ à mè: Dii mà ma zá yemazio, ɔ à èa néε bee kpàa ɓ. ɔ à tɔkpàè Simε.† ³⁴ Ké à èa nɔsɪ ɓ, à ne'ɪ gɔε ũ à mè: Ké bee sa ma zá a ma dilekɪi eo, asa ma neɔgɔε ɪaàno àaɔ. ɔ à tɔkpàè Levii.‡ ³⁵ A èa nɔsɪ ɓ à ne'ɪ gɔε ũ à mè: Ké bee sa ma Dii sáaukè, ɔ à tɔkpàè Yuda.§ ɔ aà ne'i zè.

30

¹ Ké Laseli è ále ne'i ní Yakɔbuo, à gɔa kpà ní a vɪio. ɔ a ò Yakɔbuε: Nɔɔɔmagu. Tó mi e sɔo, má gaε. ² Yakɔbu pɔ pàaàzi à mè: Máme má Lua ũa? Aàpi mé gɪne n̄ ne'i. ³ ɔ Laseli mè: Ma zɔnoε Bila ke, ge ɪaàno, i néo imεε, mí bui e sɔ aà sabai. ⁴ ɔ à a zɔnoε Bila kpàwà no ũ. Yakɔbu wùεaàno, ⁵ ɔ à nɔsɪ à ne'ɪ gɔε ũ. ⁶ ɔ Laseli mè: Lua tò yá bòmanɔ na, à ma yāma à ma gba neɔgɔε. ɔ à tɔkpàè Dá.* ⁷ Laseli zɔnoεpi èa nɔsɪ à ne'ɪ gɔε ũ ɓ, ⁸ ɔ Laseli mè: Ma d̄εε zɔɔ kà ní ma vɪio, ma d̄εenè, ɔ à tɔkpàè Nefatali.†

⁹ Ké Lea è a ne'i zè, ɔ à a zɔnoε Zilipa kpà Yakɔbuwa no ũ sɔ. ¹⁰ ɔ Lea zɔnoεpi ne'ɪ gɔε ũ ní Yakɔbuo. ¹¹ ɔ Lea mè: Minaε. ɔ à tɔkpàè Gada.‡ ¹² ɔ Lea zɔnoεpi ne'ɪ gɔε ũ ɓ ní Yakɔbuo. ¹³ ɔ Lea mè: Ma pɔ k̄ena, asa noε o pɔnaden ma ũ. ɔ à tɔkpàè Aseε.§

¹⁴ Lubeni b̄ò ésekekeɔɔ, à yenzi εse è s̄εu, ɔ a b̄obo s̄ùd a da Leaε. ɔ Laseli òè: N n̄ né yenzi εsepi d̄ameε. ¹⁵ Lea òè: Ké n ma gɔ s̄ia, bee i m̄ɔmao, ɔ ní ye n̄ ma né yenzi εse e ɓa? Laseli mè: Tó ní kpàa, míme

† 29:33 Bee mè a mà. ‡ 29:34 Bee mè nakɔwa. § 29:35 Bee mè sáau. * 30:6 Bee mè yá b̄òr̄no na. † 30:8 Bee mè ma d̄εε. ‡ 30:11 Bee mè mina. § 30:13 Bee mè pɔna.

ńyõ iaàno gbã. ¹⁶ Ké Yakɔbu lé su ní buao oosi, Lea bò gè dàaàlɛ à mè: Mámɛ má inno gbã, asa ma né yenzi ɛɛ asean n ũ. ɔ à iaàno gwãasína bee. ¹⁷ Lua Lea wabikea sɪ, ɔ à noɪ à Sãi í ní Yakɔbuo. ¹⁸ ɔ Lea mè: Lua asea kpàa, ké ma a zɔnoɛ kpà ma záwa yáí. ɔ à tokpàè Isakaa.* ¹⁹ Lea èa noɪ lɔ, à Wotui í, ²⁰ ɔ à mè: Lua gba maa dàmmɛ. Ké bee sa ma zá a ma kpela, asa ma neɔɛ iaàno soolo. ɔ à tokpàè Zabulɔni.† ²¹ Gbezã ɔ à nenɔɛ í, à tokpàè Dina.

²² ɔ Laseli yá dɔ Luagu, à aà wabikea sɪ, ɔ à kè neade ũ. ²³ A noɪ à neɔɛ í, ɔ à mè: Lua wibòmɛɛ. ²⁴ ɔ à tokpàè Yosefu‡ à mè: Dii ɛa neɔɛ pãle káfimɛɛ lɔ.

Yakɔbu Labã pɔɔ dãa

²⁵ Ké Laseli Yosefu í, Yakɔbu ò Labãɛ: Ma gbaɛ mà ta ma be bùsuu. ²⁶ Ma zíkènɛ ma naɔ ní ma néo yáí. N ní kpaa mà tá, asa ní dɔ lá ma zíkènɛ. ²⁷ ɔ Labã òè: Tó ma yá kàngue, gɔ la. Ma màsokè má è Dii èfãaikèmmɛ n yáí. ²⁸ N n asea omɛɛ, mí kpama. ²⁹ Yakɔbu òè: N dɔ lá ma zíkènɛ, mé ní dɔ lá n pɔtuɔ kè ma ɔzɪ, ³⁰ asa a yɔɔna pɔ ní vɪ zadɔ mi mɔo kàfi maamaa. Dii èfãaidàunɛ za zɪ pɔ ma kèsepèlɛ n be la. Bɔɛ má azɪa be zíkɛ sɔi? ³¹ Labã aà là à mè: Bó má fiaboonɛi? Yakɔbu wèwà à mè: Nsu pɔɛ kpaaɔ, sema n yáɛ bee kemɛɛ, mío n pɔɔ dãnɛ. ³² Gɛ n pɔɔ guu gbã, ní sã bàebaeɔ ní a bilio ple ma asea ũ ní sãnɛ siao ní ble bàebaeɔ ní a bilio. ³³ Tó níɛ ma asea gwa zia bàasi, ńyõ dɔ ké ma yãkè a zéwae. Ble pɔ bàebaeo mé bili no, ge sãnɛ pɔ siao ma kpáí'òɛ.

* **30:18** Bee mè asea. † **30:20** Bee mè kpelaa. ‡ **30:24** Bee mè aà káfi.

³⁴ Labā mè: Tòò! Aɔ de lá n òwa. ³⁵ Zibeezi Labā a blesan bàebaeɔ n a kāyāaleɔ n bleɔa bilio n a bàebaeɔ sè, an pɔ pɔ pua vɔ pɔ pɔ n sãne siaɔ pɔ, à n ná a néɔne n ɔzi. ³⁶ ɔ à gudà n zãnguo n Yakɔbuo lán tagɔɔ àaɔ oa taawa, ɔ Yakɔbu lé Labā pɔ kɔniɔ dá.

³⁷ Yakɔbu lí bui àaɔ gɔn búsuɔ zòzò, à n tɔ bòbò à n wèsá kè púuu. ³⁸ ɔ à lí pɔ à n tɔ bòbòpɔ pèlɛpɛlɛ pɔɔ imikii, pɔ pɔ lé mɔ imii wéu, asa we ɔ aã kpáwa'ou. ³⁹ Lá aã kpáwa'o lípɔ sae, ɔ aã né kāyāaleɔ i n a bilio n a bàebaeɔ. ⁴⁰ Yakɔbu i pɔ népɔ plɛ adoa azia pɔ ũ, i a kāyāaleɔ n a siaɔ ka Labā pɔ guu. Beewa à azia kpása bò, i ka Labā pɔ guu. ⁴¹ Tó pɔ bui maɔ fɛle n kpáwa'oao, Yakɔbu i lípɔ pèlɛpɛlɛ pɔɔ imikii an wéu, ké aa kpáwa'o n sae. ⁴² Tó pɔ gianaɔne sɔ, ili lípɛlɛpɛlɛnéo. Beewa pɔ gianaɔ gè Labā pɔ ũ, mé pɔ bui maɔ gè Yakɔbu pɔ ũ. ⁴³ ɔ Yakɔbu àizee ò káfi maamaa, à pɔ dasikù n zɔnɔɔ n zɔgɔɔ n yiongoɔ n zàa'inaɔ.

31

¹ Yakɔbu yá pɔ Labā néɔ lé o mà aa mè: Yakɔbu wá mae pɔ sɔwà pɔ. Wá mae àizee mé aà kà ɔdawa. ² Yakɔbu dè Labā wéwa, ké a yá kuwà lán yáawa bo. ³ ɔ Dii òè: Ea ta n dezi búsuu n daeɔ be, mɔ kunno. ⁴ ɔ Yakɔbu Laseli n Leao sɔsi aa mɔ a pɔ kɔi sɛu. ⁵ A òné: Má dè á mae wéwa ké ma yá kuwà lán yáawa bo. N beeo ma mae Lua kumano. ⁶ A dɔ áziawa ké ma zikè á mae ma gbãa pua léue. ⁷ A mae ònòkèmeɛ à ma asea líle gɛn kwi, ɔ Lua i to à yã kèmeɛo. ⁸ Tó à mè sã bàebaeɔ mé ma baa ũ, ɔ sãpɔ ò né bàebaeɔ i. Tó à mè a kāyāaleɔ mé ma baa ũ, sãpɔ ò né kāyāaleɔ i. ⁹ Lua á mae sãɔ sɔwà a kpàa.

10 Goo pò bleo lé kpáwa'o, ma nana'ò, ò nana guu má è blesana pò lé kpáwa'ooá ble káyáaleone ní a bàebaeo ní a biliò. 11 O Lua Malaika òmeε nanapi guu: Yakòbu! O ma mè: Má ké! 12 A mè: Wεzu n gwa. Blesana pò aale kpáwa'oo pii blè káyáaleone ní a bàebaeo ní a biliò. Ma yá pò Labā kènε è pii. 13 Mámεmaa Lua. Ma bo mōma Beteli, gu pò n gbepèleu n nísikàwà n lekèa.* Tiasa fεle bo būsue beeu, ní tá n be būsuu. 14 O Laseli ní Leao òè: Wá túbi ví wá mae be be? 15 I wá díle niboo ù nolo? A wá yياما, ò à a òa blè pii. 16 Aizεε pò Lua sì wá maewa gò wá pò ù piiε ní wá néo. Yá pò Lua òne ke pii sa.

17 O Yakòbu fεle, à a néo ní a nao dĩ yiongoo kpe. 18 A a potuoo ní àizεε pò á è Mesopotamio sèle pii, ò à dàò zéu, àle tá a mae be Kanaa būsuu. 19 Ké Labā gè a são kákεlei, ò Laseli aà táaot† sè kpái aà kpe. 20 Yakòbu sò à ònokè Sili bui Labāε, i lezawào. 21 A fεle bàalè ní a pòo pii, à bùa Uflatawa, ò à mipè Galada gbèsisíowa.

Labā pélea Yakòbuzi

22 A goo àaōde zí wa ò Labāε Yakòbu bàalè. 23 A a gbéoo náaa, ò à pèleaàzi. A táa'ò goo sopla, ò à aà lè Galada bùsu gusísídeu. 24 O Lua bò mòwà gwá nana guu a òè: Laaika yá pò nýo o Yakòbuεzi.

25 Labā Yakòbu bòo lè kpaa Galada bùsu gusísídeu, ò à bòokpà we ní a gbéoo sō. 26 O Labā gε ò Yakòbuε: Bóyāi n ònokèmeε, n ma néo sèle n taò lán zìzòowai? 27 Bóyāi n ònokèmeε n wolε kpái, ni

* 31:13 Daa 28.18-22 † 31:19 Táapioá lí pò wa à lán gbēnazínawaone.

lezaao ni? Dõ ma zene ní pɔnakεao ní lesiao ní gǎao ní mɔɔnao. ²⁸ Ni to ma lezà ma néo ní ma tɔũnaɔwao. N mĩsaiyā kè. ²⁹ Ma gbāa kà mà yāké, ò n mae Lua yā'òmeε gwá à mè mà laaika yá pó má onei. ³⁰ Nle tá sa, ké níle n mae be beεke yáí. Akεa n ma táaɔ sè kpáii? ³¹ Yakɔbu wèwà à mè: Málε vīakε, málε e níyɔ ní néo siaε. ³² Gbé pó n n táaɔ è aà kíi, wà ade de. Ma pɔɔ gwagwa wá gbéɔ wáa. Tó n n pó è, sé. Yakɔbu sɔ a dõ ké Laseli Labā pó sè kpáio.

³³ Labā gè Yakɔbu zwàakpεu, à gè Lea kpéu, à gè zɔɔɔε gbéɔn plapiɔ kpéu, i pɔe eo. Ké à bò Lea kpéu, à gè Laseli kpéu. ³⁴ Laseli táapiɔ se ùle yiongo gaaiɔɔuε, ò à zǐlewà. Labā aà kpé yòe píi, i pɔe eo. ³⁵ Laseli ò a maeε: Baa, nísu to n pɔ pamazio, asa mi e fèleo, ké má ɔkūa yáíε. Beewa Labā a táaɔ wèεε, i eo.

³⁶ ¶ Yakɔbu pɔ pà à zɔadò Labāwa à mè: Bó dàa má kèi? Bó duuna má kè ò n pelemazi wāawāa kéwai? ³⁷ N ma pɔɔ yòe píi, n n beɔɔ è wea? Bòò gupuau ma gbéɔ ní n gbéɔ wáa, aai yānakpa gbé pó a yá nawa. ³⁸ Gwa, ma ke n be wè baοε. N são ní n bleɔ aai nɔbɔleo, mé mi n sãe soo. ³⁹ Mili suma ní pó pó wàì kũoo, mi a fiabone maziwaaε. Ni pó pó wà a kpáí'ò gwá ge fáane fia laaε. ⁴⁰ Iatē i ma le fáane, íana i ma de gwá, mi itēke. ⁴¹ Maa ma ke n be e wè bao. Wè gèo mēndosai ma zikēne n nenεε gbéɔn plaɔ yáí. Ma wè soolo kè n kpàsa yá musu. N ma asealile gēn kwi. ⁴² Mé i ke ma dezi Ablahaũ Lua pó ma mae Izaaki aà vía ví zèmanɔ bàasio, dõ n ma gbaε ɔgii. Lua zǐ pó má kè ní taasio è, ò à zèmanɔ gǐa gwá.

43 Ǿ Labā wè Yakɔbuwa à mè: Nɔɛɛ beeɔ́a ma néɔne. Néɛ beeɔ́a ma tɔ́ɔnaɔne. Pɔtuɔɛ beeɔ́a ma pɔtuɔɔne. Pó pɔ́ ní è la píi ma pɔ́ɛ. Bó má ke ma nenɔɔɔ ní né pɔ́ aa ìɔne gbāi? 44 To wà lɛdoúke, iɔ de seela ũ wá zānguo. 45 Ǿ Yakɔbu gbɛ se pèlɛ yápi dɔngubɔ ũ. 46 A ò a gbéɔne aa gbɛɔ séle, ɔ́ aa sèlɛ aa a zèdɔ, ɔ́ aa pɔblè a saɛ. 47 Ǿ Labā tɔkpà gbèzɛpiɛ Yegaa Saaduta.† Yakɔbu tɔkpàè Galɛdi.§ 48 Labā mè: Gbèzɛɛ bee mé seela ũ wá zānguo gbā. Bee yáí wà tɔkpàè Galɛdi. 49 Wí mɛ lɔ Mizipa,* asa Labā mè: Dii wá dɔ́a wá kɛakɔ́wa gbɛa, ké wásu zakɔ́uo. 50 Tó n ñadà ma nenɔɔɔwa ge tó n nɔ pàlɛɔ sè lɔ, baa tó wá kú kɔ́ kíio, ñyɔ́ dɔ́ sáasá ké Lua mé wá yápi seelade ũ. 51 Ǿ Labā òè lɔ: Zɛɛ bee gwa ní gbɛ pɔ́ má pèlɛ wá zānguo. 52 Aɔ de seela ũ ké másu a baa ví mà mɔma ní nòsɛ pàlɛoo, mé mpi rísu ñ a baa ví ñ mɔa ní nòsɛ pàlɛoo. 53 Ablahaŭ ní Nakɔɔo ní n maeo Lua mé a yágɔ́gɔ́wɛɛ. Ǿ Yakɔbu lɛgbè ní Lua pɔ́ a mae Izaaki aà vía ví tóo. 54 A sa'ò gusísídeu we, ɔ́ à a gbéɔ́ sísi aa pɔble. Ké aa pɔblè, ɔ́ aa ì we.

32

Yakɔbu gbéɔ́ zìá Esauwa

1 Labā fɛlɛ kɔɔkɔɔ, à lɛzà a tɔ́ɔnaɔwa ní a néɔ, à samaa'òné, ɔ́ à èa tà a bɛ. 2 Yakɔbu dàzɛu, ɔ́ Lua malaikaɔ dāaàlɛ. 3 Ké à ní é, à mè: Lua bɔon ke. Ǿ à tɔkpà gupiɛ Maanaiŭ.* 4 A gbéɔ́ zìáɛ a víi Esauwa Sei bùsu pɔ́ wí mɛ lɔ Èdɔŭ bùsuu. 5 A ò a zìnaɔne: A ge o ma dii Esauɛ aà zòblɛna Yakɔbu gɔɔplakè Labā

† 31:47 Bee mè gbè seelade ní Sili yáo. § 31:47 Bee mè gbè seelade ní Èbelu yáo. * 31:49 Bee mè gudɔ́akíi. * 32:3 Bee mè bòo mèn pla.

be, àle su sa. ⁶ A oè má zuo ví ní zàa'inao ní são ní bleo ní zoḡḡeo ní zɔnɔeo. Máme ma á zǐ oiè, ké ma yá e kaaàgu.

⁷ Ké zǐnapiɔ èa sù Yakɔbuwa, aa mè: Wa ge n v̄i kǐi, àle mo dairíle ní gb̄ɛɔn òaa plaɔ. ⁸ Via Yakɔbu kù, àle bílike maamaa, ò à gb̄é pɔ kuanɔɔ kpaalè leɛ pla ní são ní bleo ní zuo ní yiongoɔ à mè: ⁹ Tó Esau mò lèle a leɛ dowa, a leɛ do pɔ ḡḡ a bo. ¹⁰ ɔ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dezi Ablahaũ ní ma mae Izaakio Lua, ní òmɛɛ mà su ma be bùsuu ma daeo kǐi, ní èf̄aaikeɛɛ. ¹¹ N gb̄eke ní náaiyão kèɛɛ maamaaɛ, ma beɛɛ i kao. Gɔɔ pɔ ma bua Yuudẽwa yãa, lípana mé na ma ɔzǐ ado. Tiasa ma su ní àizeɛ leɛ plaɛ beeo. ¹² Ma wabikèma, ma si ma v̄iwa, asa mále víake ké à lélewá à nɔeo ní néo dede yáí. ¹³ Mpi s̄o n mè níȳò èf̄aaikeɛɛ, níȳò ma bui káfi lán ísiale ũf̄aawa, wa f̄o naoo an dasi yáí.†

¹⁴ Wekii ò Yakɔbu ïu. Pɔ pɔ a plè à a v̄i gbaon ke: ¹⁵ Bleda òaa do, a sa bao, sãda òaa do, a sa bao, ¹⁶ yiongoda baakwi ní ní né ȳɔminaɔ, zuda bla, a swana kwi, zàa'in da bao, a sa kwi. ¹⁷ A ní ná a zíkɛnaɔne ní ɔzǐ bui ní buio, ò a òné: Aɔ be ma aɛ, í gupua da á zãnguo ḡã ní ḡão. ¹⁸ A ò gb̄é séiaɛ: Tó ma v̄i dànle mé à n la à mè: Déme de n dii ũi? Nle gé má ni? Déme pɔ pɔ níle dáɛ beeo v̄i? ¹⁹ Ní oè aà zòblena Yakɔbu pɔɛ, pɔ pɔ à a dii gbà a kpàsãèon we, aàpi lé mó a kpé zéu. ²⁰ A yá doupi ò gb̄ɛɔn plaadeɛ ní gb̄ɛɔn àaòdeo ní pɔdãnaɔ píi à mè: Tó a da Esaulɛ, à oè màa. ²¹ A oè aà zòblena Yakɔbu lé mó a kpé zéu. Asa aà làasoo guu à mè: Sema mà awakpaè ní pɔ

† 32:13 Daa 28.14-15

pó d̀baameɛɔ, wí gbasa wesikõle. A gí gbãakpaimazi saa? ²² Gba d̀baaè, ɔ à gò b̀ou gwá bee, à ì we.

Yakɔbu d̄ɛkaa ní Luao

²³ A f̄le gwãasina, à a nɔ gb̄ɔn plaɔ s̀le ní a nɔ pó i mése dilenéo gb̄ɔn plaɔ ní a neḡɔe gb̄ɔn kuɛdoɔ, ɔ à bùarínɔ Yaboko isaaa. ²⁴ Ké à bùarínɔ, ɔ à pó pó a v̄iɔ s̀le bùaò píi. ²⁵ Yakɔbu gò ado, ɔ ḡɔe m̀ lé d̄ɛkaaànɔ e gu ye d̄i. ²⁶ Ké ḡɔepi è á f̄ɔ aà neo, à aà lè a gelewa, ɔ aà gele b̀òũ d̄ɛkaapi guu. ²⁷ Ḡɔepi m̀: Ma gbae, asa gu lé d̄ɔe. ɔ Yakɔbu òè: Sema ñ báaadamagu bàasio, má n gbaeo. ²⁸ Ḡɔepi aà là à m̀: N tón kpelewai? A wèwà à m̀ a tón Yakɔbu. ²⁹ ɔ à m̀: Wàli menɛ Yakɔbu lɔo, sema Isaili,† asa n d̄ɛkà ní Luao ní gb̄ɛnazinaɔ, ɔ n d̄ɛnè. ³⁰ Yakɔbu òè: N n tó omɛe s̄. A wèwà à m̀: Bóyái níle ma tó lai?§ ɔ à báaadàaàgu we. ³¹ Yakɔbu t̀kpà gupie Penueli,* asa à m̀: Wa wesikõle ní Luao, mé ma gi má kú. ³² A b̀ Penueli ìat̄e bilɛa, àle t̄ɔle a gele ìa yáí. ³³ Ayãmeto e gbã Isailiɔ lí ǹò tikusiwa sóo, ké Lua Yakɔbu lè a tikusiwa yáí.

33

Yakɔbu wesia Esaule

¹ Ké Yakɔbu wezù, a è Esau lé mó ní gb̄ɔn òaa plaɔ. A a néo kpaalè a naɔne ní a nɔ m̀n pla pó i mése dilenéo. ² ɔ à a nɔ pó i mése dilenéo piɔ gb̄ae aa d̄baa ní ní néo. Bee gb̄ea Lea ní a néo, ɔ Laseli ní Yosefuó té ní kpe. ³ A d̀baané, à kùle t̄ɔle ḡɛn sopla e à gè kàò a v̄ipi kíi. ⁴ ɔ Esau bàalè m̀ d̀aaàle, à kùsiwa à o dà

† 32:29 Bee m̀ d̄ɛkaa ní Luao. § 32:30 D̄ba 13.17-18 * 32:31 Bee m̀ Lua wé.

aa gàu à lepèwà, ã aa òòlò. ⁵ Ké Esau wezù, à nɔɔ ní nɛ́o è, ã à mè: Deo mé kunnɔ wei? Yakɔbu wèwà à mè: Né pò Lua ma gbaɔnɛ. ⁶ Ǿ nɔ pò i mɛsɛdilenéopio sòńzi ní ní nɛ́o, aa kùle. ⁷ Ǿ Lea ní a nɛ́o sòńzi sò, aa kùle. Bee gbea Yosifu ní Laselio sòńzi aa kùle. ⁸ Esau mè: Bó níle ke ní pò pò ma danléo? Yakɔbu wèwà à mè: Ké ma yá e kangu yáie. ⁹ Esau mè: Ma gbé, ma pòò m̀à, òyɔ n pòò kũa. ¹⁰ Ǿ Yakɔbu mè: Aawo! N yá na! Tó ma yá kàngue, ma gba sí, asa wá wɛsiakòle kèmmɛ lán wɛsiakòle ní Luaowae, ã n gbãakpàmazi. ¹¹ Gba pò má dànɛ si sa, asa Lua èfãaikèmmɛ, pɔe i késãao. Lá à nàewà màa, ã a sí.

¹² Ǿ Esau mè: Wà dazeu wà tá. Má dɔaanɛ. ¹³ Ǿ a wèwà à mè: Baa, ní dõ ké nɛ́o yá zì'ũ, mé má sã ní zù yõminao ví. Tó wa tá gbãa ò gɔɔ do, pòò gaga píie. ¹⁴ Dɔaamɛ Baa, mapi n zòblena, mío te pòò kpe ní nɛ́o busebuse e mà mɔ n le Sei. ¹⁵ Esau mè: Má a gbé kiniɔ tonnɔ. Yakɔbu mè: Bóyá ni? N yá na Baa. ¹⁶ Zibeezì Esau dà Sei zéu. ¹⁷ Ǿ Yakɔbu gè Suko. A bekpà we mé à lákpɛo dò pòonɛ. Ayãmeto wà tɔkpà gupie Suko.*

¹⁸ Ké Yakɔbu sù ní Mesopotamio, à kà wéle pò wí me Sikɛũ, Kanaa bùsuu aafia, ã à bòokpà wélepi sae. ¹⁹ A a bòokpakii lù Sikɛũ mae Amɔɔ nɛ́owa ánuusu ɔwatɛ basɔ.† ²⁰ Wekii à sa'okii bòu, à tɔkpàè Lua Isaili Lua.

34

Sikɛũ kusia Dinawa

* **33:17** Bee mè lákpɛo. † **33:19** Yoz 24.32, Zãa 4.5

¹ Lea nenɔɛ Dina pɔ a ɪ n Yakɔbuo bɔ̀ bɔ̀supi nɔɛɔ gwai. ² Ké bɔ̀supi kí Amɔɔ né Sikεũ, Ivi bui aà è, à kùsiwà, ɔ̀ à wùleaànɔ. ³ Aà pɔ dɔ wéndiapiwa, a yeaàzi, ɔ̀ à yá nana òè. ⁴ Ǿ Sikεũ ò a maeɛ: Nenɔɛna bee wεεlemεε mà sé. ⁵ Ké Yakɔbu mà wà a nenɔɛ kpebò, aà néɔ ku sɛu n aà pɔɔ, ɔ̀ à n̄lε e aa sù. ⁶ Ǿ Sikεũ mae Amɔɔ gè Yakɔbu lè à yápi oè. ⁷ Ké Yakɔbu néɔ sù n s̄eɔ ḡɔ̀, aa yápi mà, ɔ̀ an nòse ò̀ɔkpà, an pɔ pà maamaa, ké Sikεũ yādɔɔsai kè Isailiɔne yáí, à wùlε n̄ Yakɔbu nenɔɛo, à yá pɔ de wà keo kè. ⁸ Ǿ Amɔɔ ònè à m̄: Ma né Sikεũ pɔ dɔ á nenɔɛwa. A yá na. A aà kpawà nɔ ũ. ⁹ Wà ledoūke, w̄liɔ wá nenɔɛɔ kpásákɔwa. ¹⁰ Aɔ kúwanɔ, wá bɔ̀su kú á pɔ ũε. A z̄lεu, ɪɔ laatau, ɪɔ tɔɔlε v̄. ¹¹ Ǿ Sikεũ ò Dina mae n̄ aà d̄aɔɔnε: A yá na. Pɔ pɔ á ò mà kpáwá, má kpaε. ¹² A ànsueblebɔ lé damεε z̄ɔ n̄ gbaɔ dasidasi. Lá pɔ á ò, má kpaε. A nenɔɛpi kpaá.

¹³ Ǿ Yakɔbu néɔ wè Sikεũ n̄ aà mae Amɔɔowa n̄ mɔafilio, ké Sikεũ n̄ d̄ae kpebò yáí. ¹⁴ Aa ònè: Wá f̄ bee keo, wá f̄ wá d̄ae kpa gyafɔɔdewao, asa beeá wiyāε wá k̄í. ¹⁵ Wá we á yáio, mé i ke a ḡɔ̀ lán wápiɔwa, á ḡɔ̀ t̄z̄̀ p̄i b̄asio. ¹⁶ Tó a t̄z̄̀, wá wá néɔ kpásáwá, wí á pɔɔ se nɔ ũ, w̄iɔ kúánɔ, wí ḡɔ̀ bui doū ũ. ¹⁷ Ama tó i we wá yáio, mé i t̄z̄̀, wá wá d̄ae se taðε. ¹⁸ Yápi kè Amɔɔ n̄ a né Sikεũoε na. ¹⁹ Ewaasopi yápi ḡḡɔ̀ kpakpa, ké Yakɔbu nenɔɛ yá kàaagu yáí, mé a bεεε v̄ d̄er̄la a mae bεdeɔ guu.

²⁰ Amɔɔ n̄ a né Sikεũo gè n̄ w̄lε b̄iibɔlεu, ɔ̀ aa yá'ò n̄ w̄lεdeɔ aa m̄: ²¹ Gb̄épiɔ yāε v̄iwanɔ. Wà to aao kú wá bɔ̀suu, aao laatau, asa bɔ̀supi z̄ɔ, a m̄wá.

Wá ní nənɔɔ sé, wí wá pɔɔ kpámá. ²² Gbépiɔ sɔ̃ aa we wàò kúwanɔ ké wà gɔ̃ bui doũo, mé i ké wá gɔ̃ɔ wa tɔ̃z̃ lá ampɔɔwa wápii bàasio. ²³ An pɔtuɔɔ ní ní àizɛɛ ní ní zuɔ pii a gɔ̃ wá pɔ̃ ũo lé? Wà weiné, ké aao kúwanɔ. ²⁴ Wélepideɔ Amɔɔ ní a né Sikeũo yāmà, ɔ̃ gɔ̃ɔ tɔ̃z̃ m̃pii.

²⁵ A gɔɔ àaɔde z̃í, ké aa kú ní wāwāo mé aa kú ní yāe làasoooo, Yakɔbu né gbɛɔn plaɔ Simɔɔ ní Leviio, Dina ṽiɔ, an baade a f̃enda sè aa s̃í wéleu, aa gɔ̃ɔ dède pii. ²⁶ Aa Amɔɔ ní a né Sikeũo dède, ɔ̃ aa Dina se b̃òò Sikeũ kpéu aa tàò. ²⁷ Wéledeɔ dedea gbɛa Yakɔbu néo m̃ò wéle pɔɔ nàaa, ké wà widà ní dāewa yáí. ²⁸ Aa ní s̃āɔ ní ní bleɔ s̃èle ní ní zuɔ ní ní z̃àãinaɔ, pɔ pɔ kú wéle guuɔ ní pɔ pɔ kú ní buaɔ pii. ²⁹ Aa ní àizɛɛ s̃èle pii ní ní néo ní ní nɔɔ ní ní pɔ pɔ kú ní beɔ pii.

³⁰ Ǿ Yakɔbu ò Simɔɔɔ ní Leviio: A gu òòkpámɛɛ. Kanaaɔ ní Peliziɔ ní bùsu la buipáleɔ aao ye ma g̃iyāio. Lá wá dasio, tó aa liawázi mé aa s̃iwágu, aa ma de ní ma buiɔ pii. ³¹ Ǿ aa wèwà aa mè: Ké à wá dāe d̃ile káalua ũ, bee maa yà?

35

Lua báaadaa Yakɔbugu Beteli

¹ Lua yā'ò Yakɔbuɛ à mè: Fele ta Beteli, ní z̃ɔle we. Ma gbagbak̃i ké we, asa we ma b̃ou ma m̃oma gɔɔ pɔ̃ níle bàale n ṽiɛ.* ² Ǿ Yakɔbu ò a bedɛɔne ní gbé pɔ̃ kuanɔɔ pii à mè: A dii z̃ilo pɔ̃ á ṽiɔ kóle, í zu'o, í á p̃okasaɔ lile, ³ wí fele ta Beteli. Má Lua gbagbak̃i bo we, asa à d̃òmale ma taasikɛgɔɔ, ìɔ kumanɔ gu pɔ̃

* 35:1 Daa 28.10-22

ma geu pii. ⁴ Ǿ aa dii z̄ilo p̄o aa v̄io kpàwà ní swáli p̄o aa daaɔ, ̄o a v̄ile gbéneli p̄o kú Sikeũ sae gbáu. ⁵ Ké Yakɔbu ní a néo dàzeu, Lua tò v̄ia wéle káinadeɔ kù maamaa, ̄o gbēe i pélenzio. ⁶ Ǿ Yakɔbu ní gbé p̄o kuaànɔɔ pii kà Luzu p̄o w̄i me tia Beteli, Kanaa bùsuu. ⁷ A sa'okii bò we, ̄o à tokpà gupie Beteli Lua, asa wekii Lua bò à m̄duwà gɔɔ p̄o àle bàale a v̄ie. ⁸ Debolaa p̄o de Lebeka gwana ũ yāa gā wee, ̄o wà aà v̄i gbéneli gbáu Beteli sae. Ǿ wà tokpàè ɔɔbliz̄i.

⁹ Lua bò mò Yakɔbuwa ɔ aà sua ní Mesɔpɔtamio gbēa, à báaadāaagu ¹⁰ à mè: N tón Yakɔbu, āma wáli onε Yakɔbu ɔo, wáli onε sa Isailie. Māa à tokpàè Isaili. ¹¹ Lua òè ɔ: Lua Gbāapiiden ma ũ. Aɔ ne'i àò káfi. Bui z̄o a ɔ n k̄ii, baa bui dasiɔ, mé n buieɔ aao de kíao ũ. ¹² Má bùsu p̄o má kpà Ablahaũ ní Izaakiowa kpama ní n buio n kpε. ¹³ Ǿ Lua f̄ele bò gu p̄o à yā'òèu. ¹⁴ Yakɔbu gbep̄ele gu p̄o Lua yā'òeu d̄ongubo ũ. A it̄òl̄ewà à n̄isikàwà. ¹⁵ Ǿ Yakɔbu tokpà gu p̄o Lua yā'òuepie Beteli.

Laseli ní Izaakio gaa

¹⁶ Ǿ aa f̄ele Beteli aa dàzeu. Ké aa kà kái ní Eflatao, Laseli ne'igɔɔ kà, ̄o ne'i z̄i'ũkù. ¹⁷ Ne'iwāwā z̄oɔkù, ̄o n̄oε ne'ina òè: Nsu to v̄ia n k̄uo, n neḡɔe ì ɔ. ¹⁸ Laseli yèeε v̄i ɔo, àle ga, ̄o à tokpà a népie Bēn̄oni, † ̄o aà mae tokpàè Bēyāmεε. ‡ ¹⁹ Ké Laseli gā, wà aà v̄i Eflata p̄o w̄i me tia Betelēũ z̄éu. ²⁰ Yakɔbu yād̄ongugbe p̄ele aà miawa. Laseli miagbepi ku we e ní a gbāo.

† 35:18 Bee mè ma taasi né. ‡ 35:18 Bee mè ɔplaa né.

²¹ Isaili èa dàzeu, ò à bòokpà sādānao gugwakli kpele. ²² Goo pò a ku bùsupiu ò Lubeni gè ì ní Bila, Yakobu no pò i mèsedileèoo. Yakobu yápi mà.

Yakobu negõeo kuεplae. ²³ Lea negõeo tón ke: Yakobu yoa Lubeni, Simeo, Levii, Yuda, Isakaa, Zabuloni. ²⁴ Laseli néon Yosefu ní Bëyãmeeo ũ. ²⁵ Laseli zónoe Bila néon Dã ní Nefatalio ũ. ²⁶ Lea zónoe Zilipa néon Gada ní Aseeo ũ. Negõe pò wà ní í ní Yakobuo Mesopotamion we.

²⁷ O Yakobu kà a mae Izaaki kíi Mamale. A ku Kiliataaba pò wí me tia Heblõ sae, gu pò Ablahaũ ní Izaakio zõleu. ²⁸ Izaaki kà wè òaa do baosai, ²⁹ à zikù táotao, ò à gà à zù a gbéoo guu, ò aà néo Esau ní Yakobuo aà vî.

36

Esau buio (1Lad 1.34-37)

¹ Esau pò wí me lo Edoũ buio yán ke: ² Esau Kanaa noeo sè, Iti bui Eloni né Ada ní Ivi bui Ana né Oholibama, Zibeõ tũnao. ³ A Isimaela né Basema, Nebaio dae sè lo. ⁴ Ada Elifaza òaano, mé Basema Leueli ì. ⁵ Oholibama Yeusi ní Yalaũo ní Kolao ì. Esau negõe pò wà ní í Kanaa bùsuuon we.

⁶ Esau a nao sèle ní a negõeo ní a nenoeo ní a bedeo pii ní a potuoos ní a àizee pò a è Kanaa bùsuuo pii, ò à gè Sei bùsuu, à zàkũ ní a dãuna Yakobuo, ⁷ asa an àizee zõo yá mé tò aa fõ wàò kú ní kõoo. Bùsu pò aa kuu i mó máo, ké an pòo dasi yái. ⁸ Esau zõle Sei bùsu gbèsiside pò wí me tia Edoũ guu.

⁹ Esau pò de Edoũo dezi séia ũ buion ke: ¹⁰ Esau negõeo tón ke: Ada né Elifaza ní Basema né Leuelio.

11 Elifaza negḡeo tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataũ, Kenazi. 12 Elifaza no pó i mése diléeo tón Timina. Ɔme Amaleki iaãno. Esau na Ada tũnaon we. 13 Leueli negḡeo tón ke: Naata, Zela, Sãma, Miza. Esau na Basema tũnaon we. 14 Esau na Ɔholibama negḡeo tón ke: Yeusi, Yalaũ, Kola.

15 Esau bui dezi káauo tón ke: Esau negḡe s̄ia Elifaza bui dezi káauo tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Kenazi, 16 Kola, Gataũ, Amaleki. Elifaza bui dezi káauo, Ada tũnaon we. Aa ku Edũ bũsuue. 17 Esau né Leueli bui dezi káauo Naata, Zela, Sãma ní Mizao. Leueli bui dezi káauo, Basema tũnaon we. Aa ku Edũ bũsuue. 18 Esau na Ɔholibama bui dezi káauo tón ke: Yeusi, Yalaũ, Kola. Ana né Ɔholibama tũnaon we. 19 Esau pó w̄l me lo Edũ negḡeon we, aã bui dezi káauone.

Sei bui

(1Lad 1.38-42)

20 Sei, Oli bui pó kú Edũ bũsuu za káau negḡeo tón ke: Lotani, Sobala, Zibeõ, Ana, 21 Disõ, Ezee, Disã. 22 Lotani negḡeon Oli ní Emaũo ũ. Lotani dãe tón Timina. 23 Sobala negḡeo tón ke: Alavã, Manaata, Ebalì, Sefo, Onaũ. 24 Zibeõ negḡeo tón Aya ní Anao. Anapi mé bõ nibõna wãawa gbãau goo pó àle a mae zãaĩnao dá. 25 Ana negḡe tón Disõ, aã nenõe tón Ɔholibama. 26 Disõ negḡeo tón ke: Emadã, Esebã, Ilana, Kelana. 27 Ezee negḡeo tón ke: Bilana, Zaavã, Akana. 28 Disã negḡeon Uzu ní Alanao ũ. 29 Oli bui dezi káauo tón ke: Lotani, Sobala, Zibeõ, Ana, 30 Disõ, Ezee, Disã. Oli bui dezi káauo ní bui pó kú Sei bũsuuon we.

31 Kia pó kpalablè Edũ bũsuu Isaili kĩaõ ãao tón ke: 32 Beoo né Bela, Dinaba gbé mé kpalablè

Edoũ káau. ³³ Ké à gà, ẽ Zela né Yobaba, Bozela gbé kpalablè aà gbɛu. ³⁴ Ké à gà, ẽ Temani bùsu gbé Usaũ kpalablè aà gbɛu. ³⁵ Ké à gà, ẽ Bedada né Adada, Aviti gbé kpalablè aà gbɛu. Ɔme zìblè Madiãwa Mɔabu bùsuu. ³⁶ Ké à gà, ẽ Maseleka gbé Samala kpalablè aà gbɛu. ³⁷ Ké à gà, ẽ Leobo pɔ kú Uflata sae gbé Saulu kpalablè aà gbɛu. ³⁸ Ké à gà, ẽ Akaboo né Baalanana kpalablè aà gbɛu. ³⁹ Ké à gà, ẽ Pau gbé Adada kpalablè aà gbɛu. Aà na tón Metabeli, Malèdi née, Mɛzaaba tɔũnae.

⁴⁰ Esau bui dezi káau tón ke an buiwa an bùsu wa: Timina, Alava, Yeteti, ⁴¹ Ɔholibama, Ela, Pinɔ, ⁴² Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁴³ Magadie, Ilaũ. Edoũ dezi káau tón we wéle ní wéleò bùsu pɔ aa zòleu. Esau pɔ Edoũ dezi séia ũ buiɔn we.

37

Yosefu nana'oa

¹ Yakɔbu ku Kanaa bùsuu, gu pɔ a mae zòleu. ² Yakɔbu buiɔ yán ke: Yosefuá èwaasonae. Aà wè gẽo ní plaode guu ké àle são dá ní a v̄iɔ, aà mae naɔ Bila ní Zilipao néo, ẽ à yãvãi pɔ aa kè kɔmalekè a mae. ³ Isaili ye Yosefuzi de a né k̄iniɔla, ké à aà ì a zikū guu yáí, ẽ à ulatao zòè. ⁴ Ké aà v̄iɔ è ní mae yeaàzi deŋla, ẽ aa zàaàgu, aali we yãna òaànɔ.

⁵ Yosefu nana'ò, ẽ a sèle siu a v̄iɔne, ẽ aa èa zàaàgu de a zia. ⁶ A ònè: A nana pɔ má ò ma. ⁷ Má è wále s̄eyeye bua, ẽ ma sè bàaa f̄ele zè. A pɔɔ liai, ẽ aa kùlè. ⁸ Ɔ aà v̄iɔ òè: Nle e n̄yɔ gɔ wá kía ũ nee? Nyɔ

ikokewá nɛɛ? ɔ aa èa zàaàgu de a zia nana pɔ a òpi yáí.

⁹ Yosefu èa nana'ò ɔ, ɔ a sèle siu a v̄iɔnɛ à mè: Ma ɛa nana'ò ɔ. Má è íatē ní mɔvuao ní saana mèn kuɛdoɔ lé kúlekulemɛɛ. ¹⁰ A nanapi sèle siu a maeɛ ɔ, ɔ aà mae pàlawà à mè: Bɔtaa nana ní ò màai? Mapi ní n dao ní n v̄iɔ, níle e wá mɔ wúle n aɛ nɛɛ? ¹¹ Aà v̄iɔ íisèaànɔ. Aà mae sɔ a nanapi yá k̄ua a s̄u.

¹² Aà v̄iɔ gè ní mae s̄aɔ dái Sikɛũ. ¹³ ɔ Isailipi ò Yosefuɛ: N v̄iɔ lé sādā Sikɛũ nolo? Mɔ mà n zí ní kíie! A wèwà à mè: Má làa. ¹⁴ ɔ a òè: Gé n v̄iɔ gwai ní ní s̄aɔ, tó aa aafia, ní ɛa sumɛɛ ní a baoo. ɔ à aà gbàɛ, à b̄ò Hɛbl̄ɔ guzulɛu à gè Sikɛũ. ¹⁵ Alɛ liaaliaa s̄ɛu, ɔ ḡɔɛɛ kpàaũaànɔ à aà là à mè: Bó níle wɛɛɛi? ¹⁶ A wèwà à mè: Mále a v̄iɔ wɛɛɛɛ. Tó n ní sādādākii d̄ɔ, omɛɛ. ¹⁷ Gb̄ɛpi mè: Ké aa b̄ò lakii, má mà aa mè wàle gé Dotaniɛ. ɔ Yosefu p̄ɛɛnzi à ní lé Dotani.

¹⁸ Ké aa aà è k̄aaa, e àò gé kái ní k̄ii, aa lekpaáiaazi aa mè wà aà de. ¹⁹ Aa òk̄ɔɛ: A gwa, nana'onki lé mó kee. ²⁰ A to wà aà de sa, wí aà zu ɛɛ beɔ do guu, wí o wài mé aà sò. Wá e lá aà nanaɔ midɛ. ²¹ Ké Lubeni yápi mà, a ye à aà misi, ɔ à mè: Wásu aà deo. ²² Asu to au b̄owào. A aà zu ɛɛ beu guwaiwaiu la, ásu à aà deo. Lubeni òné màa, ké a ye à aà misi, í ɛa à aà kpa a maewa yáíɛ. ²³ Ké Yosefu kà a v̄iɔ k̄ii, aa aà ula b̄aála, aà ulataopi. ²⁴ ɔ aa aà sè wa zù ep̄iu. Epi da giie, a í v̄iɔ. ²⁵ ɔ aa z̄òle lé p̄oble. Ké aa wezù, aa Isimaɛla bui kyaamaɔ è, aa b̄ò Galada bùsuu, aale gé Egipi. An yiongoɔ lí'ɔ ní ḡamalɛo ní tulaletio sea. ²⁶ ɔ Yuda ò a gb̄ɛɔnɛ: Tó wa wá d̄auna dè, mé wa aà dea ùle, bó ài wá ei? ²⁷ A to wà aà yía Isimaɛla

buipiɔwa. Wásu aà deo, wá dāuna nolo? Wá au doue. ɔ aà gbéɔ aà yāmà. ²⁸ Ké Madiā laatanapiɔ lé gē, aa Yosefu gá wà bò eu, wà aà yia Isimaela buipiɔwa ánuɔu ɔwatē bao, ɔ aa gèaàno Egipi.*

²⁹ Ké Lubeni sù epi kíi, i Yosefu e we bo, ɔ à a pokasao ga kèkē. ³⁰ ɔ à gè a dāunao kíi à mè: Népi ku we bo. Má gé má ní beeo ni? ³¹ Aa blesana kù wa dè, ɔ aa Yosefu ulapi se màle a au guu. ³² ɔ aa aà ulataopi sè tàò ní maee aa mè: Pó pó wá èn ke. N né ula yà, ge aà pó no? ³³ A dò, ɔ à mè: Ma né ulataoe, wai mé aà sò. Waiyoo, à ma né Yosefu tàitaie. ³⁴ ɔ à a ulada ga kè, à zwànkasa se dò a pi, ɔ à a népi ɔɔlò e'e'e. ³⁵ Aà negɔeo ní aà nenɔeo mò aà nòse níniè nípii, áma à gí wà a nòse nínie à mè: Máo a népi gaa ɔɔle e mà ge taò aà kíi bedau. ɔ àle búbuape a népi yá musu.

³⁶ Madiāpiɔ sɔ aa Yosefu yia Potifaawa Egipi. Falaɔo İwao doe, ɔme aà dbaio gbēzɔo ũ.

38

Yuda ní Tamaao

¹ Zibeezi Yuda bò a gbéɔ kíi, à gè zòle Adulaũ gbé pò wí me Hila be. ² Wekii ɔ à kpàaũu ní Kanaa bùsu gbé pò wí me Sua nenɔeo, ɔ à aà sè no ũ. ³ A nɔsi à ne'í gōe ũ, ɔ à tɔkpàè Ee. ⁴ A èa nɔsi lo, à negōe İ, ɔ à tɔkpàè Onani. ⁵ A èa negōe İ lo, ɔ à tɔkpàè Sela. Goo pò à népi İ, a ku Kezibu.

⁶ ɔ Yuda nɔe pò wí me Tamaa sè a negōe séia Eee. ⁷ Ee kè Diie gbévai ũ, ɔ à aà dè. ⁸ ɔ Yuda ò Onanie: N n vli gyaa sé, ní buike n vliè lá wí kewa. ⁹ Ké

* 37:28 Zin 7.9

Onani dō né pò á i ní a v̄i gyaaoo de a bui ũo, tó à wùleaàno, ì azia e bàasiε, ké asu buike a v̄iεo yái. ¹⁰ Yá pò àle kepi kè Diie íi, ò à aà dè lo. ¹¹ Ǿ Yuda ò a né gyaa Tamaae: Ge ñyō gyaable n mae be e ma né Sela zōokū. Asa àle e Sela a ga lá a v̄iowae. Ǿ Tamaa gè zòle a mae be.

¹² Ké a gōo gègē, ò Yuda na gà. Ké aà sō ñini, à dàzeu, àle gé a sākākēelenaō k̄i Timena ní a gbēna Adulaū gbé Hilao. ¹³ Ǿ wà a baokpà Tamaae wà mè: N zāde lé gé Timena a são kākēlei. ¹⁴ Ǿ à a gyaablepōo wòlo, à pōlgāu se kù a wéa, ò à gè zòle Enaiū bōleu Timena zéu. Asa a è Sela gbāakū mé wi a kpawà no ũo. ¹⁵ Ké Yuda aà è, ò à aà òle káaluā ũ, ké à pōkù a wéa yái. ¹⁶ Ǿ à sōaazi zé sae à mè: To mà wùlenno. I aà dō a né gyaa ũo. Ǿ ñoepi mè: Tó n wulemano, bó ñyō kpaai? ¹⁷ A wèwà à mè: Má a blenēo do kpásāne. Ǿ à mè: Tōomadilemēe e ñyō gé kpásái. ¹⁸ Ǿ à aà là à mè: Bó tōoma mà dilenei? A mè: N n seelakebo ní a bao ní gopana pò ní kúao kpa. Ǿ a kpawà à wùleaàno, ò à kè no ũ. ¹⁹ Ǿ ñoepi fèle tà be, à a pōlgāu gò à a gyaablepōo dà. ²⁰ Yuda a gbēna Adulaū gbé zì ní blenēo a tōomaboi ñoepi k̄i. Ké à kà, i aà eo. ²¹ Ǿ à wek̄iideō lala à mè: Káaluā pò kú Enaiū zé sae la yāa ku má ni? Aa wèwà aa mè: Káaluā ku lao fá! ²² Ǿ à èa tà, a ò Yudaε: Mi aà eo. Wek̄iideō mē wa káaluā dō we yāa seo. ²³ Ǿ Yuda mē: Aào pópio kúa. Wásu to gbéō wá yáalo. Ma n zì ní blepio, ni aà eo.

²⁴ Mō aas gbēa wà mō wa ò Yudaε wà mē: N né na Tamaa káaluakà, ò à ñosí a káaluakaa guu. Yuda mē: A bōaàno, wi tesōwà. ²⁵ Ké wàle bōaàno bàasi,

à lékpāsākè a zādee à mè: Gbé pò pòe beeo ví mé nòdòmágu. Seelakebo ní a bao ní gopanae beeo gwa, tó ní a de dō. ²⁶ Yuda pópìo dō, ò à mè: Nòepi yá na demala, asa mi aà kpá ma né Selawao. Yuda i wúleaàno lóo. ²⁷ Ké à kà ne'ia, à m̀o lè síao mé kú aà gbèe guu. ²⁸ Goo pò àlè ne'i, a gbẽdo ɔ̀bò, ò nòe ne'ina wòtēna d̀owà à mè: Néé bee mé b̀ò káau. ²⁹ Ké népi a ɔ̀ s̀aa, ò né plaade b̀ò, ò nòepi mè: N b̀ò bùie fá! ɔ̀ wà t̀okpàè P̀elēzi.* ³⁰ Bee gbèa ké aà gbẽdo pò wà wòtēna d̀ò aà ɔ̀wapi b̀ò, ò wà t̀okpàè Zela.†

39

Yosefu ní P̀otifaa nao

¹ Ké Isimaela buiò kà ní Yosefuo Egipi, ò Egipi gbé P̀otifaa aà lùmá. Falaɔ̀ iwao doe, òme aà d̀aio gbèzɔ̀ ɔ̀. ² Dii kú ní Yosefuo, ò aà dae ní gòmio. A ku a dii Egipi gbépi be. ³ Aà diipi è Dii kuaàno, ò aà dae ní gòmio yá pò àlè ke píi guu, ⁴ ò aà wegwa, à aà d̀ile a be ziaa ɔ̀, à pò pò a ví píi nàè a ɔ̀zì. ⁵ Za goo pò à aà d̀ile a be ziaa ɔ̀, Dii èfāaidà aà beu Yosefu yáí. Dii èfāaidà pò pò de aà pò ɔ̀ngu píi, beɔ̀ɔ̀n nò, buap̀ɔ̀n nò. ⁶ ɔ̀ P̀otifaa a p̀pii nà Yosefue a ɔ̀zì. A yāe kàa vío, mé i ke bleblea bàasio. Yosefu s̀o g̀o kefenae, mé aà zea maa.

⁷ Ziewa ò Yosefu bíi gè a dii nagu, ò a òè: Wúlemano. ⁸ ɔ̀ à g̀i à mè: Gwa, ma dii yāe kàa ví be la lóo, à pò pò á vío nàmee ma ɔ̀zì píie. ⁹ Aà iko demala ua lao, tó n baa gè, i gimèe ní p̀eoo, ké ní de aà no ɔ̀ yáí. Má f̀o yāvāi bee taa ke mà duunake

* **38:29** Bee mè à b̀ò bùi. † **38:30** Bee mè ténzoizoi.

Luaee? ¹⁰ Baa ké nɔɛpi ɪɔ oè ɔɔɔpii, i we wùleaàno, a ye àɔ kuaàno seo.

¹¹ Ziewa ké Yosefu gè kɔ́ɛu zíkɛi, à mo lè uazíkɛnae ku beo. ¹² ɔ nɔɛpi aà kù a ulawa à mè: Wùlemanɔ. ɔ Yosefu a ula tòè we, à bàalè bò bàasi. ¹³ Ké nɔɛpi è à a ula tòè à bàalè bò bàasi, ¹⁴ ɔ à uazíkɛnaɔ sɪsi a òné: A gwa, wà mòwɛɛ ní Ebeluo, ɔ àlɛ dɔ́ɛwanɔ. A gèmazɪ wùleimanɔɛ, ɔ ma wiidòwà. ¹⁵ Ké a è ma wiidòwà, ɔ à a ula tò kálea ma sae, à bàalè bò bàasi. ¹⁶ ɔ nɔɛpi ulapi kàlɛ a sae. Ké Yosefu dii sù, ¹⁷ ɔ aà nɔpi òè à mè: Ebelu zo pɔ n suowɛɛ dɔ́ɛmanɔ, à gèmazɪ. ¹⁸ Ké ma wiidòwà, ɔ à a ula tò kálea ma sae, à bàalè bò bàasi. ¹⁹ Ké nɔɛpi yápi siu a záɛ à mè lá n zo kèmmɛn we, aà pɔ pà maamaa. ²⁰ ɔ à mè wà Yosefu kù wà dakɔɛu, gu pɔ kía dakɔɛunaɔ káleu, ɔ à ɔɔɔplakè we.

²¹ N beeo Dii kuaàno à gbèkɛkèè, a tò aà yá kà dakɔɛunaɔ dɔ́ɛnanagu. ²² ɔ gudɔ́ɛnanapi dakɔɛunaɔ nà Yosefue a ɔzi píi, wili yáɛ kɛ aà saio. ²³ Dakɔɛunaɔ dɔ́ɛnanapi líɔ yáɛ kàa ví Yosefu musuo, ké Dii kuaàno, mé ɪɔ aà dae ní ɔmìo yá pɔ àlɛ kɛ píi guu.

40

Yosefu dakɔɛunaɔ nana bɔ́lɛkɛa

¹ Bee gbɛa Egipiɔ kí Falaɔ vɛɛbɔ́lɛna ní a pɛɛkenao kèaàno íi. ² Aà pɔ pà a ìwa gbɛɔn plapiɔzi, aà vɛɛbɔ́lɛnaɔ kía ní aà pɛɛkenao kíaɔ. ³ ɔ à ní kákɔɛu a dɔ́aio gbɛzɔ́ɔ bɛ, kɔ́ɛ pɔ wà Yosefu dàu. ⁴ Dɔ́aio gbɛzɔ́ɔpi Yosefu dílɛ aà laaidɔ́má.

Aa ɔɔɔplakè kɔ́ɛu we. ⁵ Gwáasin dou Egipiɔ kía vɛɛbɔ́lɛna ní pɛɛkenapio nana'ò mípla mípii, baade ní

a p̄oo ní a àsiò. ⁶ Ké Yosefu mò ní gwai k̄oo, a è an ká gà. ⁷ Ǿ à ní lá à mè: Bó yá mé tò á oosisia gbái? ⁸ Aa wèwà aa mè: Nana ǿ wá ò, gbēe ku la ké à a àsi'owēeo. Ǿ a òné: Lua mé nana àsi b̄ooe d̄oo lò? A á nanapiò dau à siumee. ⁹ Ǿ vēebolenao kía a p̄o òè à mè: Ma nana guu ma vēeli è ma sae. ¹⁰ Vēelipi ḡon àaōe. A labò à vukè, à ne'í à mà. ¹¹ Má Falaō imib̄o k̄ua, ǿ ma vēebepio sè má f̄e aà imib̄opiu, má kpàwà. ¹² Yosefu òè: Nanapi àsin ke: Liḡon àaōpióá ḡoo àaōe. ¹³ Ḡoo àaō gb̄ea Falaō a n misi. A ea n da n z̄i guu, ní ea ñȳo vēebolèè, lá niò ke yāawa. ¹⁴ Tó yá b̄onno na, to ma yá àò d̄ongu. Gbēkekemeē, ní ma yā'o Falaōe, ké ñ e ñ ma b̄o kp̄ee bee guu. ¹⁵ Asa wà ma k̄u kp̄ái za Eb̄eluo b̄usuue, mé baa Egipi la mi yāe ke à kà wà ma da ee bee guuo.

¹⁶ Ké p̄eekenaò kía è Yosefu nanapi àsi'oa b̄ò ní vēebolenao na, ǿ a òè: Ma nana guu s̄o má è má p̄ee sea gbí àaō diakōa. ¹⁷ Gbí p̄o kú musu, kàa bui dasi p̄o má kè Falaōe ka a guu, ǿ b̄ao lé ble ma musu. ¹⁸ Yosefu òè: A àsin ke: Gbí àaōpióá ḡoo àaōe. ¹⁹ Ḡoo àaō gb̄ea Falaō a n mi z̄o a n loo líwa, b̄ao i n ble.

²⁰ A ḡoo àaōdeá Falaō izi dikp̄ee, ǿ à blekè a ñwaone. A vēebolenao kía ní p̄eekenaò kiao b̄ole kp̄eu a ñwaò wáa. ²¹ Ǿ à èa vēebolenao kía dà a z̄iu, aà ea aàò vēebolēe. ²² Ǿ à p̄eekenaò kía lòo líwa, lá Yosefu ní nanaò àsi'ònéwa. ²³ Kásile Yosefu yá i d̄o vēebolenao kíagu bo, aà yá s̄aaague.

41

Yosefu Falaō nana b̄olekea

1 Wè b́úu pla gbea Falaṣo nana'ò a è á zea Niilile.
 2 A è zuda maa mekpaaṣ b̀le swapi eu mèn sopla, aale sē ble d̀ana guu. 3 Ǿ à zuda f́f́f́a wòũwòũ è sopla l. Aa b̀ swa'eu, aa be a séiaṣ kpe, aa zè ní sae swale. 4 Ǿ zù f́f́f́a wòũwòũpiṣ zù maa mekpaaṣpiṣ m̀mṣ, 5 Falaṣo vù.

5 A èa gè ní io, 5 à nana'ò l. A è ése sáo maa weḍe p̄ia éseli doũwa sáo sopla. 6 Ǿ à ése sáo wén ála'alana ṕ lou'i k̀sámáṣ è, à p̄ia ní gbea l sáo sopla. 7 Ǿ ése sáo wén ála'alanapiṣ ése sáo maa weḍepiṣ m̀mṣ. Ké Falaṣo vù, a è nana á ò.

8 Ké gu d̀, làasoo g̀èaàgu, 5 à Egipi m̀sokenaṣ ní wezēnaṣ s̄isi pii. A a nanaṣ s̀le siuné, kási an gb̄e i f̄s à a àsi'òè. 9 Ǿ v̄eḅl̄enaṣ k̄ia f̄le yā'ò Falaṣo è m̀: T̄aae ṕ má k̀ yāa d̀magu gb̄a. 10 Kí, n p̄ p̄ a n z̀bl̄enaṣzi yāa, 5 n ma dakpeu n d̄aiṣ gb̄z̄ṣ be s̄anu ní p̄eḅkenaṣ k̄iao. 11 Gw̄aas̄in doũ wa nana'ò, wá baade ní a ṕo ní a àsio. 12 Eḅelu èwaasoe kúwanaṣ we, n d̄aiṣ gb̄z̄ṣ z̄e. Ké wa wá nanaṣ s̀le wá siuè, 5 à wá baade ṕ àsi'òè. 13 Yápiṣ k̀ lá a òw̄ewa. N ea n ma da ma z̄iu, 5 n p̄eḅkenaṣ k̄iapi lòo líwa.

14 Ǿ Falaṣo gb̄é z̄i Yosefu s̄isii, 5 wá gè aà b̀ kp̄eu kpakpa. A mibò à a p̄kasaṣ lil̄e, 5 à gè Falaṣo k̄í. 15 Ǿ Falaṣo òè: Ma nana'ò, kási gb̄e i f̄s a àsi'òm̄eḅo. Má mà wá m̀, tó wa òne, ni f̄s ò a àsi'oné. 16 Yosefu òè: I ke m̄am̄eḅo, Lua mé a a àsi'one k̄i. 17 Ǿ Falaṣo òè: Ma nana guu má è má zea Niilile. 18 Má è zuda maa mekpaa mèn soplaṣ b̀le swa'eu, aale sē ble d̀ana guu. 19 Ǿ ma zuda p̄aleṣ è lṣ mèn sopla, aa f́f́f́a wòũwòũ, mi zù f́f́f́a bee taaṣ e Egipi la yāao. 20 Ǿ zuda f́f́f́a wòũwòũpiṣ zù mekpaa séia

mèn soplapio mòmɔ. ²¹ Baa ké aa ní mòmɔ, aa gĩ fěfěa lá aa dewaε, gběe a dō ké aa ní mòmɔ seo. Ǿ ma vu. ²² Nana guu ɔ má è, ése sáo maa wεde sáo sopla b̀ èseli douwa. ²³ Ǿ má è, ése sáo teena wén ála'alana p̀ lou'i kèsámáɔ b̀ an gbεa ɔ sáo sopla. ²⁴ Ǿ ése sáo wén ála'alanapio ése sáo wεdepio mòmɔ. Ké má ò m̀sokεnaɔnε, an gběe i f̄s̄ à a àsi'òmεεo.

²⁵ Ǿ Yosefu òè: Kí, nana p̀ ní òpio àsi douε. Lua yá p̀ á ye ke òɔnεε, kí. ²⁶ Zù maa mèn soplapioá wè soplaε, mé ése sáo wεde sáo soplapioá wè soplaε. Nanapio àsi douε. ²⁷ Zù fěfěa wòũwoũ mèn sopla p̀ b̀le aa be a séiaɔ kpepioá wè soplaε. M̀aa ése sáo wén ála'alana p̀ lou'i kèsámá sáo soplapio de ɔ. Bee mé wè sopla p̀ imina a kau ũ. ²⁸ Lá má ònε tiawa kí, ma m̀ Lua lé yá p̀ á ye ke ɔɔnεε. ²⁹ Blewena aɔ di Egipi gupiiu maamaaε e wè sopla. ³⁰ Bee gbεa imina i ka e wè sopla, k̀aa gbāapi yá i s̄a Egipioɔ. Iminapi a to b̀usu ble mide. ³¹ Imina p̀ a m̀pi aɔ p̄s̄i maamaaε, k̀aa gbāapi yá a d̀ gbēegu ɔo. ³² Kí, lá ḡen pla n nanapi ò, bee m̀ Lua mé dile m̀aa. A ke tiaε, a sea v̄io. ³³ Tiasa kí, ̄n̄ode wεzēna wεεε ñ dile aàɔ de gbāade ũ Egipi. ³⁴ Kí, gb̄éɔ dile ziiá ũ Egipi, aàɔ p̀wena s̄ode k̀aaa wè sopla p̀ p̀wenaɔ diupi guu. ³⁵ Aa ble k̀aaa wè maa p̀ lé m̀ɔ guu, aai p̀wena ká d̄ɔ guu w̄le ní w̄leo ní n t̀o, aaiɔ d̄á. ³⁶ Tó imina p̀ a ke wè soplapi k̀a Egipi, blepi iɔ de k̀s̄ua ũ, ké iminapi su Egipio dεdeɔ yáí.

Yosefu kpalablea Egipi

37 Yápi kà Falaṣṣogu ní a ìwawo pìi, 38 ṣ a ònè: Gbèé beeá Lua Nisínade. Wá gbèe e laaàwa be? 39 Ṭ a ò Yosefu: Lá Lua tò n yá beeṣ dṣ pìi, ṣnṣde wezēnae ku lanwao. 40 Mmε nýṣṣ de ma ua gbēzṣṣ ũ, ma gbéṣṣ iṣ misilene mípi. Báa mé a to màṣ denla ado. 41 Ṭ à èa òè: Nyṣṣ iko ví Egipi bùsu gupiiwae. 42 Ṭ à tãana seelakeṣṣ bṣ a ṣwa, a dà Yosefuε a ṣwa, à bàabaa ula dàè, à vua yàbaa dàè a nṣε.* 43 A a sṣgo plaade kpàwà bebeṣṣ ũ, ṣ gbé pṣ dṣaaaεṣ Ìṣ pala: A kúle! A kúle! Beewa Falaṣṣò tò Yosefu iko ví Egipi bùsuwa. 44 A òè lṣ: Mámεmaa Falaṣṣò, gbèe a fṣ yáε ke Egipi la n lé saio. 45 Ṭ à tṣkpàè Zafena Panaε, ṣ à Eliṣṣṣli wéle sa'ona Potifela nenṣena Asena kpàwà nṣ ũ.

46 Gṣṣ pṣ Yosefu zṣ sè Egipiṣ kí Falaṣṣò be, a wè baakwi ví. Ṭ à bṣ Falaṣṣò kúí, à gè bebei Egipi gupiiu. 47 Kãa gbãa ku e wè sṣpla, blewena di maamaae. 48 Ṭ Yosefu ble pṣ di Egipi wè sṣplapiṣ kãaakãaa wéle ní wéleṣ kùsũa ũ, wéle pìi ní azia pṣo. 49 A pṣwena kãaa zṣṣzṣṣ lán ísiale ũfãawa, ṣ wà zè a yṣyṣae, asa wa fṣ a lé dṣo.

50 E imina àṣ gé kái Yosefu na Potifela né Asena negṣε Ì pla. 51 Yosefu tṣkpà a yoae Manase† à mè: Lua tò ma mae beṣṣ ní ma taasikεao yá sãmagu pìi. 52 Ṭ à tṣkpà a plaadeε εflaiũ† à mè: Lua tò ma gṣ nede ũ bùsu pṣ wà ma wetãu.

53 Ké kãa gbãa pṣ kú Egipi wè sṣplapi lé kà, 54 ṣ wè sṣpla pṣ imina kàu dàale lá Yosefu òwa. Imina kà bùsu ní bùsuo pìi, ãma ble di Egipi gupiiuε. §

* 41:42 Dan 5.29 † 41:51 Bee mè sãngu. ‡ 41:52 Bee mè nede. § 41:54 Zin 7.11

⁵⁵ Ké nɔana gè Egipiɔgu p̄ii, aa wiilè Falaɔɔwa aà ble kpámá. ɔ a òné p̄ii: A gé Yosefu kíi, lá a oé í ke. ⁵⁶ Imina lí bùsupila p̄ii, ɔ Yosefu d̄ɔ wèwè, à p̄wena ȳia Egipiɔwa, ké imina gbāakù ní bùsuu yáí. ⁵⁷ ɔ gbéɔ̀ b̄ò d̄únia guu p̄ii aa m̄ò Egipi p̄wena lúí Yosefuwa, asa imina gbāakù d̄únia guu p̄iiε.

42

Yosefu v̄iɔ m̄ɔa ble lúí Egipi

¹ Ké Yakɔbu mà p̄wena kú Egipi, a ò a néɔne: Aɔ kále la p̄a yà? ² Má mà p̄wena kú Egipi. A ge lúwèe we, ké wásu gagao, w̄iɔ ku aafia.* ³ ɔ Yosefu v̄iɔ gb̄ɛɔn kw̄iɔ gè Egipi p̄wena lúí. ⁴ Yakɔbu i Yosefu d̄auna B̄ēyāmeε z̄ínɔɔ, asa à m̄è: W̄liɔ d̄ɔ tó yāvái sù aà lè s̄ɔ be. ⁵ ɔ Isaili népiɔ gè p̄wena lúí ní gb̄ɛp̄aleɔ, asa iminapi kà Kanaa bùsuu s̄ɔε.

⁶ Yosefu mé bùsupi gb̄ɛz̄ɔɔ ũ. ɔme ì p̄wena yía gb̄épiiwa. ɔ aà v̄iɔ m̄ò kùlèè, aa ní mi p̄èle. ⁷ Ké à a v̄iɔ è, à ní d̄ɔ, ɔ à azia kènέ nib̄ɔ ũ. ɔ à yā'òné p̄āsi p̄āsi à ní lá à m̄è: A b̄ɔ má ní? Aa wèwà aa m̄è: Wa b̄ɔ Kanaa bùsuu, wa m̄ɔ ble lúíε. ⁸ Yosefu a v̄iɔ d̄ɔ, kási aai aà d̄ɔ. ⁹ Nana p̄ɔ a ò yāa an yá musu† d̄àaagu, ɔ a òné: Z̄āmadeɔn á ũ, a m̄ɔ wá bùsu asiigwaie. ¹⁰ Aa wèwà aa m̄è: Aawo Baa! N z̄òblenaɔn wá ũ, wa m̄ɔ ble lúíε. ¹¹ Dedoudeɔn wá ũ wápii. Náaideɔn wá ũ. Wápiɔ n z̄òblenaɔ, z̄āmadeɔn wá ũ. ¹² ɔ a òné: Egeε! A m̄ɔ wá bùsu asiigwaie. ¹³ Aa m̄è: Wápiɔ n z̄òblenaɔ, dedoudeɔn wá ũ, wá gb̄ɛɔn kuεplae. Kanaa bùsu gb̄éɔn wá ũ. Wá d̄auna gè be ní wá

* [42:2](#) [Zln 7.12](#) † [42:9](#) [Daa 37.5-10](#)

maeo, wá gbēdo kuo. ¹⁴ Ǿ Yosefu òné: Lá má òéwa, zāmadeɔn á ũ. ¹⁵ Pó pó a to mà á yá síana dōn ke: N Falaɔ b́aaao á bɔle lao, sema á dāunapi mò la bàasio. ¹⁶ A á gbēdo zǐ á dāunapi séi, á gbé kíniɔ gō dakpɛunaɔ ũ lae, mí dō tó á yáá síanae. Tó màa no, n Falaɔ b́aaao zāmadeɔn á ũ. ¹⁷ Ǿ à n ká kpéu e gɔɔ àaɔ. ¹⁸ A gɔɔ àaɔde zǐ a òné: Má Lua vía ví. A yá pó má òé ke, í bɔ aafia. ¹⁹ Tó náaideɔn á ũ, à á gbēdo to da kpéu la, á gbé kíniɔ í tá n pówenaɔ á bēde nɔandenaɔne, ²⁰ í ea mɔmɛe n á dāunapio, mí dō ké á yáá síanae, mé wa á dede bo. Ǿ aa wèi màa.

²¹ Aa òkɔe: Síanae t́aaedeɔn wá ũ yá pó wá kè wá dāunae ýaa yáí. Wá è gɔɔ pó àle awakpawɛe, à kè wēnaŭ, ɔ wi aà ýamao. Bee yáí yáe bee wá léi. ²² Ǿ Lubeni òné: Ké má òé ásu ýae ke népiɛo, i ma ýamao, aà au to ɔ Lua lé síwá ke. ²³ Aa dō Yosefu lé mao, asa ké à yá'òné, wa sèle síunée. ²⁴ Ǿ à gò n kíi, à ge ɔɔlò. Ké à sù, à yá'òné, ɔ à Simeɔ b̀ò n guu, à mɔkàwà n wáa. ²⁵ Yosefupi mè wà pówena káné n sakiliɔ pai, wi n baade ɔa dauè, wi zé kùsūa kené. Ké wa kèné màa, ²⁶ aa n pówenaɔ dǐ n zàa'inaɔne, ɔ aa d̀azeu.

²⁷ Ké aa kà gu pó aale iu, ké an gbēdo a sakili pòlo à pó kpá a zàa'inaawa, ɔ à a ɔa è a sakiliu. ²⁸ Ǿ a ò a gbéɔne: A ma sakili guu gwa, wà ma ɔa s̀aamɛe! Ǿ s̀ò k̀éngu, aa òkɔe n lualuaɔ: Bó yá Lua k̀ewɛe màai? ²⁹ Ké aa kà n mae kíi Kanaa búsuu, aa yá pó n lé sèle síuè píi aa mè: ³⁰ Búsu gbēzɔɔpi yá'òwɛe pásipási, à wá díle zāmadeɔ ũe. ³¹ Wá òè náaideɔn wá ũ, zāmadeɔn wá ũo. ³² Dedoúdeɔn wá ũ, wá gbēɔn

kuεplae, wá gbēdo kuo, wá dāuna gò Kanaa būsuu ní wá maeo. ³³ Ǿ būsuu gbēzǝpi òwēe à mè, pó pó a to à wá dō náaideo ũn ke: A mè wá wá gbēdo toano, wí bļewena se taò wá bede noandenaone, ³⁴ wí ea moe ní wá dāunao, í dō sa ké zāmadeon wá ũo, náaideon wá ũ, í wá gbēdo kpáwá, wío laata būsuiiu.

³⁵ Ké aale pówena bole ní sakilio guu, an baade a ɔsɔ è a pó guu. Ké aa ní ɔa è màa, via ní kú mpii ní ní maeo. ³⁶ Ǿ an mae òné: A ye mà gō nésai yá? Yosefu kuo, Simeo kuo, ɔ á ye Bēyāmeε sia la? Yápii lé boμεε vāie. ³⁷ Ǿ Lubeni ò a maeε: Tó mi sunεaano, ma negōe plaaɔ dede. N aà kpaá, má sunεaano. ³⁸ Ǿ Yakobu mè: Ma né a géano, asa aà vīi dadoude ga, ɔme gò ado. Ma zikù. Tó yāe sù aà lè tá pó ále o guu, a to mà ta miau ní pɔsiaoε.

43

Yosefu vīio ea gea Egipi ní Bēyāmeεo

¹ Imina pāsí kù Kanaa būsuu. ² Ké aa pówena pó aa bòo Egipi blè à làa, an mae òné: A ea gé pówena lúi yoo lo. ³ Ǿ Yuda òè: Gbépi òwēe sáasāe à mè, tó wá dāuna kúwanoo, wásu to wá wesikōleo. ⁴ Tó nýɔ wei wá dāuna géwanoo lé, wá gé bļe lúine. ⁵ Tó ni wei sōo, wá geo, asa gbépi òwēe, tó wá dāuna kúwanoo, wásu tó wá wesikōleoε. ⁶ Ǿ Isaili mè: Bóyāi a íadāa á ò gbépie á dāuna vīi? ⁷ Aa wèwà aa mè: Aàpi mé yālālawá ní wá bedeo yáo. A mè: A mae ku e tiaa? A dāuna via? Yá beeo musu ɔ wá wèwà. Wá dō yāa a me wá mó ní wá dāunao yá? ⁸ Ǿ Yuda ò a maeε: To népi gemano. Wá fele gé gōoe ké wápio ní mpio ní

wá néo wásu gagao yáí, wíó ku aafia. ⁹ A gè ma yá ũe. Ma azía wēni díle aà pó gbeu. Tó mi suneaàno aafiao, má gō n taaede ũe. ¹⁰ Tó wi seake yāao, dō wa ge a gēn plaadei, wa ea su. ¹¹ Ō an mae òné: Lá maae, à yáe bee ke. A wá bùsu pōmaaō se ká á sakiliō guu, í ge gbépi gba. A gāmae sé yoo ní zó'io yoo ní lí'oo ní tulaletio ní gōōōo ní sío. ¹² A gé ní ōao lee pla, í ōa pó wa dàé á sakiliō guu soaané. Tó wá zāwàn nò, á dōo. ¹³ A á dāuna sé, í ea gé gbépi kíi. ¹⁴ Lua Gbāapiide to gbépi wēnadōé, í á gbēdo ní Bēyāmeeo gbae aa suáno. Mapi sō, tó Lua ma néo síae, a sian we.

¹⁵ Aa pó pó wa ge wà aà gbapi sèle ní ōao lee pla ní Bēyāmeeo, aa fēle gè Egipi, ō aa gè Yosefu kíi. ¹⁶ Ké Yosefu Bēyāme e ní guu, a ò a be ziaae: Gé ní gbéé beeō ma be. Nòo de n keke, asa gbépio pōblemano fāanaae. ¹⁷ Ziiapi yá pó Yosefu dàe kè, àle géño aà be. ¹⁸ Ké wàle géño Yosefu be maa, vía ní kú aa mē: Ōa pó wa dà wá sakiliō guu yāa yámé tò wá mōwanō la. Aa ye kusiwá aa wá né, aai wá kúkū zōō ũ, aa wá zāa'inaō sélee. ¹⁹ Ké aa kà Yosefu be kpēee, aa sō aà ziiapizi aa mē: ²⁰ Mae, n yá na! Wa mō la káau ble líúe. ²¹ Ké wa ka gu pó wále iu, wa wá sakiliō pòlo, ō wá baade a ōa è a sakiliu kyáukyau. Ō wa suò ke. ²² Wa mō ní o páleo ké wá ble luò. Wá dō déme ōapi dà wá sakiliō guuo. ²³ Ziiapi mē: Asu bilikeo, ásu to vía á kūo. Á Lua, á mae Lua mé ōapi dàé á sakiliō guu. A ōa ma kíi lè. Ō à Simēo bōné. ²⁴ Ziiapi gēño Yosefu ua, à í kpámá aa zu'od, ō à sē kpà ní zāa'inaōwa. ²⁵ Ō aa pó pó wa Yosefu gbapi yākèke e

aàᵛ gé sui fãane, asa aa mà wà m̀è wa p̀oble wee.

²⁶ Ké Yosefu sù be, aa aà gbà p̀ó p̀ó wà m̀òopi, aa wùle t̀òle aà ae. ²⁷ A ní aafia gbèa, ò à m̀è: A maezi p̀ó a aà yã'òpi gbãáó? A ku e gbãa? ²⁸ Aa wèwà aa m̀è: Wá mae n z̀òblena gbãa, a ku e tia. Ǿ aa kùlèè aa wùle ní gbèeu. ²⁹ Yosefu wesè à a dāuna dadoũde Bëyãmee gwà à m̀è: A dāuna p̀ó a aà yã'òmèepin laa? Ǿ a ò Bëyãmeee à m̀è: Lua báaadangu. ³⁰ Ké à a dāuna gwà, aà p̀ò k̀èna z̀òᵛ, a ye óᵛᵛ, ò à g̀è kpea ní wāao, à óᵛᵛ we. ³¹ Ké à oopi, ò à b̀ò à azia kúkũa, à m̀è wà m̀ó ní bleo.

³² Wà ble ðilèè ado, ampio nítxe, Egipi p̀ó aa kuaànᵛ nítxe ᵛ, asa Egipiᵛ lí p̀oble ní Ebeluᵛᵛ, aali yāaleńᵛᵛ. ³³ Wà ní z̀ólez̀òle aà ae lá wà ní í aa t̀ètek̀iwa, za neg̀õe s̀éiawa e an g̀õzānawa, ò aa le'èle, aa k̀õ gwàgwa. ³⁴ Ǿ wà ble p̀ó kú Yosefu ae kpaalèné. Bëyãmee p̀ó z̀òᵛ de gbé kiniᵛ p̀óla lee s̀o. Ǿ aa p̀oblè wà imiãànᵛ e wà k̀ã.

44

Anusu imibᵛ daa sakiliu

¹ Yosefu ò a be ziaae: P̀ówena káka gbépiᵛne ní sakiliᵛ pai, lá aa f̀õ sé léu. Baade òa daè a p̀ówenaa sakiliu, ² ní ma ánuusu imibᵛ se ñ da an dāuna sakiliu ní aà p̀ówena òao. Ǿ a k̀è lá Yosefu òewa. ³ Ké gu ðè g̀òᵛ, wà ní gbáe ní ní z̀àa'inaᵛ. ⁴ E aao gé kái z̀à, ò Yosefu ò a ziaae: Fèle péleńzi. Tó ní ní lé, ñ ní la b̀óyãí aa maa fiab̀ò ní vāioi? ⁵ B̀óyãí aa ma ta p̀ó mi imið, mi màsokèð s̀è kpáii? Oné aa tàaekè.

⁶ Ké à ní lé, à yápi òné, ⁷ ò aa wèwà aa m̀è: Mae, àkea ní ò màai? Kúku! Wápiᵛ n z̀òblenaᵛ, wá f̀õ yá

bee taa kee? ⁸ Ɔa pɔ wá è yāa wá sakilio guu, wi ea suone bɔa za Kanaao lé? Wá fɔ́ ánuusu ge vua se kpáí n dii bea? ⁹ Mae, wá gbé pɔ́ n è aà kíi, ade gàe, wápii wí gɔ́ n zɔɔ ũ. ¹⁰ A mɛ̀: Tɔɔ, aà ke lá á òwa. Gbé pɔ́ wa è aà kíi, a gɔ́ ma zɔ ũe, á gbé kíniò í gɔ́ tàaesai. ¹¹ Ɔ an baade a sakili pila a pòlo gɔ́ɔ. ¹² Ɔ ziiapi n sakilio yèe. A dàale an v̄ii pɔ́wa e à gè kàò an dāuna pɔ́wa, ɔ̄ à imibɔpi è Bēyāmee pɔ́ guu. ¹³ Aa n ulaɔ ga kèkè, ɔ̄ an baade a aso yè a zàa'inae, aa èa gè wéleu. ¹⁴ Ké Yuda n a gbéɔ̀ kà Yosefu be, aa aà lè we, ɔ̄ aa wùle tɔɔle aà ae. ¹⁵ A òné: Bóyāi á kè màai? A dɔ́ ké ma taa lí màsokεo lé? ¹⁶ Yuda wèwà à mɛ̀: Baa, wá one kpelewa ni? Wá yāe oa v̄io. Kpelewa wá fɔ́ wázia bɔyāui? Lua wá dɔ́ tàaedεɔ ũe. Baa, wa gɔ́ n zɔɔ ũ sa wápiiε, i ke gbé pɔ́ wà imibɔpi è aà kíi ado no. ¹⁷ Ɔ Yosefu mɛ̀: Kai! Má fɔ́ bee keo. Gbé pɔ́ wà imibɔpi èwà mé a gɔ́ ma zɔ ũ, á gbé kíniò í ea ta á maewa aafia.

Yuda wabikea Yosefuwa Bēyāmee

¹⁸ Ɔ Yuda s̄aàzi à mɛ̀: N yá na Baa! To mapi n zòblena mà yá'one. Nsu to n pɔ́ pamazio Baa, asa n sáa n Falaɔɔe. ¹⁹ Baa, n wá lá yāa tó wá mae ge dāuna v̄i. ²⁰ Ɔ wa mɛ̀ wá mae zikù, mé wá dāuna kú lɔ, wá mae aà ì a zikū guue. Népi v̄ii dadoude gà, ɔ̄me gɔ́ ado, mé wá maepi yeaazi maamaae. ²¹ N ò wápiò n zòblenaone wá aà se mɔone, ké n e n wesiààle. ²² Baa, wá òne népi a e go a maewao. Tó à gòwà, maepi a gae. ²³ Ɔ n òwēe, tó wá dāunapi i mɔwanɔ, wásu tó wá wé ke s̄iio. ²⁴ Ké wa ta wá maewa, wa n yā'òè. ²⁵ Ɔ wá maepi mɛ̀ wà ea gé

ble lúí yɔɔ bo. ²⁶ Wa m̀è, mé i ke wá dāuna kúwanɔ̀ b̀aasio, wá f̃̄ geo, asa tó a kúwanɔ̀, wá wé a ke síiɔ̀. ²⁷ Ǿ wá maepi òw̄ē, wá d̄ó ké a napi nē̄l m̀èn plaε. ²⁸ Ké ado b̀ò a bε, i aà e bo e gbã. A m̀è wài mé aà sò. ²⁹ A m̀è tó wà né m̀endoε bee síwa, mé yāv̄ai gè aà lè sa, lá a zikù, wá tó à ta miau n̄ p̄osiaoε. ³⁰ Tiasa, tó ma ta ma maewa, mé aà népi kúwanɔ̀, maepi a gaε, asa aà p̄o d̀ò népiwaε. ³¹ Tó i népi e wá guuo, wá maepi a ta miau a zikū guu n̄ p̄osiaoε. ³² Ma azia kpà ma maewa népi ḡē ũε, ma m̀è tó mi suèaànɔ̀, má ḡo aà tàaede ũε. ³³ Baa, n yá na! To mà ḡo n̄ z̄o ũ népi ḡē ũ, i tá n̄ a v̄iɔ̀, ³⁴ asa tó népi kumanɔ̀, má f̃̄ ta ma maewao. Má f̃̄ w̄ēna p̄o a ke aà yá musu gwao.

45

Yosefu azia ɔ̀ba a v̄iɔ̀ne

¹ Yosefu i f̃̄ a ǹse suumpà gbé p̄o kú weɔ̀ne bo, ñ à p̀una à m̀è: Gbé p̄o kú laɔ̀, à b̄ole píi! Ké gb̄ē ku we bo, ñ à azia òbo a v̄iɔ̀ne sa.* ² Ale ɔ̀bo gbáugbāu e Egipiɔ̀ mà, mé Falaɔ̀ b̄edeɔ̀ a baomà. ³ Ǿ a ò a gbépiɔ̀ne: Mámεmaa Yosefu. Ma mae ku e tiaa? Ǿ gili ḡèngu, aai f̃̄ wèwào. ⁴ Ǿ Yosefu òné: A s̄mazi. Ké aa s̄aàzi, ñ à m̀è: Mámε má á dāuna Yosefu p̄o á yia, wà s̄uaànɔ̀ Egipi la ũ. ⁵ Tiasa ásu tó á p̄o yao. Ásu tó á ǹse ò̀kpa ma yiaa yá musuo, asa gb̄éɔ̀ misia yáí ñ Lua ma d̄aaíé la. ⁶ Imina kaa b̀usuu la wè plaaden ke. Wa e sapao, wa e p̄okekeo e wè s̄o. ⁷ Lua tò ma d̄aaé ké wá bui e b̄o aafia b̀usuu laε,

* 45:1 Zln 7.13

mí á misi maamaa mà á suaba. ⁸ I ke áme a ma zì lao, Luaε. A ma dile Falaᵔᵔ ledamade ũ, àà be ziia ũ, Egipi gupii gbēzᵔᵔ ũ. ⁹ A ke kpakpa à gé wá mae kíi, í oè àà né Yosefu mē Lua a dile Egipi bùsu gbāade ũ. Àà su ma kíi la gᵔᵔ, ¹⁰ io kumano kái, i zᵔle Gosē bùsuu ní a néᵔ ní a tᵔūnaᵔ ní a sᵔᵔ ní a bleᵔ ní a zuᵔ ní pᵔ pᵔ a vᵔᵔ píi. ¹¹ Máᵔ àà gwa la, asa imina aᵔ ku e wè sᵔᵔ be. Tó màa no, ààpi ní a bedēᵔ ní pᵔ pᵔ a vᵔᵔ midē píie. ¹² Apiᵔ ní Bēyāmεεo, a wesᵔie ké mapi ma Yosefu máme mále yā'oe. ¹³ A gawi pᵔ má vᵔ Egipi la yā'o ma mae ní yá pᵔ á èo píi, í ge à àà se suᵔmεε la kpakpa. ¹⁴ A vᵔᵔ lᵔo a dāuna Bēyāmεε nᵔe, à sᵔlᵔ, ᵔ Bēyāmεε sᵔlᵔ àà kùe sᵔ. ¹⁵ ᵔ à lepèpe a vᵔᵔwa píi ní ᵔᵔᵔᵔ. Bee gbea àà vᵔᵔᵔ lé faaiboaàᵔᵔ.

¹⁶ Ké Yosefu vᵔᵔᵔ mᵔᵔᵔ bao lí Falaᵔᵔ bea, à kèè na ní a ᵔwaᵔ. ¹⁷ ᵔ a ò Yosefue: O n vᵔᵔᵔne aa ní aso ye ní zàa'inaᵔne, aa fele gé Kanaa, ¹⁸ aa ní mae sé ní ní beᵔdeᵔ, aa suᵔnᵔᵔ ma kíi la. Má Egipi bùsu gumaa kpámá, aaiᵔᵔ namableu. ¹⁹ Oné lo aa Egipi zugᵔᵔ se an néfēnenᵔᵔ ní ní nᵔeᵔ yái, aai ní mae se suaàᵔᵔ. ²⁰ Aasu làasooke pᵔ pᵔ aa to weᵔwao, asa Egipi gumaa a gᵔ ní pᵔ ũe.

²¹ ᵔ Isaili népiᵔᵔ kè màa. Yosefu zugᵔᵔ kpámá lá Falaᵔᵔ òwa. A zé kùsᵔᵔa kèné lo. ²² A ní gbá uladaᵔᵔ nípii, mé à Bēyāmεε gbà ánuᵔᵔᵔ ᵔwatē ᵔaa do ní basᵔᵔᵔᵔ ní uladaᵔᵔ mèn sᵔᵔᵔ. ²³ A Egipi pᵔᵔᵔᵔᵔ kpàsá a mae zàa'ín aso kwi ní pᵔwēnaᵔᵔ ní bleᵔ zàa'ín aso kwi a mae zé kùsᵔᵔᵔ ũ. ²⁴ Ké à ní gbáe à mē: Ásu lekpaake zéuo! ᵔ aa tà.

²⁵ Aa bᵔ Egipi, ᵔ aa kà Kanaa bùsuu ní mae Yakᵔᵔbu kíi. ²⁶ Aa òè: Yosefu béε e tia, ᵔmε Egipi bùsu gbēzᵔᵔᵔ

ũ. Ɔ maepi kè sáii, i sio. ²⁷ Ɔ aa yá pó Yosefu òné òè píi. Ké Isaili zugo pó Yosefu gbàe a séib è, Ɔ aà làasoo dàdoũ sa, ²⁸ Ɔ à mè: Ké bee mò! Ma né Yosefu bée e tia. Má gé mà wesiaàle e mào gaε.

46

Yakɔbu taa Egipi ní a néo

¹ Isaili dàzeu ní pó pó a vɔb píi. Ké à kà Beeseba, à sa'ò a mae Izaaki Luawa. ² Ɔ Lua bò mòwà wépfungu'ea guu gwá à mè: Yakɔbu! Yakɔbu! A wèwà à mè: Má ké! ³ Ɔ à mè: Mámema Lua n mae Lua. Nsu bílike Egipi gea yá musuo, asa we má n bui káflu maamaa. ⁴ Má genno Egipi, mí su ní n bui. Asa Yosefu gbá nýɔ gaa.

⁵ Ɔ Yakɔbu fɛle Beeseba. Aà néo aà dà zugo pó Falaɔ gbàe aà séi guu ní ní néo ní ní nɔε. ⁶ Aa ní pɔtuɔ ní àizeε pó aa è Kanaa bùsuu sɛle tàò Egipi. ⁷ Yakɔbu tà we ní a negɔε ní a nenɔε ní a tɔũnao m̀pii.* ⁸ Isaili pó tà Egipi tón ke: Yakɔbu ní a negɔε.

Yakɔbu negɔε séia Lubeni. ⁹ Lubeni negɔε tón ke: Anɔki, Palu, Ezɔno, Kaami. ¹⁰ Simeɔ negɔε tón ke: Yemuε, Yamini, Oada, Yakɛ, Zohaa ní Saulu pó a í ní Kanaa nɔεoo. ¹¹ Levii negɔε Geesɔ, Keata ní Melalio. ¹² Yuda negɔε tón ke: Eε, Onani, Sela, Pelezi ní Zelao, ama Eε ní Onanio gà Kanaaε. Pelezi néon Ezɔno ní Amuluo ũ. ¹³ Isakaa negɔε tón ke: Tola, Puva, Yasubu, Simelɔni. ¹⁴ Zabulɔni negɔε tón ke: Sɛledi, Eloni, Yalee. ¹⁵ Negɔε pó Lea ní í ní Yakɔbuo Mesɔpɔtamion we. Ɔme nenɔε pó wɪ me Dina í lɔ. An buipɔ píi gbɛon baakwi ní àaɔε.

* **46:7** Zln 7.15

¹⁶ Gada negḡeo tón ke: Zefḡ, Agi, Suni, Ezebḡ, Eli, Alodi, Aleli. ¹⁷ Asee negḡeo tón ke: Imena, Iseva, Isevi, Belia ní ní dāe Selao. Belia negḡeon Ebēe ní Malakieo ũ. ¹⁸ Labā mé Zilipa kpà Leawa. Bui pò a kè ní Yakḡbuon we. Aa gbēon gēo ní mēndooe.

¹⁹ Yakḡbu na Laseli néon Yosefu ní Bēyāmeeo ũ. ²⁰ Yosefu Manase ní Eflaiũo í Egipi ní a na Asena, Eliopoli wéle sa'ona Potifela néoe. ²¹ Bēyāmee buio tón ke: Bela, Bekēe, Asebe, Gela, Naamani, Ehi, Losi, Mupiũ, Hupiũ, Aada. ²² Bui pò Laseli kè ní Yakḡbuon we. Aa gbēon gēo mēndosaiē.

²³ Dā negḡen Husiũ ũ. ²⁴ Nefatali negḡeo tón ke: Yazieli, Guni, Yezēe, Sileũ. ²⁵ Labā mé Bila kpà Laseliwa. Bui pò a kè ní Yakḡbuon we. Aa gbēon soplaē.

²⁶ Yakḡbu bui pò à tàíno Egipion we. Aa gbēon bàāḡoo ní mēndooe, àà né naḡ bàasi. ²⁷ Ké Yosefu ne'í Egipi gbēon pla, ḡ Yakḡbu bui pò tà weḡ kè gbēon bàāḡkwi.†

²⁸ Yakḡbu Yuda zì àà dḡaae Yosefu kíi, àà Gosē bùsu zé ḡbè. Ké aa kà we, ²⁹ ḡ Yosefu gè a sḡgou, à gè dai a maelē we. Ké à àà lè, à vī kúsiwà, à ḡlò àà gàu e'e'e. ³⁰ ḡ Isaili ò Yosefue: Lá ma wesinle má è ní kú e tia, tó má fḡ mà ga sa.

³¹ Yosefu ò a vīone ní a de bedeo: Má ge o Falaḡe ma vīo ní ma de bede pò kú Kanaa bùsuuḡ sù ma kíi. ³² Má oè sādānaon á ũ, pḡdeon á ũ, mé a mo ní á sḡo ní á bleḡ ní á zuḡ ní pò pò á vīo píie. ³³ Tó Falaḡo á sisi, mé à á lá bó zì i kei, ³⁴ à oè pḡdeon á ũ za á

† 46:27 Zin 7.14

èwaasogoo e ní a gbão lá á deziowa. Tó á òè màa, ò á e zòle Gosè bùsuu, asa Egipio lí kòtesi ní sādānao.

47

Isailio zòlea Egipi

¹ Yosefu gè yā'ò Falaōe à mè: Ma v̄io bò Kanaa bùsuu ní ní são ní ní bleo ní ní zuo ní pó pó aa v̄io píi, aa mò Gosè bùsuu. ² Ō à a v̄io sè gbēon soo, à ní olo Falaōe. ³ Falaōo ní lá à mè: Bó zī i kei? Aa wèwà aa mè: Wápio n zòblenaō, sādānaon wá ũ lán wá deziowa. ⁴ Ō aa òè: Wa mo zòlei bùsu la gooplae, asa imina t̄o Kanaa bùsuwae, sē ku ké wá são bleo. Wápio n zòblenaō, wá gba zé wá zòle Gosè bùsuu. ⁵ Ō Falaōo ò Yosefu: Lá n mae ní n v̄io sù n kíie, ⁶ ò ní kále Egipi gumaau. Aa zòle Gosè bùsuu. Tó laaideo kú ní guu, ní ma p̄oo nané ní ozi.

⁷ Ō Yosefu a mae Yakobu sè ge òlo Falaōe. Ō Yakobu samaa'òè. ⁸ Falaōo aà là à mè: N ka wē ũmai? ⁹ A wèwà à mè: Ma kua dūniau lán nibowa wè basoolokwin la. Ma wē i ka ma deziowao, mé a taasi ví. ¹⁰ A samaa'ò Falaōe lo, ò à gò aà kíi.

¹¹ Yosefu a mae ní a v̄io kàle Egipi bùsu gumaau, à ní gbá bùsu pó Lamese de a mēewia ũ, lá Falaōo òwa. ¹² Yosefu ble kpà a maewa ní a v̄io ní a mae bēdeō pii ua ní uao an dasileu.

Imina pásikua

¹³ Imina pási kù, ble ku gueio. Egipio ní Kanaao yèèè làa. ¹⁴ Lá wàle p̄owena lú, Yosefu òa pó kú Egipi ní Kanaao sí píi, à t̄ò Falaōo be. ¹⁵ Ké Egipio ní Kanaao òa làa, Egipio mò Yosefu kíi nípii aa mè: Ōa kú lo, wá gba p̄blea. Nsu to wá gaga n wáao.

16 Yosefu m̀̀: Lá á ʒa v̄io, à mó ní á p̄otuōo, mí ble kpáwá a musu. 17 Ǿ aa mò Yosefue ní p̄otuōo, ʒ à p̄ówena kpámá s̄s̄o ní s̄ão ní bleo ní zuo ní zàa'inao musu. W̄ẽ bee à p̄ówena kpámá ní p̄otuōo musue.

18 Ké w̄ẽ bee ḡẽ, ʒ aa mò aà k̄ii a w̄è s̄ia aa òè: Baa, wá f̄̄o yãe uleneo. Ǿa làa mé wá p̄otuōo ḡ̄o n p̄ó ũ. P̄oe i ḡ̄o wá kpamao, wápīo ní wá buao bàasio. 19 Nsu to wá gaga n wáa ní wá buao. Wá lú ní wá buao, ní fiabo ní bleo, wí ḡ̄o Falāo z̄o ũ, wápīo ní wá buao. Wá gba p̄obui ké wásu gagao, w̄io ku, mé wá buao su ḡ̄o tàaa ũo. 20 Ǿ Yosefu Egipi buao lù Falāoe pii, asa Egipīo baade a bua ȳia, ké n̄oana ní k̄ú gb̄aa yáie, ʒ bùsu ḡ̄o Falāo p̄ó ũ. 21 Yosefu Egipīo s̄i z̄o ũ pii za ní bùsu léla ní a léleo. 22 Ama i sa'onao buao luo, asa Falāo ðile aà̄o ble kpámá ḡ̄o piie. Lá aa kú ní ble p̄ó Falāo i kpámá, aai ní buao yáio.

23 Ǿ Yosefu ò gb̄ēo: Ma á lú ní á buao sa, a ḡ̄o Falāo p̄ó ũe. P̄obui ke, à ge t̄s̄. 24 P̄okekeḡ̄o àlīo a lēe s̄ode kpa Falāowa, a lēe s̄īs̄ k̄ini i ḡ̄o p̄obui ní bleo ũ. Alīo bee ble ní á néo ní á b̄edeo pii. 25 Ǿ aa m̀̀: N wá m̄isīe. To wà̄o nanno Baa, wí ḡ̄o Falāo z̄o ũ. 26 Ǿ Yosefu yáðile Egipi à m̀̀, buap̄o lēe s̄ode alīo de Falāo p̄ó ũe. Yápi ku e ní a gb̄ao. Sa'onao n̄t̄ēe, an buao mé i ḡ̄o Falāo p̄ó ũo.

Yak̄bu ledilea a né̄o

27 Isailio ku Gos̄e bùsuu Egipi. Aa nízia tōole v̄i we, ʒ aa ne'í aa k̄afi maamaa. 28 Yak̄bu k̄è w̄è ḡ̄o ní plao Egipi, aà w̄è pii basoplas̄o ní plaoe. 29 Ké à kà gaa, ʒ à a né Yosefu s̄isi a òè: N yá na! Ma w̄enagwa! N n̄o da ma gbala taau, ní gb̄eke ní náaio yá kem̄ēe. Nsu ma v̄i Egipio. 30 Tó ma zu ma dezio guu, ma ge se

bòò Egipi la, ní ma ví ma dezipio mia'eu. ☩ a òè: Má yá pò ní ò kenε. ³¹ ☩ Yakɔbu mè: Legbẽmεε. Ké à legbèè, ð Yakɔbupi kùε Luaε a lii mizí.

48

Yakɔbu báadaa Eflaiũ ní Manaseogu

¹ Gɔɔpla gbεa wa ò Yosefue aà mae lé gyãke, ð à a né gbẽɔn plaɔ Manase ní Eflaiũo sèε gèrĩɔ. ² Ké wa ò Yakɔbue aà né Yosefu mò aà gwai, à kɔaikè à fèε zòε a lii musu. ³ A ò Yosefue: Lua Gbãapiide b̀̀a Luzu,* Kanaa bùsuu, à báaadámagu, ⁴ a òmεε á tó mà ne'i maamaa, í ma káfi mà gɔ buiɔ dezi ũ, í bùsupi kpa ma buiɔwa ma kpe an pò ũ e gɔɔpii. ⁵ Tiasa né gbẽɔn pla pò n ní í Egipi zadɔ mi mɔ n kíiɔá ma p̀̀ɔne. Eflaiũ ní Manaseo g̀̀ ma néɔ ũ lán Lubeni ní Simεɔowae. ⁶ Né pò níyɔ ní i an gbεaɔ mé aao de n pò ũ, aai ní túbi e ní v̀̀iɔ kíi. ⁷ Asa ké máε su ní Mesɔptamio, n da Laseli gà zéu Eflata pò wĩ me tia Beteleũ léi Kanaa bùsuue, ð ma aà v̀̀i zéu we.†

⁸ ☩ Isaili Yosefu néɔ gwà à mè: Deɔn wei? ⁹ A ò a mae: Né pò Lua ma gba laɔn we. ☩ Isaili mè: M̀̀nɔ ma kíi mà sa'olekené. ¹⁰ Zikũ Isaili wé liaa, àε gu'e maao, ð Yosefu s̀̀aàzirĩɔ. Isaili lep̀̀pemá à ní kpá a kùε, ¹¹ ð a ò Yosefue: Máε e yáa má wesinle bo, ð Lua tò ma n e ní n néɔ bo. ¹² Yosefu ní gó a mae gbáa, ð à kùεè à a mip̀̀ε. ¹³ ☩ Yosefu a néɔ kù mípla mípii. A Eflaiũ kù ní ɔplaaɔ Yakɔbu ɔzeε oi, ð à Manase kù ní ɔzeεo Yakɔbu ɔplaa oi, ð à s̀̀aàzirĩɔ. ¹⁴ ☩ Yakɔbu a ɔ p̀̀k̀̀sa à ɔplaa ná Eflaiũ pò de d̀̀auna

* **48:3** Daa 28.13-14 † **48:7** Daa 35.16-19

ũ miwa, à ɔzεε nà Manase pò de yoa ũ miwa. ¹⁵ Ǿ à sa'olekè Yosefuε à mè:

Lua pò ma deziɔ Ablahaũ ní Izaakio tɛ̀aàzi,

Lua pò d̀̀aamεε ma kua guu e ní a gbão,

¹⁶ aà Malaika pò ma bɔ vâi pii guu,

aà báaada néε beeɔgu,

aà to wàɔ ní sisi ma tówa,

ní ma deziɔ Ablahaũ ní Izaakio tóo,

aà to aao kɔ maamaa d̀̀nia guu.

¹⁷ Ké Yosefu è a mae a ɔplaa nà Eflaiũ miwa, i keè

nao. A a mae ɔ kũ ké à go Eflaiũ miwa à na Manase

pówa, ¹⁸ à mè: M̀̀a no Baa, gbéε bee mé yoa ũ. N n

ɔplaa na aà miwa. ¹⁹ Ǿ aà mae gi à mè: Má d̄̄, má

d̄̄. À̀pi s̄̄ a ḡ̄ bui ũ, ao z̄̄ɔ, ãma aà d̄̄una z̄̄ɔ ao

d̄̄aalaε, aà bui ao dasi. ²⁰ Zibeezi ɔ à sa'olekèné† à

mè:

Isailiɔ samaa'ok̄̄ε ní á tóo

aa mε Lua to ñ ḡ̄ lán Eflaiũ ní Manaseowa.

M̀̀a à Eflaiũ d̀̀aa Manaseε.

²¹ Ǿ Isaili ò Yosefuε: Ma ka gaa, ãma Lua ao kúánɔ, i ea táánɔ á deziɔ bùsuu. ²² Sikeũ pò má sĩ

Amɔleɔwa ní ma f̄̄ndao ní ma sáo, ma n gba n v̄̄iɔ

gbεuε.Š

49

Yakɔbu sa'olekεa a néɔne

¹ Yakɔbu a néɔ sĩsi, ɔ à mè: A k̄̄aamazi, mí yá pò a á le gbεzã oé.

² A k̄̄ k̄̄aa ma néɔ, à swákpa,

í á mae Isaili yãma.

³ Lubeni ma yoa, ma gbãa,

† 48:20 Ebe 11.21 § 48:22 Zãa 4.5

ma gɔ̃sake né séia,
 n gawi ní n ikoo de ní gbéɔla.
 4 N pási lán ísɔ̃wa,
 kási níyɔ̃ deńlao,
 asa n dede n da n mae wúlekia,
 n gbadà ma nɔ̃ dowae.*
 5 Simɛɔ ní Levii mé kɔ̃gbɛɔ ũ,
 aa pásí ní fɛ̃ndao.
 6 Ma lé kú an lekpaai guuo,
 ma bàa kúńɔ̃.
 Asa aa gbéɔ dède ní pɔ̃kúmao,†
 aa zuɔ̃ kizá zèzè lán kɔ̃ yáwa.
 7 Lua láaikemá ní pɔ̃kúma zɔ̃ yái,
 àà lekéné ní pɔ̃fɛ̃ pásí yái.
 Má ní kékɔ̃wa Yakɔ̃bu buiɔ̃ guue,
 mí ní buiɔ̃ fāaa Isailiɔ̃ guu.
 8 Yuda, n gbéɔ n sáaukpa.
 Nyɔ̃ n ibeɛɔ kú ní nɔ̃e,
 n mae néɔ kúlɛɛ.
 9 Yuda de lán nɔ̃ɔ̃musuwa.‡
 Ma népi ĩ su ní toekao,
 ĩ gaɛ ĩ wúle a tòou.
 Déme a fɔ̃ àà vui?§
 10 Kpala a go Yudalao,
 àà buiɔ̃ mé aao lípana kūa
 e kpalade àò mó,
 bui píi i misiilèè.
 11 A a zàa'ina dɔ̃ vɛ̃eliwa,
 a a zàa'ín né ye vɛ̃eli maawa.
 Vɛ̃e aɔ̃ diaàziɛ, iɔ̃ pɔ̃ píð,

* 49:4 Daa 35.22 † 49:6 Daa 34.25 ‡ 49:9 Zia 5.5 § 49:9
 Nao 24.9

io a ula pí ní v̄ēēbē'io.

12 V̄ēē a aà wé t̄ēakū,
v̄i i aà swaa puakū.

13 Zabul̄ni aɔ ku ísia saε,
aà bùsu aɔ de gó'ilenad̄d̄k̄ii ũ.

Aà buiɔ bùsu lén Sid̄s̄ léu.

14 Isakaa de lán zàa'in gbāawa,
iɔ wúlea asoɔ zānguo.

15 Tó aà buiɔ è an kámabokii maa,
mé an bùsu na,
aa koo ní aso zíεε, aai zoz̄ik̄en̄é.

16 Dã a a gb̄éɔ yáḡḡḡɔ a zéwa,
aɔ de Isaili buiɔ do ũ.

17 Dã buiɔ aao de lán ml̄é p̄ó kú zé léwa,
lán sògbalawa zéw̄ew̄ena saε.

Aa s̄́ só a koewa,
s̄́de i bol̄le kpaanla.

18 Dii, ma wé d̄onzi ñ ma suaba.

19 Gada buiɔ s̄́, z̄iḡɔɔ ānamá,
kási aali p̄éleñziε.

20 Aseε buiɔ bl̄éá bl̄ε nísideε,
bl̄ε p̄ó de kía bl̄ε maa ũ ñ aali k̄e ní bùsuu.

21 N̄efatali buiɔ de lán banawa s̄́u,
aa né k̄ef̄enaɔ i.

22 Yos̄efu buiɔ de lán lí ne'ina p̄ó kú nib̄ona saewa,
aà ḡɔnaɔ f̄ele da ḡia f̄ɔɔ.

23 K̄azunaɔ íbeleseñ̄o,
aa ní yá ní kao.

24 Aaɔ ní sá k̄ūa deesai
Yak̄bu Lua Gbāade sabai,
an ɔ gbāa mé a ḡɔi v̄i
Isailiɔ Gb̄e p̄ó ñ d̄aané yáí.

25 N mae Luapi mé a d̄onle,

Gbãapiidepi mé a báaadangu
 ní lou'í pọ́ í bọ́ musuo,
 ní ẹfáai pọ́ káleá tọ́le zíeo.
 N nọ́ọ ní n pọ́ọ aáo de neadeọ ũe.

²⁶ Sa'ole pọ́ n mae n gba
 zọ́ de ma deziọ pọ́a,
 a zọ́ de gbèsí sí zióla.
 Lua to pọ́maaọ su Yosefu miwa,
 asa ọ́me beee ví a gbéọ́ guu.

²⁷ Běyámee buio aáo de
 lán àwalewan pásíwa,
 aa léle gbéọ́wa kọ́,
 aai ní pọ́ọ naaa oosi.

²⁸ Isaili bui mèn kueplaoń we píi. Sa'ole pọ́ an mae
 ní gbán we, baade ní a pọ́.

Yakubu gaa ní aà víao

²⁹ Ọ́ a ọ́né: Tó ma ánuatò, à ma ví ma deziọ gbè'ẹ
 pọ́ kú Iti bui Ẹfọ́nọ́ bua guu. ³⁰ Gbè'ẹpi ku Mapelae,
 Mamale gukpe oi Kanaa búsuu, bua pọ́ Ablahaũ lù
 Iti bui Ẹfọ́nọ́wa gevíkíi ũ. * ³¹ We wà Ablahaũ vìu ní
 a na Salao.† We wà Izaaki vìu ní a na Lebekao.‡ We
 ma Lea vìu. ³² Wà búpi ní a gbè'eo lù Itiọ́wae. ³³ Ké
 Yakubu lépi díle a néọ́ne a làa, à èa wùle, ọ́ à gà.

50

¹ Yosefu kùsi a maewa, àle aà gaa ọ́ọ́, àle
 lépepewà. ² Ọ́ a ọ́ a zíkẹna esedeọ́ne aa ese ní nísio dọ́ọ
 a mae gẹwa. Ọ́ aa kẹ Isaili gẹe màa ³ e gọ́ọ bla, ké asu
 yaikẹo yáí, asa màa Egipiọ́ í ke, ọ́ aa aà ge'lanabò gọ́ọ
 bààǎkwi. ⁴ Ké ge'wọ́ọ làa, Yosefu ọ́ Falaọ́ọ bẹdeọ́ne: A

* **49:30** Daa 23.16-17 † **49:31** Daa 25.10 ‡ **49:31** Daa 35.29

gáafaakemee! A yáe bee omee Falaṣṣe: ⁵ Ké ma mae è ále ga, a tò ma legbèè à mè mà a ví mia'e pò á lù azia pò ù Kanaa bùsuue.* Má ye mà gé mà a mae ví we sa, mí ea su. ⁶ Ǿ Falaṣṣò òè: Ge ñ n mae ví lá n a legbèèwa.

⁷ Ké Yosefu lé gé a mae víi, Falaṣṣò ìwao ní a be gbèẓṣṣò ní Egipi bùsu gbãadeṣ gèaàno píi. ⁸ Yosefu beṣeṣe ní a vliṣ ní a de beṣeṣe gè píi loe. An néfēnenao ní ní sãṣo ní ní bleṣo ní ní zuṣo mé gò Gosē bùsuu rítēe. ⁹ Sógoo ní sṣeṣe ku lo. Wa dasi maamaae. ¹⁰ Ké aa kà Atada pówengbèẓeaa Yuudē baale, ṣ aa nà gewiwa e'e'e, ṣ Yosefu a mae ge'ianabò we gṣṣo sopla. ¹¹ Ké Kanaa bùsudeṣ è lá wà ge'ianabò Atada pówengbèẓeaa, ṣ aa mè: Egipiṣo ì ge'ianabò zṣṣo, ṣ wà tṣkpà Yuudē baale gupie Abeli Egipi.†

¹² Beewa Yakṣbu néo kè, lá a ònéwa. ¹³ Aa aà ge sè wà tàò Kanaa bùsuu, ṣ aa aà ví Mapela bua gbè'e pò Ablahaũ lù Iti bui Efṣṣowa mia'e ù guu Mamale gukpe oi.‡ ¹⁴ Ké Yosefu a mae ví a làa, à èa tà Egipi ní a vliṣ ní gbé pò gèaàno aà mae víiṣ píi.

Yosefu a vliṣ gbaa sṣ

¹⁵ Ké Yosefu vliṣ è ní mae gà, aa òkṣe: Tó Yosefu fèlwanṣ, mé a ye vāi pò wá kèe píi fiabowēe sṣ be? ¹⁶ Ǿ aa lékpāsākèè aa mè: E n mae àò gé gai, à mè ¹⁷ wà onē ñ sùuukewano ní wá tàaeo ní wá duunao, asa wa vāikèneē. N yá na! Sùuukewano ní wá tàaeo. N mae Lua zṣblenaoṣ wá ũ. Ké Yosefu yápi mà, à sṣlo. ¹⁸ Ǿ aà vliṣ mò aà kíi, aa kùlèè aa mè: N zṣṣon

* **50:5** Daa 47.30-31 † **50:11** Bee mè Egipiṣo ge'ianabò. ‡ **50:13** Zln 7.16

wá ũ. ¹⁹ Ǿ Yosefu òné: Asu to vía á kũo. Luan ma ũa? ²⁰ A ye yāvāikemεε yāae, ǿ Lua tò à lile yāmaa ũ, ké à e gbéǿ misi dasi, lá àle ke tiaewa. ²¹ Asu to vía á kũo. Má á gwa ní á néǿ. Màa à yāna òné à ní gbáò sǿ.

Yosefu gaa

²² Yosefu ku Egipi ní a de bedeǿ e à kà wè basǿokwi. ²³ A wesǿ Eflaiũ síwenaǿle, mé à wesǿ Manase né Makii néǿle b. ²⁴ Ǿ Yosefu ò a gbéǿne: Ma gaa zǿo. Lua mé a mo dǿále, i bǿánǿ bùsuu la, i géánǿ bùsu pǿ à a legbè Ablahaũ ní Izaakio ní Yakǿbuoǿne guu. ²⁵ Ǿ à ledile Isailiǿne à mè: Tó Lua mò á gwai, à tá ní ma gewao we.Š ²⁶ Yosefu wè basǿokwideu ǿ à gà. Ǿ wà εε ní nísio dǿo aà gewa, wa dà kpagolo guu Egipi.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

xcvi

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9